

DUTCH BIRDING

VOLUME 18 • NO 5 • 1996

Dutch Birding

Internationaal tijdschrift over
Palearctische vogels

REDACTIE

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Nederland
fax 023-5376749

FOTOREDACTIE

Dutch Birding
p/a René Pop
Zusterhuis 10
4201 EH Gorinchem
Nederland

ABONNEMENTENADMINISTRATIE

Financiële zaken:
p/a Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Nederland

Ledenadministratie:

Ron van den Enden
p/a Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland

BESTUUR

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Nederland

COMMISSIE DWAALGASTEN

NEDERLANDSE AVIFAUNA
CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Nederland

TELEFOONLIJNEN

Nederland:
06-320 321 28
(vogellijn, 75 cpm)
078-6180935 (inspreeklijn)

België: 03-4880194
(vogel- en inspreeklijn)

INTERNET

<http://www.mebweb.nl/DutchBirding>

Dutch Birding

HOOFDREDACTEUR Arnoud van den Berg (telefoon 023-5378024, fax 023-5376749)

ADJUNCT HOOFDREDACTEUR Enno Ebels (telefoon / fax 030-2961335, e-mail ebels@worldaccess.nl)

UITVOEREND REDACTEUR André van Loon (telefoon / fax 020-6997585)

FOTOGRAFISCH REDACTEUR René Pop (0183-630585)

REDACTIERAAD Ferdy Hieselaar, Graham Holloway (Engeland), Peter Meininger en George Sangster

REDACTIE-ADVIESRAAD Peter Barthel (Duitsland), Gerald Driessens (België), Klaas Eigenhuis (Nederland), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Nederland), Lars Jonsson (Zweden), Anthony McGeehan (Noord-Ierland), Killian Mullarney (Ierland), Gerald Oreeel (Nederland), Kees Roselaar (Nederland), Frank Rozendaal (Nederland), Hadoram Shirihai (Israël), Gunter De Smet (België), Lars Svensson (Zweden) en Peter Symens (België)

REDACTIEMEDEWERKERS Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Remco Hofland, Hans van der Meulen, Peter de Rouw, Jaap Schelvis en Roland van der Vliet

PRODUCTIE EN LAY-OUT André van Loon en René van Rossum

ADVERTENTIES Peter Meijer (telefoon 0348-431905, fax 0348-420394)

ABONNEMENTEN De abonnementsprijs voor 1996 bedraagt: NLG 57.50 (Nederland), BEF 1250.00 (België), NLG 65.00 (overige landen binnen Europa) en NLG 70.00 (landen buiten Europa, luchtpost).

U kunt zich abonneren door het overmaken van de abonnementsprijs op girorekening 01 50 697 (Nederland), girorekening 000 1592468 19 (België) of bankrekening 54 93 30 348 van ABN•AMRO (Bilthoven), o.v.v. 'abonnement Dutch Birding'. Alle rekeningen zijn ten name van de Dutch Birding Association. Het abonnement gaat in na ontvangst van de betaling.

Dutch Birding is een tweemaandelijks tijdschrift met nummers in februari, april, juni, augustus, oktober en december. Het publiceert originele artikelen en mededelingen over morfologie, systematiek, voorkomen en verspreiding van vogels in de Benelux, Europa en elders in het Palearctische gebied. Het publiceert tevens bijdragen over vogels in het Aziatisch-Pacifische gebied en andere gebieden.

De Nederlandse, Engelse en wetenschappelijke vogelnamen volgen: de *Lijst van Nederlandse vogels* door A B van den Berg & C A W Bosman (1996, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* door British Birds (1993, Blunham); de door C S Roselaar samengestelde lijst in de *Geïllustreerde encyclopedie van de vogels* door C M Perrins (1991, Weert); en *Distribution and taxonomy of birds of the world* door C G Sibley & B L Monroe Jr (1990, New Haven).

Manuscripten dienen bij voorkeur op diskette te worden ingeleverd (Macintosh of MS-DOS tekstverwerkers) samen met een print van de tekst. Indien dat niet mogelijk is, behoort het manuscript te worden uitgevoerd in machineschrift met een dubbele regelafstand en een ruime marge aan beide zijden. Meer informatie hierover is verkrijgbaar bij de redactie.

Een lijst met tarieven voor de vergoeding van auteurs, fotografen en tekenaars is verkrijgbaar bij de redactie.

Dutch Birding Association

BESTUUR Gijsbert van der Bent (voorzitter, telefoon 071-4013606), Chris Quispel (secretaris, telefoon 071-5124825), Roy de Haas (penningmeester), Arnoud van den Berg en Peter Meijer

BESTUURSMEDEWERKERS Jeannette Admiraal, Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerck, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Wim van der Schot, Kees Tiemstra en Arnold Veen

DUTCH BIRDING TRAVEL REPORT SERVICE (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Nederland, telefoon 050-5274993, fax 050-5272668, internet <http://www.mebweb.nl/DBTRS>

Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna (CDNA)

LEDEN Edward van IJzendoorn (voorzitter, 023-5391446), Karel Mauer, Jan van der Laan, Kees Roselaar, Jelle Scharringa (secretaris, 030-2532801), Hans Schekkerman, Gerard Steinhuis en Wim Wiegant (archivaris)

De CDNA is een commissie van de Dutch Birding Association en de Nederlandse Ornithologische Unie.

© 1996 Stichting Dutch Birding Association. Het copyright van de foto's en tekeningen blijft bij de fotografen en tekenaars. ISSN 0167-2878.

Drukkerij Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Nederland

Dutch Birding

Jaargangverzamelaar

Geschikt voor 1 jaargang (6 nummers, incl. register) en compleet met een set transparante stickers om de jaargang aan te geven.

Te bestellen door f17,50 per exemplaar (+f 7,- verzendkosten per bestelling) over te maken op girorekening 2989470 tnv Ger Meesters Boekproducties. Belgische abonnee's kunnen BEF 325 (+ BEF 130 verzendkosten per bestelling) overmaken op giro 000-1648397-76

The Dutch Birding slip case holds 6 issues and comes complete with a set of silver date stickers to mark the volume and the year of publication. Send NLG17,50 for each case (+NLG 8,- P&P per order and cheques payable to GMB, Haarlem) to:

Ger Meesters Boekproductiesuitgeverij

Vrijheidsweg 86
2033 CE Haarlem
☎023-5336044
☎023-5350895

Frank Lambert - Martin Woodcock
Pittas, Broadbills and Asities
Dutch Birding Vogelgids 6
f70,- /BEF 1395
(ledenprijs DB f65,-)

Robin Bersall **Munias and Mannikins** Dutch Birding Vogelgids 7
f75,- /BEF 1495
(ledenprijs DB f 70,-)

Verkrijgbaar in de boekhandel

ISRAEL – EILAT & ARAVA VALLEY

Autumn/Winter/Spring: Sept 20 – May 20

- 1-2 week fully guided tour programme incorporating wide variety of habitats with unique resident & migratory species.
- Impressive raptor migration, seabirds, waders & songbirds in spectacular desert environment.
- **Birds on your doorstep!!** More than 100 species in a day possible within a 3 Kilometre radius of your room on Lotan.
- Optional cultural & historical trips with fully qualified tour guide.
- Trips to **Northern Israel** also available for 3-4 days by negotiation.
- Full board, accommodation & guiding inclusive at \$ 618.00 dollars. Rates for **B & B**, or **half board** without guiding available on request.

Full details and booklet available from:
James Smith / Michael Livni; Kibbutz Lotan,
Doar Na Chevel Eilat, 88855 ISRAEL.
Fax: 00-972-7-356827. Tel: -356935.

NOS OISEAUX

The Swiss ornithological journal appears four times a year (approximately 250 pages) and publishes articles and reports in French, with abstracts in German and English covering the central European avifauna, particular emphasis is placed on original contributions.

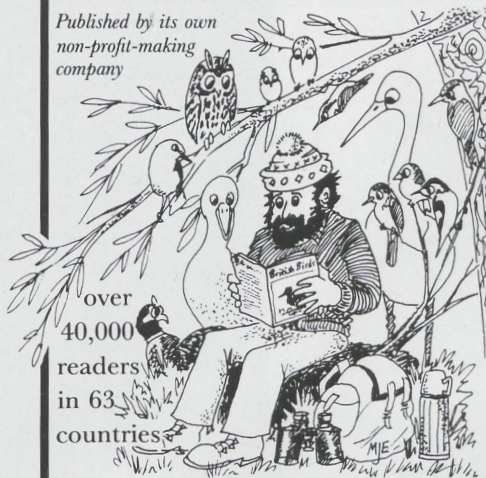
Annual subscription: 33 Swiss Francs.

A free copy may be obtained by writing to the following address:

Administration de NOS OISEAUX
Marcel S. Jacquat
c/o Musée d'histoire naturelle
Av. Léopold-Robert 63
2300 LA CHAUX-DE-FONDS, SWITZERLAND

British Birds

Published by its own
non-profit-making
company

over
40,000
readers
in 63
countries

**The independent monthly
magazine that's always
worth reading . . .**

For your FREE sample copy, write to
Mrs Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham,
Bedford MK44 3NJ, England

Subscribers to Dutch Birding can claim 25% off a British Birds subscription

Ornithos

**The French magazine
for every birdwatcher**

- Status and Identification of Birds of France and WP
- Annual Report of French Rarities Committee
- Annual Report of Rare Breeding Birds in France
- French and WP Birding Spots
- News and Mystery Bird

48 pages, numerous colour photographs

French text with English summaries
and English captions

For further information,
please write to :
**Ornithos, LPO, BP 263,
F-17305 ROCHEFORT Cedex**
(France - ☎ + 33 46 82 12 34)

Full colour
Quarterly

NATUURLIJK voor het beste boek
als eerste naar NATUUR en BOEK

NIEUW nieuwer NIEUWST:

Harrap & Quinn, TITS NUTHATCHES & TREECREEPERS	82,50
van Perlo, BIRDS of EASTERN AFRICA	47,50
Shirihai, The BIRDS of ISRAEL	185,- -
Gorman, The BIRDS of HUNGARY	62,50
BIRDS of KENYA & Northern Tanzania	115,- -
Jonsson – engelstalig in paperback	50,50

NATUUR en BOEK
Bankastraat 10
NL 2585 EN - Den Haag

tel. +31(0)70 350 56 48

voor vogelaars een begrip !!!

SLECHT WEER BESTAAT NIET...

bel voor meer informatie
of de dikke catalogus:
070-3885839

De meeste buitensporten kun je nog goed beoefenen als het weer eens niet zo mooi is. Bever Zwerfsport heeft voor kampeerdere, kanoërs, klimmers, vogelaars en wandelaars -kortom voor elk buitenmens- een uitgebreid assortiment funktionele weer & wind kleding: heel veel waterdichte ademende jacks (o.a. Helly Hansen, Tenson, The North Face, Moonstone en Sprayway) fleecewarmtekleding, sportondergoed. Daarmee rustte Bever Zwerfsport al meer dan 80 expeditie uit!

BEVER[®]
ZWERFSPORT
Outdoor Innovators

Den Haag Calandplein 4 • Amsterdam Stadhouderskade 4
Rotterdam Adm. de Ruijterweg 33-35 • Utrecht Balijelaan 10-12
Arnhem Utrechtsestraat 3-5 • Haarlem Zijlweg 63
Breda Wilhelmijnestraat 22 • Apeldoorn Stationsstraat 134
Hilversum Havenstraat 16 • Steenwijk Woldmeentherand 11

Quality bird trips at affordable prices

1997

**Spain - Sweden - Cyprus -
Hungary - Romania - Bulgaria -
Scotland - Finland/Norway -
Texas - Cape May - South Africa -
Ethiopia**

Also customized tours anywhere in
northern Europe. Do you have a
"want" list? I have the bird!

Write for details:

Ibis Excursions

Jeff Price, Ganløseparken 46, Ganløse,
3660 Stenløse, Denmark.
Tel: (+45) 48195940
Fax: (+45) 48195945

Texel Birdwatching Center

We are a professional meeting and information
point for birders on Texel, the Netherlands.

The center is situated in the middle of bird
sanctuaries of international importance on
walking distance from f.i. breeding Spoonbill,
Arctic and Little Tern, Marsh Owl and Com-
mon Rosefinch. Among 334 species recorded
on the island are rarities like Bonelli's Eagle,
Cream-coloured Courser, White-tailed Lap-
wing, Blue-cheeked Bee-eater and Isabelline
Shrike. We offer accomodation, meals, a bar,
guiding, a library and bicycle rent.

For detailed information contact:

Marion de Graaf or Arend Wassink
Texel Birdwatching Center
P.O.Box 214, 1795 ZG Texel
the Netherlands

Tel: int +31-222316416

local (0222) 316416

Fax: int +31 +31-222316408

local (0222) 316408

architectura+natura international booksellers

Leliegracht 44 - 1015 DH Amsterdam-C
Telefoon 020-6 23 61 86 - Holland

- The Oystercatcher (Oxford Ornithology Series)
John D Goss-Custard (gebonden) f 189.80
- A guide to the birds of the Galápagos Islands
Isabel Castro & Antonia Phillips f 42.10
- Where to watch birds in Asia (Helm)
Nigel Wheatley f 48.60
- Top birding spots in Britain and Ireland
David Tipling f 33.55
- Field guide to the birds of the Middle East
*R F Porter, S Christensen &
P Schiermacker-Hansen f 90.45*
- Birds of the Indian Subcontinent
Bikram Grewal f 48.50
- Bird songs and calls (boek & CD)
Geoff Sample f 64.75

UNIEKE VOGELREIS NAAR FRANS-GUYANA

Het land van de Hoazin,
Harpij, Oranje Rotshaan, Ro-
de Ibis, Roze Lepelaar en
vele soorten toekans, pape-
gaaien en ara's. Amerikaanse
Steltlopers, zoals de Grije
Strandloper en de beide
geelpootruiters, kunt u hier
gemakkelijk goed leren kennen. Een Ame-
rikaanse Oehoe zit altijd op de zelfde Zuil-
cactus en kijkt naar de Zeeschildpadden. Er
zijn veel soorten, waarvan vele moeilijk herken-
baar zijn bv de houtkruipers of de miervogels.
Het oerwoud, het hoge bladerdak, dit alles
maakt dit land voor iedere vogelaar een uitda-
ging. Wij kennen de vogels, weten ze te vin-
den en spreken Nederlands en Frans.

Wij bieden u een geheel verzorgde vogel-
vakantie. Gratis info tel: 015-3109715 of
Fax: Otte Ottema 00-594-326043.

Bulwers Stormvogel op Westplaat in augustus 1995

Aat Schaftenaar

Op maandag 21 augustus 1995 bezochten Roelof de Beer, Bernd de Bruijn, Aat Schaftenaar en Maarten van Steenis de Westplaat bij de Maasvlakte, Zuid-Holland, op zoek naar een 'kleine goudplevier' *Pluvialis dominica/fulva* die hier twee dagen eerder door RdB en Mark van der Aa kortstondig was gezien. Er stond die ochtend een zwakke noordoostenwind en het was onbewolkt. Terwijl RdB, BdB en MvS de Westplaat in westelijke richting afzochten liep AS meer in de richting van het autostrand van Oostvoorne, Zuid-Holland, onderwijl regelmatig stoppend om de op het drooggevalen slik aanwezige Goudplevieren *P apricaria* af te kijken. Toen hij om 08:30, inmiddels in de buurt van het autostrand, met zijn 20x60 kijker wederom over het slik tuurde werd zijn aandacht getrokken door een donkere vogel met een gierzwaluw *Apus*-achtige bouw en vlucht die enkele seconden over de achterrand van het slik heen en weer vloog op een afstand van c 200 m alvorens achter een zandplaat te verdwijnen. Ondanks de korte waarnemingstijd maakte de vogel een 'spannende' indruk. Toen echter enkele seconden later een Zwarte Stern *Chlidonias niger* uit die richting kwam aangevlogen nam AS aan dat dat de onbekende vogel moest zijn geweest. Echter, meteen daarna verscheen op dezelfde plaats de onbekende vogel opnieuw. Het donkerbruine verenkleed en de kantelende vlucht met stijve vleugels laag boven het water deden het idee postvatten dat het een stormvogel moest zijn. Uitgaande van die gedachte maakten de donkere stuit en de lange vleugels en staart de determinatie relatief eenvoudig: Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii*. Toen de vogel dichterbij kwam en ook nog een lichte diagonaal over de armvleugel toonde besloot AS zijn metgezellen te alarmeren. Nadat deze de determinatie bevestigd hadden en terwijl de vogel nog steeds rondvloog toog AS op weg om het nieuws te verspreiden. Onderwijl probeerden RdB, BdB en MvS dichterbij te komen om een gedetailleerde beschrijving te maken en BdB, die gelukkig een fotooestel bij zich had, in de gelegenheid te stel-

len de vogel te fotograferen. Hierna werd de vogel gedurende meer dan een uur op soms minder dan 50 m afstand waargenomen en was directe vergelijking in vlucht mogelijk met onder meer Visdieven *Sterna hirundo*.

Net toen rond 09:45 de eerste gewaarschuwde vogelaars arriveerden begon de vogel zich van de kust af te verplaatsen en raakte uit het zicht. Alleen Jelle van Dijk, die toevallig aanwezig was, Klaas Eigenhuis, Rogier Karskens en Marc Plomp konden de vogel nog van redelijk dichtbij waarnemen. Om c 10:45, toen inmiddels c 30 personen aanwezig waren, werd hij teruggevonden door Wim Wiegant. De vogel vloog toen reeds op vrij grote afstand (c 700 meter) en viel op door de markante bouw, de vliegwijze en het van richting veranderen tijdens de vlucht. Dit laatste veroorzaakte vaak verwarring over de richting waarin de vogel vloog. Enkele waarnemers zagen op deze afstand ook nog net de diagonaal op de bovenvleugel. Om c 11:15, na weer even zoek geweest te zijn, werd de vogel voor het laatst gedurende enkele minuten waargenomen. Hij vloog toen in een rechte lijn naar het westen. Ook bij deze niet-foerageervlucht bleef hij meestal laag boven het water. Daarnaast maakte hij enkele pijlstormvogel *Puffinus*-achtige keilboogjes (de wind was inmiddels aangetrokken tot 5 B) waarbij hij telkens even laag boven de horizon uitkwam. Dit was de enige keer dat de vogel zonder onderbrekingen in een rechte lijn doorvloog en doet vermoeden dat deze doelbewust de zee opvloog. Hierna werd de vogel niet meer waargenomen ondanks intensieve speuracties de verdere dag en de volgende ochtend.

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op veldnotities van de ontdekkers en op de foto's van BdB.

GROOTTE & BOUW Eerste indruk, op afstand van c 200 m, van grote plumpe gierzwaluw, door combinatie van slank lijf, lange vleugels, lange wigvormig toelopende staart en snelle krachtige vleugelslagen. In directe ver-

glijking op korte afstand spanwijdte ongeveer tweederde van die van Visdief. Kop klein en rond met kleine, korte snavel. Staart verder uitstekend dan kop. Poten niet voorbij staart uitstekend. Staart ongeveer even lang als armvleugelbreedte aan vleugelbasis, naar einde toe versmallend. Uiteinde staart soms recht, soms wat afgerond lijkend. Op grote afstand staart soms minder lang lijkend door 'wegvallende' smalle uiteinde. Op één foto, waarop vogel met gespreide staart, wigvormige staart vaag zichtbaar (in veld nooit opvallend, mogelijk omdat het te snel ging). Vleugels lang en smal. Vleugelpunt min of meer stomp, duidelijk aanzienlijk minder puntig dan die van Visdief. Silhouet, gecombineerd met snelle, lage vlucht voor vogels waarschijnlijk valkachtig aandoend want meerdere malen steltlopers en meeuwen klein stukje opvliegend bij nadering van vogel.

KOP & BOVENDELEN Overwegend zwartbruin. Kin lichter, ook nog iets lichter dan donkerbruine keel en borst en soms op korte afstand van voren opvallend als lichtere vlek onder snavel. Bovenvleugel met brede, lichte, geelbruine diagonaal over arm door lichte randen aan grote armdekveren. Klein licht puntje op vleugelbocht. Met zon op bovendelen kleinere armdekveren boven diagonaal iets lichter waren slagpenen. Op grote afstand (300+ m) diagonaal niet altijd meer zichtbaar.

ONDERDELEN Buik en onderstaart donkerbruin. Op zeer korte afstand lichtgrijze baan midden over lengte van verder donkerbruine ondervleugel waarneembaar, veroorzaakt door lichtgrijze grote ondervleugeldekveren, netjes recht afgezet tegen zwartbruine kleine ondervleugeldekveren en eveneens donkere slagpenen; baan duidelijkst op onderarm, maar doorlopend tot op onderhand, en ongeveer een vierde van vleugelbreedte beslaand.

NAAKTE DELEN Iris donker. Snavel zwart. Pootkleur niet vastgesteld.

VLEEGWIJZE Aantal, meestal c vijf, vleugelslagen afgewisseld met glijvlucht op stijve, omlaaggebogen en iets geknikte vleugels. Vleugelslagen krachtig en redelijk snel, maar langzamer dan van bijvoorbeeld Noordse Pijlstormvogel *P puffinus*. Vlucht eerder herinnerend aan Kleine Jager *Stercorarius parasiticus* door afwisseling van aantal snelle vleugelslagen met glijpauze. Vrijwel altijd zeer laag boven water blijvend. Regelmatig ondiep kantelend, maar ook vaak zeilend met vleugels

evenwijdig aan wateroppervlak. Later verder op zee bij inmiddels aangetrokken wind ook enkele hogere keilbogen met diepe, 90-graden kanteling, als pijlstormvogel. Steeds heen en weer vliegend: steeds enkele meters tot enkele 10-tallen meters in bepaalde richting vliegend, vervolgens omdraaiend en andere kant opvliegend. Slechts één keer strak in één richting doornvliegend, wanneer naar zee verdwijnend. Vlucht onregelmatig overkomend door variatie in duur van glijvluchten en aantal vleugelslagen per keer, door kantelingen en door herhaald omkeren.

GEDRAG Vogel gezond en levendig lijkend, actief foeragerend; verenkleed, voor zover waarneembaar bij zwartbruine vogel, niet aangetast door olie. Regelmatig iets oppikkend van slijk. Hierbij poten uitstekend, staart spreidend en vleugels iets intrekking, alsof bijna landend. Ook trappelend op slijk met opgeheven vleugels, als Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa*. Herhaaldelijk rand van slijkplaat opvliegend om te foerageren, op bepaald moment gedurende ruim 15 min laag boven plaat op enige afstand van waterrand foeragerend, hierbij vaak verdwijnend tussen overtijende Rosse Grutto's *Limosa lapponica* en Wulpen *Numenius arquata*.

Herkenning

Bulwers Stormvogel wordt gerekend tot de stormvogels Procellariidae, waartoe ook pijlstormvogels en stormvogels behoren. De soort vertoont echter zowel kenmerken van stormvogels als van stormvogeltjes Hydrobatidae. Zo wijzen de lange vleugels en de krachtige vlucht op stormvogels, terwijl het donkerbruine verenkleed met lichte diagonaal over de bovenzvleugel en de kleine kop meer bij stormvogeltjes passen. In grootte is de soort intermediair tussen beide groepen.

De combinatie van de wigvormig toelopende staart, de lichte diagonaal over de bovenzvleugel en het geheel donkerbruine verenkleed sluit alle soorten stormvogels uit, behalve Jouanins Stormvogel *B fallax* en Wigstaartpijlstormvogel *P pacificus*.

Jouanins komt voor in de Indische Oceaan en werd éénmaal met zekerheid in het West-Pale-

220-221 Bulwers Stormvogel / Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii*, Westplaat bij Maasvlakte, Zuid-Holland, 21 augustus 1995 (Bernd de Brijn)

arctische gebied vastgesteld: op 2 november 1953 bij Cimadolmo, Treviso, Italië (drie exemplaren, waarvan één verzameld werd; Giol 1957, Olson 1985); de herkomst van de vogel werd echter naderhand betwijfeld en het geval werd niet meer aanvaardbaar geacht (Brichetti & Massa 1984; cf Dutch Birding 9: 72-73, 1987). Jouanins kan in bepaalde gevallen een lichte baan over de bovenvleugel vertonen en lijkt ook qua bouw en verenkleed op Bulwers. Jouanins is echter aanzienlijk groter (spanwijdte Jouanins 76-83 cm, Bulwers 65-70 cm; Harrison 1985). Ook ontbreekt bij Jouanins de lichte baan over de ondervleugel en heeft deze een geheel andere vliegwijze die meer overeenkomt met die van *Pterodoma*-soorten, waarbij hij hoge bogen maakt (tot 15-20 m boven het wateroppervlak, Harrison 1985). Tenslotte heeft Jouanins een anders gevormde staart: net als bij Bulwers loopt deze wigvormig toe, maar de bredere staart van Jouanins vertoont enkele centimeters voor het einde een plotselinge versmalling.

Wigstaartpijlstormvogel komt voor in de Zuidelijke Stille Oceaan en de Indische Oceaan en is in het West-Paelearctische gebied vastgesteld aan de kust van Egypte: op 24 november 1983 bij Quseir (Bezzel 1987) en op 10 maart 1988 bij Port Said (Everett 1988, Goodman & Meininger 1989). Deze soort heeft een wigvormig toelopende staart en de donkere vorm vertoont een geheel donkerbruin verenkleed. Indien sterk gesleten kunnen de armdekveren lichter worden en een aantal lichte banen over de armvleugel vormen. Wigstaartpijlstormvogel is met een spanwijdte van 100 cm echter nog aanzienlijk groter dan Jouanins, heeft een typische pijlstormvogel-snavel (veel langer en dunner dan bij Bulwers) en een donkere keel, mist de lichte baan over de ondervleugel en heeft nooit een aaneengesloten lichte diagonaal over de bovenvleugel; ook vleugelstand en vliegwijze zijn anders.

Een aantal soorten stormvogeltjes vertoont net als Bulwers de combinatie van een donkerbruin verenkleed met donkere stuit en een lichte diagonaal over de armvleugel. Van deze soorten is alleen Chinees Stormvogeltje *O monorhis* vastgesteld in het West-Paelearctische gebied en wel in Engeland, Frankrijk, Israël, Madeira en Spanje (Dubois & Yésou 1992, King & Minguez 1994, Rogers & Rarities Committee 1995, Shirihai 1996; cf Birding World 7: 261, 1994). De meeste gevallen betreffen exemplaren in broedkolonies van Stormvogeltjes *Hydrobatas pelagicus*.

Chinees is veel kleiner dan Bulwers, met een spanwijdte die minimaal 20 cm kleiner is. Tevens

heeft Chinees een gevorkte staart, een staalgrijze kop (cf King & Minguez 1994), witte schachten aan de bases van de handpennen, een dunnere snavel en een minder krachtige, fladderende vliegwijze, vergelijkbaar met het nauw verwante Vale Stormvogeltje.

Van de andere soorten stormvogeltjes die qua verenkleed overeenkomsten vertonen met Bulwers is een aantal groter dan Chinees. Dit zijn Zwart Stormvogeltje *O melania*, Humboldts Stormvogeltje *O markhami*, Japans Stormvogeltje *O matsudairae*, Tristrams Stormvogeltje *O tristrami* en Californisch Stormvogeltje *O homochroa*. Al deze soorten komen voor in de Stille Oceaan en zijn nooit in de Atlantische Oceaan vastgesteld. Wel is er een claim van Japans Stormvogeltje op zee ten zuidwesten van Scilly, Engeland, op 3 augustus 1988 (cf Gantlett 1988, Evans 1994) maar deze is nog steeds in behandeling bij de Britse dwaalgastencommissies (BBRC en BOURC). De grootste van deze soorten, Japans Stormvogeltje, heeft een spanwijdte die nog altijd minimaal 12 cm kleiner is dan die van Bulwers. Al deze soorten vertonen een lange maar ook gevorkte staart. Geen van de soorten vertoont een lichte keel. De enige van deze soorten met een lichte baan over de ondervleugel is Californisch Stormvogeltje. Bij deze soort is de lichte baan over de ondervleugel een smalle streep, verder is de soort vrij klein, ongeveer even groot als Chinees Stormvogeltje. Bij Japans Stormvogeltje vormen witte schachten van de buitenste handpennen een jager-achtig patroon. Humboldts en Tristrams Stormvogeltje hebben een blauwgrijs waas over het verenkleed. Zwart Stormvogeltje heeft een Zwarte Stern-achtige vlucht met redelijk diepe vleugelslagen, maar glijdt zelden. De andere soorten vertonen een fladderende vlucht met ondiepe vleugelslagen en nooit de krachtige, jager-achtige vleugelslagen afgewisseld met glijpauzes en de regelmatige richtingveranderingen van Bulwers (Harrison 1985, 1987).

Gedrag

De Bulwers Stormvogel van de Westplaat vertoonde een aantal opvallende gedragingen. Ten eerste is het opmerkelijk dat de vogel zich overdag op en nabij land ophield. In de broedgebieden komt deze soort uitsluitend 's nachts aan land. Broeden vindt plaats in zeer nauwe holtes in rotsen. Vogels die na een experiment overdag werden losgelaten op de broedplaatsen vlogen niet naar zee maar zochten zo snel mogelijk een donkere schuilplaats. Zelfs als ze in de lucht

werden gegooid gingen ze laag boven de grond vliegen, alsof ze op zoek gingen naar een holte (Lockley 1952). Ten tweede was de vogel bij daglicht intensief aan het foerageren en pikte daarbij voedseldeeltjes van het wateroppervlak en de slikplaat. Hierbij werden steeds de vleugels opgeheven, de poten naar beneden uitgestoken en de staart gespreid om zo, trappend, voedsel te kunnen oppikken. De deeltjes die van het slik werden opgepikt waren zo groot dat ze op afstand met de telescoop zichtbaar waren. Ook later, toen de vogel wat verder op zee vloog, was de vogel waarschijnlijk aan het foerageren, gezien het voor de soort typerende heen- en-weer vliegen. Foerageren van deze soort aan de waterkant en op slikplaten is nooit eerder beschreven. Ook voedselzoeken overdag schijnt weinig voor te komen. Maaganalyses van vogels van broedplaatsen op de Salvagen toonden aan dat de jongen voornamelijk met kleine visjes en inktvisjes gevoerd worden (Zonfrillo 1986). De meeste visjes waren van de familie Sternoptychidae. Visjes van deze familie bewegen zich 's nachts van c 700 m diepte naar het oceanoppervlak om zich voort te planten. Omdat duiken bij Bulwers nooit beschreven is zouden deze visjes 's nachts gevangen moeten worden. Daarnaast zijn er talrijke waarnemingen van overdag op het wateroppervlak rustende Bulwers (Jouanin et al 1979). Er zijn echter in het onderzoek van Zonfrillo (1986) enkele malen resten van vliegende vissen Exocotidae aangetroffen die waarschijnlijk overdag gevangen moeten zijn. De snelle en wendbare Bulwers moet zeker in staat worden geacht deze visjes in de vlucht te vangen. Het eten van kreeftachtigen is eveneens beschreven (Zonfrillo 1986) en het is mogelijk dat de voedseldeeltjes die de vogel van de Westplaat van het slik oppikte garnaaltjes waren.

Verspreiding en voorkomen in Europa

De broedgebieden van de Bulwers Stormvogel liggen in de Atlantische en Stille Oceaan. In de Atlantische Oceaan liggen de belangrijkste broedkolonies op de Salvagen en de Madeira-archipel (Porto Santo-groep en Desertas). Kleinere populaties bevinden zich op de Canarische en Kaap-Verdische Eilanden en incidenteel is gebroed op de Azoren (Cramp & Simmons 1977). Zino & Biscoito (1994) schatten de populatie van de Salvagen op ten minste 5000 paren en die van de Madeira-archipel op ten minste 2500 paren. Dit is een aanzienlijk hoger aantal dan oudere bronnen opgeven (cf Cramp & Simmons 1977). Redenen voor eerdere onder-

schatting zijn onder meer het nachtelijke gedrag van de soort en de verspreide, onoverzichtelijke broedkolonies (Zino & Biscoito 1994). De populatie van de Kaap-Verdische Eilanden wordt op ongeveer 100 paren geschat (Hazevoet 1994, 1995). Er is weinig bekend over trends. Op de Kaap-Verdische Eilanden is waarschijnlijk sprake van achteruitgang. Op de Salvagen is het gehele broedgebied goed beschermd en worden de aantallen Geelpootmeeuwen *Larus cachinnans*, die bij maanlicht nogal kunnen huishouden in de kolonies, laag gehouden (Zino & Biscoito 1994).

Buiten de broedtijd, die van februari tot september loopt, worden de broedplaatsen vrijwel geheel verlaten. Mogelijk blijven enkele vogels in de omgeving van de broedplaatsen (Hazevoet 1995) maar de meeste vogels verspreiden zich in zuidwestelijke en zuidelijke richting naar het tropische deel van de Atlantische Oceaan. De meeste waarnemingen in december-februari komen uit een gebied ten noordoosten van Zuid-Amerika ruwweg tussen 6°N en 39°Z en tussen 17-37°W (van Oordt & Kruijt 1953, Murphy 1967, Bourne & Curtis 1985). In de zomer komt de soort noordelijk tot boven de Azoren, waar verscheidene waarnemingen in mei-juni op 37-42°N en 11.5-24.5°W zijn gedaan (Bourne 1967).

Als dwaalgast is de soort bekend uit de Middellandse Zee tussen Corsica, Frankrijk, en Genua, Italië, op een lichtschip op 3 juni 1898 (Jourdain 1912, Bourne 1967), en van de Costa Brava, Spanje, waar op 29 april 1984 niet minder dan 14 exemplaren paarsgewijs passeerden (Eigenhuis 1985). Dit laatste geval werd door de Spaanse Commissie aanvaard als zijnde één paar (Klaas Eigenhuis pers meded). Daarnaast melden Dubois & Yésou (1992) nog twee zichtwaarnemingen van de Franse Mediterrane kust: twee in mei 1967 en één in juni 1977.

In de Spaanse en Portugese Atlantische kustwateren zijn tot en met 1993 acht gevallen (13 exemplaren) bekend (de Juana et al 1995).

Uit Noordwest-Europa zijn gevallen bekend van Engeland (twee vondsten), in Tanfield, Durham, op 8 mei 1837, en bij Scarborough, Yorkshire, op 28 februari 1908 (Dymond et al 1989); Cape Clear, Cork, Ierland, op 3 augustus 1975 (Dymond et al 1989); en Ouessant, Finistère, Frankrijk, op 15 januari 1986 (Dubois & Yésou 1992).

Dit is het eerste aanvaardde geval van Bulwers Stormvogel voor Nederland. In Nederland is weliswaar recent een vondst bekend geworden van een verzwakt, en naderhand overleden exemplaar

op een boot in november 1993 te Rotterdam, Zuid-Holland (Moeliker & Kompanje 1996), maar vogels waarvan met zekerheid vaststaat dat ze per schip in Nederland zijn aangevoerd komen niet voor aanvaarding door de CDNA in aanmerking (cf Dutch Birding 17: 256-257, 1995).

Herkomst

De op een schip aangetroffen vogel te Europeoort in november 1993 (Moeliker & Kompanje 1996) roept vragen op over de mogelijke herkomst van de Bulwers van de Westplaat. De waarneming van deze laatste vogel vond plaats op vrij korte afstand van de plek waar de vogel uit 1993 aan land werd gebracht. Het is niet uitgesloten dat de vogel van de Westplaat eveneens op een schip is meegekomen, bij aankomst in de haven de boot hongerig maar in goede conditie heeft verlaten en vervolgens is gaan foerageren op de dichtstbijzijnde daarvoor geschikte plaats. Eénmaal enigszins verzadigd kan de vogel weer naar zee gevlogen zijn. Dit zou het verrassende verschijnen van de vogel onder schijnbaar rustige weerscondities onder de kust kunnen verklaren, alsmede het vreemde foeragegedrag. Daarentegen vermeldt Harrison (1985) dat Bulwers meestal schepen volgt. Een andere mogelijkheid is dat de daadwerkelijk afgedwaalde Bulwers 's nachts onder de kust is gaan foerageren en hier vanwege succes in de ochtend enige tijd mee door is gegaan.

In dit verband is de recente en nog niet aanvaarde waarneming interessant van een Bulwers dicht onder de kust van Schotland, op 12 oktober 1996. Ook deze vogel werd midden op de dag waargenomen, vliegend over Lunan Bay, Montrose, Tayside (Richard Millington pers meded).

Dankzegging

De volgende personen worden bedankt voor hun hulp bij het tot stand komen van dit artikel: Roelof de Beer, Bernd de Bruijn, Klaas Eigenhuis, Nick van der Ham, Sander Lagerveld, Kees Moeliker, Maarten Platteeuw, Kees Roselaar en Wim Wiegant.

Summary

BULWER'S PETREL AT WESTPLAAT IN AUGUST 1995 On 21 August 1995, a Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* was observed for almost three hours while foraging near and above tidal sandbanks. At first glance, the bird gave the impression of a large swift *Apus* because of the long wings and tail and the overall dark brown colour. On closer inspection, the bird could be identified by its shape, the pale yellowish-brown band on the

upper armwing, the pale band on the middle of the underwing (only visible at close range), the pale chin and the mode of flight, a series of c five powerful wingbeats alternated with a short glide. The bird always flew low above the water or above the tidal bank. It frequently turned after 5-20 m to fly in opposite direction. Only when it flew off into the sea, it was seen to fly straight in one direction.

The bird showed unexpected behaviour. It was found at 08:30 flying along the edge of tidal sandbanks connected to the beach, and stayed here until c 11:15. Bulwer's Petrels are not known to occur near land during daytime, being strictly nocturnal in the breeding areas. Weather conditions before and during the observation were not suitable for bringing seabirds close to shore. The weather was clear with a light north-easterly wind.

Perhaps even more surprising was the bird's way of foraging: it actually picked up small parts of food, probably shrimps, from the tidal bank. When doing this, it raised its wings, spread its tail and tripped with its feet to hang motionless for a moment, quite like Leach's Storm-petrel *Oceanodroma leucorhoa*. At a certain period, it was foraging for about 15 min at 10s of metres from the water, flying above the tidal bank amongst roosting Bar-tailed Godwits *Limosa lapponica* and Eurasian Curlews *Numenius torquata*.

Recently, Zino & Bischoff (1994) showed that the breeding numbers of Bulwer's Petrel in the Western Palearctic, with the main colonies on the Salvage Islands and Madeira archipelago's, are much higher than formerly suspected. They estimated the Salvage colonies to hold over 5000 and Madeira over 2500 pairs. Reasons for underestimation are the species' nocturnal behaviour and the scattered character of the colonies.

Explanations for this bird's inshore occurrence and its unusual behaviour are not easy to give. Perhaps the bird came inshore to forage at night and continued foraging here in the morning. Or it may have come ship-assisted and started to seek for food at the nearest place after having, somehow, left the ship.

This is the first record of Bulwer's Petrel for the Netherlands. It was enjoyed by some 30 observers and was photographed. The 'record' of a bird found moribund on a ship in november 1993, only a short distance from the 1995 site (cf Moeliker & Kompanje 1996), will not be accepted by the Dutch rarities committee (CDNA), in accordance with criteria used with regard to proven ship-assisted vagrants (cf Dutch Birding 17: 256-257, 1995).

Bulwer's Petrel has been recorded in the Mediterranean; in north-western Europe there are records from England (2), France (1, Atlantic coast) and Ireland (1) and one recent report from Scotland.

Verwijzingen

Bezzel, E 1987. Keilschwanzsturmtaucher (*Puffinus pacificus*) in Ägypten: 'neue' Art für die Westpaläarkt? Vogelwelt 108: 71-72.

Bourne, W R P 1967. Long-distance vagrancy in the

- petrels. Ibis 109: 141-167.
- Bourne, W R P & Curtis, W F 1985. South Atlantic seabirds. Sea Swallow 34: 18-28.
- Brichetti, P & Massa, B 1984. Check-list degli uccelli italiani. Riv Ital Ornitol 54: 3-37.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- Dubois, P J & Yésou, P 1992. Les oiseaux rares en France. Bayonne.
- Dymond, J N, Fraser, P A & Gantlett, S J M 1989. Rare birds in Britain and Ireland. Calton.
- Eigenhuis, K J 1985. Bulwer's Petrels at Costa Brava in April 1984. Dutch Birding 7: 20-21.
- Evans, L G R 1994. Rare birds in Britain in 1800-1990. Little Chalfont.
- Everett, M 1988. Selected spring observations from the Suez Canal and the Gulf of Suez. Bull Orn Soc Middle East 20: 3-5.
- Gantlett, S 1988. Matsudaira's Storm-petrel off Cornwall - a new British bird. Birding World 1: 285.
- Giol, A 1957. Cattura di *Bulweria fallax*, Jouanin. Riv Ital Ornitol 27: 118-121.
- Goodman, S & Meininger, P L 1989. The birds of Egypt. Oxford.
- Harrison, P 1985. Seabirds: an identification guide. Second edition. Londen.
- Harrison, P 1987. Seabirds of the world: a photographic guide. Londen.
- Hazevoet, C J 1994. Status and conservation of seabirds in the Cape Verde Islands. In: Nettleship, D N, Burge, J & Bochfeld, M (editors), Seabirds on islands: threats, case studies and action plans, BirdLife Conserv Ser 1, Cambridge, pp 279-283.
- Hazevoet, C J 1995. The birds of the Cape Verde Islands. BOU Check-list 13. Tring.
- Jouanin, C, Mougín, J-L, Roux, F & Zino, A 1979. Le Pétrel de Bulwer dans le archipel Madère et aux îles Selvagens. Oiseau Rev Fr Ornithol 49: 165-184.
- Jourdain, F C R 1912. Notes on the ornithology of Corsica. Ibis (1912): 317.
- de Juana, E & Comité Ibérico de Rarezas de la SEO 1995. Observaciones homologadas de aves raras en España y Portugal. Ardeola 42: 97-113.
- King, J & Minguez, E 1994. Swinhoe's Petrel: the first Mediterranean record. Birding World 7: 271-273.
- Lockley, R M 1952. Notes on the birds of the Islands of the Berlengas (Portugal), the Desertas and Baixo (Madeira) and the Selvagens. Ibis 94: 144-157.
- Moeliker, C W & Kompanje, E J O 1996. Bulwers Stormvogel per schip aangevoerd in Europort in november 1993. Dutch Birding 18: 231-234.
- Murphy, R C 1967. Distribution of North Atlantic pelagic birds. Serial atlas of the marine environment, Folio 14. New York.
- Olson, S L 1985. The Italian specimen of *Bulweria fallax* (Procellariidae). Bull Br Ornithol Cl 105: 29-30.
- van Oordt, G J & Kruijt, J P 1953. On the pelagic distribution of some Procellariiformes in the Atlantic and southern oceans. Ibis 95: 615-637.
- Rogers, M J & Rarities Committee 1995. Report on rare birds in Great Britain in 1994. Br Birds 88: 493-558.
- Shirihai, H 1996. The birds of Israel. Londen.
- Zino, F & Biscoito, M 1994. Breeding seabirds in the Madeiran archipelago In: Nettleship, D N, Burge, J & Bochfeld, M (editors), Seabirds on islands: threats, case studies and action plans, BirdLife Conserv Ser 1, Cambridge, pp 172-185.
- Zonfrillo, B 1986. Diet of Bulwer's Petrel in the Madeiran archipelago. Ibis 128: 570-572.

Aat Schaftenaar, van der Waalsstraat 10-2, 6706 JN Wageningen, Nederland

Daurische Kauw in Hollandse kuststreek in mei 1995

Arnold W J Meijer

Begin mei 1995 werd vogelend Nederland enkele malen opgeschrikt door waarnemingen van een Daurische Kauw *Corvus dauricus*. Hieronder volgt een overzicht en bespreking van deze heuglijke gebeurtenissen.

Hargen

Op maandag 1 mei 1995 zat Piet Veel op de dijk aan het Hargergat bij Hargen, Noord-Holland,

vogels te kijken toen om c 12:45 vanuit het westen vanaf tamelijk grote hoogte een ongewone vogel kwam aanvliegen. Al snel bleek het te gaan om een gedeeltelijk witte kauw *Corvus*. De vogel landde op c 100 m afstand in een droog weiland aan de noordzijde van de weg langs het Hargergat, waar schapen graasden en enkele Kauen *C monedula* foerageerden.

PV had op dat moment de associatie met

Daurische Kauw, die hij van afbeeldingen kende, maar ging er veiligheidshalve in eerste instantie van uit met een gedeeltelijk albinistische Kauw te maken te hebben. De grijze wangen pleitten daarvoor, zo dacht PV op dat moment. Ook grootte, postuur en gedrag waren voor zover PV kon nagaan identiek aan die van de aanwezige Kauwen.

Tegen albinisme pleitte het feit dat het zwarte deel van het verenkleed uniform zwart leek; er was geen sprake van verspreide witte veren zoals die bij gedeeltelijk albinistische kraaiachtigen vaak zichtbaar zijn. Ook het witte deel leek uniform. De scheiding tussen het zwart en het wit was scherp en de tekening symmetrisch. Halverwege de hals was een kleine witte inkeping in het zwart van de keel.

Als gids had PV alleen de 'Peterson' (Peterson et al 1984) bij zich, die van de Daurische Kauw in het addendum 'Toevallige Gasten' slechts een summiere beschrijving geeft, die echter geheel paste op de waargenomen vogel. PV begon nu toch wel sterk naar determinatie als Daurische Kauw te neigen. Hij observeerde de vogel nog c 15 min terwijl deze in het korte gras samen met Kauwen foerageerde, waarbij de voorkeur leek uit te gaan naar uitwerpselen van schapen. PV zag geen ringen, die in het korte gras hadden moeten opvallen.

PV realiseerde zich nu dat er mensen gewaarschuwd moesten worden om de waarneming te verifiëren. Omdat er geen telefoon voorhanden was, fietste hij naar Fred Koning in Burgervlotbrug, Noord-Holland. Daar bleek echter niemand thuis te zijn. Ook op de telpost bij Camperduin, Noord-Holland, bleken geen vogelaars aanwezig te zijn.

Terug op 'de plek' bleek de vogel zich verplaatst te hebben naar de dijk die ter plaatse eveneens uit door schapen begraasd grasland bestaat. Om c 14:00 vloog de vogel met een 10-tal Kauwen in zuidwestelijke richting en verdween in het duingebied. Ondanks een zoekactie kon PV de vogel niet meer terugvinden en hij staakte zijn pogingen andere mensen te waarschuwen.

's Avonds telefoneerde PV met Harm Botman, die hem een beschrijving gaf van Daurische Kauw zoals die in Jonsson (1994) staat. Daarin wordt de donkere iris genoemd. PV, die niet wist dat dit een belangrijk kenmerk was, kon zich niet herinneren dat gezien te hebben. De volgende dag zag PV de afbeelding in de 'Lars Jonsson' en werd zijn laatste beetje twijfel weggenomen.

De dagen daarop heeft PV nog dagelijks in het

duingebied rond het Hargergat naar de vogel gezocht, zonder verder ruchtbaarheid te geven aan de waarneming. Waarom zijn zoekacties zonder resultaat bleven blijkt hieronder...

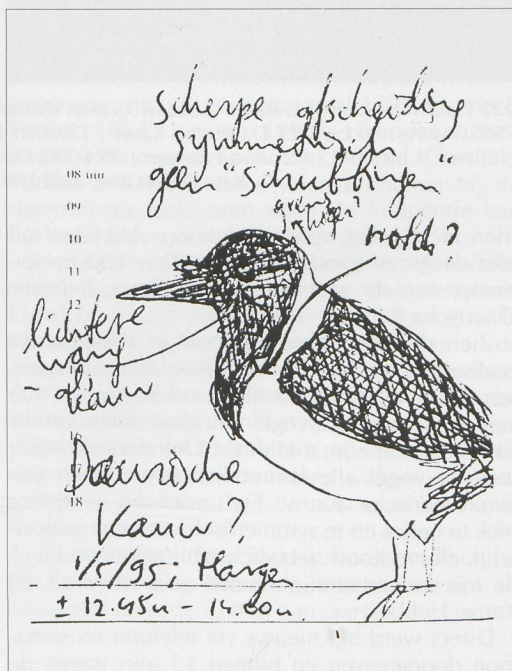
Katwijk aan Zee

Op 4 mei 1995 liep Arnold Meijer te vogelen in het duingebied aan de noordkant van Katwijk aan Zee, Zuid-Holland. Hier bevindt zich een aantal plekken, zoals het Zwarte Pad, de Puinhoop en het Wantveld, die in het recente verleden hebben bewezen ornithologisch interessant te zijn.

Het was warm en de wind kwam al enkele dagen uit het oosten; alles wees erop dat er een kans was iets leuks te vinden. Langs het Zwarte Pad was echter niets te beleven; met nog een half uur te gaan voor AM in de kroeg moest verschijnen sjokte hij nog maar even richting Puinhoop. De route voerde over enkele door paarden kortgegrasde veldjes waar regelmatig groepen Gele Kwikstaarten *Motacilla flava* en piepers *Anthus foerageren*.

Om c 15:30 bereikte hij de plek waar het schelpenpadje om een duintje heen buigt en

FIGUUR 1 Daurische Kauw / Daurian Jackdaw *Corvus dauricus*, adult, Hargen, Noord-Holland, 1 mei 1995 (Piet Veel)

222 Daurische Kauw / Daurian Jackdaw *Corvus dauuricus*, adult, Westduinpark, Den Haag, Zuid-Holland, 7 mei 1995 (Mervyn Roos) 223 Daurische Kauw / Daurian Jackdaw *Corvus dauuricus*, adult, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 4 mei 1995 (René van Rossum) 224-225 Daurische Kauw / Daurian Jackdaw *Corvus dauuricus*, adult, Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, 5 mei 1995 (Marc Guyt)

men zicht krijgt op de Puinhoop. AM bleef als aan de grond genageld staan. Zo'n 100 m verderop, aan de voet van de Puinhoop, liep een Daurische Kauw!

Zich de status van die soort in West-Europa realiserend plaatste AM de kijker voor zijn ogen. Iets dichterbij liepen namelijk enkele tamme duiven en de bewuste vogel zou daar zeker familie van blijken te zijn; niet dus..! Ook door de kijker leek de vogel alle kenmerken te vertonen van een Daurische Kauw. De zwart-wit verdeling leek te netjes en te symmetrisch voor een gedeeltelijk albino Kauw. Iets dichterbij gekomen bleek de iris donker te zijn en niet grijs-wit zoals bij Kauw. Hebbes!

Direct werd het nieuws via telefoon en semafoon doorgegeven en binnen 15 min waren de

eerste (Katwijkse) vogelaars aanwezig. Allen stemden in met de determinatie en René van Rossum kon de vogel fotograferen. Vele vogelaars uit de rest van het land slaagden erin de Daurische Kauw te zien voordat deze in de duinen ging slapen. Verschillende vogelaars zagen de vogel echter maar kort omdat ze direct doorreden naar Texel, Noord-Holland, waar diezelfde middag een Izabelklauwier *Lanius isabellinus* ontdekt was (van Oosten & Ebels 1995, Wassink 1996). De volgende ochtend bleek de vogel echter nog aanwezig te zijn. Later op de ochtend ontdekte Roland van der Vliet een Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla* in het veld waarin ook de Daurische Kauw aanwezig was (van der Vliet 1995).

De vogel verbleef meestal op de veldjes bij de

Puinhoop en op het veld naast de binnenwatering (Wantveld). Enkele malen verbleef hij kortstondig op het strand bij de uitwatering. De Daurische Kauw was meestal in gezelschap van Kauwen en vertoonde hetzelfde gedrag. Op zaterdag 6 mei werd de Daurische Kauw nog tot 11:00 waargenomen, daarna is de vogel hier niet meer gezien.

Later bleek dat de vogel op 4 mei enkele uren voor de ontdekking door AM was gezien door Waldy Brouwer, die hem als zeer waarschijnlijke Daurische Kauw insprak op de Dutch Birdingvogellijn. Nog opmerkelijker is dat de kauw waarschijnlijk al op 3 mei al door de moeder van Bas van der Burg op dezelfde plek was gezien. Zij beschreef hem als 'een soort Ekster *Pica pica* zonder staart'.

Wassenaar en Den Haag

Op 7 mei 1995 werd de Daurische Kauw eerst waargenomen door Hans Burgers in de Ganzenhoek bij Wassenaar, Zuid-Holland. Later op dezelfde dag werd hij door Mervyn Roos gefotografeerd in Den Haag, Zuid-Holland, toen hij bij trektelpost De Vulkaan in het Westduinpark verbleef. De vogel kwam met enkele Kauwen aanvliegen en was korte tijd ter plaatse.

Op 13 mei werd de Daurische Kauw opnieuw gevonden, ditmaal door Maarten de Niet in Scheveningen, Den Haag, Zuid-Holland. De vogel liep op het veld voor de gevangenis, wederom in het gezelschap van Kauwen. Op maandag 15 mei werd hij hier in de avonduren voor het laatst gezien.

Beschrijving

De beschrijving is gebaseerd op veldwaarnemingen in Katwijk en op foto's genomen in Katwijk (Marc Guyt en René van Rossum), waar de kauw het best en het langst is gezien en waar de beste foto's zijn gemaakt.

GROOTTE & BOUW Als Kauw, maar met iets langere vleugels. Vleugelpunt tot staartpunt reikend.

VERENKLEED Opvallende zwart-wit verdeling. Kop, rug, borst, vleugel, staart en dij diep zwart met blauwzwarte glans op vleugels. Witte hals; wit doorlopend over zijhals en zijborst naar buik en flank. Onderstaartdekveren en anaalstreek zwart, doorlopend tot tussen poten en in punt eindigend op middenbuik. Bovenkop, gezicht, keel en wangen zwart, doorlopend tot op borst waar eindigend in punt op middenborst. Vage zilverwitte wenkbrauwstreep achter oog gevormd door fijne witte lijntjes. Grijs waas om oorstreek heen naar beneden lopend.

NAAKTE DELEN Iris donker. Poot en snavel zwart.

GEDRAG Foeragerend op veldjes met kort gras, in Hargen en Katwijk kort gegraasd door schapen. Schuw. Meestal in gezelschap van Kauwen, maar bij te dichte nadering regelmatig agressief bejegend door deze. Enkele malen foeragerend in duintjes met wat hogere vegetatie (Katwijk). In Scheveningen enkele malen buitenwijk invliegend.

GELUID Niet gehoord.

Determinatie

De determinatie leverde geen problemen op. Het kleine formaat en de zwart-wit verdeling in combinatie met de donkere iris passen alleen op Daurische Kauw. Enkele andere kraaiachtigen met een min of meer gelijke tekening zijn eenvoudig uit te sluiten: Halsbandkraai *C torquatus* (Oost-China) is groter en heeft een forsere snavel (als Zwarte Kraai *C corone corone*) en heeft bovendien een zwarte buik; Sulawesikraai *C typicus* (Sulawesi) heeft een forse snavel en is groter; Schildraaf *C albus* (Afrika ten zuiden van de Sahara) is groter en heeft een forse snavel, een zwarte nek en meer zwart op de buik. Verder kan de soort mogelijk verward worden met Bonte Kraai *C c cornix* en met de lichtste ondersoort van Huiskraai *C splendens zugmayeri*. Beide soorten zijn echter duidelijk groter, hebben een forse snavel en geen witte, maar grijze nek en buik (cf Madge & Burn 1994). Het grootste probleem is de mogelijke verwarring met een gedeeltelijk albino Kauw. In geval van twijfel is het van belang te controleren of de zwart-wit verdeling symmetrisch is en, bovenal, of de iris donker is en of de witte streepjes achter het oog aanwezig zijn (cf Lewington et al 1991, Cramp & Perrins 1994, Jonsson 1994). Hybriden tussen Kauw x Daurische Kauw zijn bekend (Cramp & Perrins 1994) en kunnen een probleem bij de determinatie opleveren maar de frequentie van het voorkomen van hybriden is gering.

Het zwart-witte verenkleed wijst op een adulte vogel. Juveniele vogels hebben ook een bont kleed maar met doffere zwarte delen en grijs in plaats van wit. Na het juveniele kleed ruien de meeste (mogelijk alle) vogels naar het geheel donkere eerste winterkleed. Dit kleed houden ze tot voorjaar/zomer van het tweede kalenderjaar (Madge & Burn 1994). Het is goed mogelijk dat vogels in het donkere kleed vaker in West-Europa voorkomen (herfst), maar over het hoofd worden gezien.

Alle waarnemingen hadden hoogstwaarschijnlijk betrekking op hetzelfde individu; ze zijn als één geval door de CDNA aanvaard.

Voorkomen en verspreiding

Daurische Kauw broedt in het grootste deel van Oost-Siberië, noordelijk tot aan de grens van de taigazone, westelijk tot aan de noordwestkant en zuidkant van het Baikalmeer, oostelijk tot aan Amurland en Ussuriland en zuidelijk via Mongolië tot Noord- en Centraal-China. Hij broedt in China westelijk tot Noordoost-Sinkiang, Oost-Tsinghai en Zuidoost-Tibet en zuidelijk tot Yunnan and Shantung. Het is een trekvogel; in de winter worden vogels waargenomen in Korea, Japan en verder zuidelijk in China tot Fukien, Kwantung and soms tot in Taiwan en de Ryukyu-eilanden, Japan. Westelijk van het gewone verspreidingsgebied worden Daurische Kauwen soms gezien in Uzbekistan en nabij Krasnoyarsk in Centraal-Siberië (Madge & Burn 1994).

De Nederlandse vogel betekent het derde geval voor het West-Palearctische gebied. Eerdere gevallen waren in Uusikaarlepyy, Finland, op 1 mei 1883 (geschoten; Lewington et al 1991, Cramp & Perrins 1994); en Röbbäcksvlakte, Umeå, Västerbotten, Zweden, op 26-28 april 1985 (Olsson 1988); deze laatste vogel foeraar-geerde ook op een veld in gezelschap van Kauwen die, net als in Katwijk, tegen hem uitvielen als hij te dicht bij kwam. Verder zijn er nog twee onbevestigde waarnemingen, uit Övre Pasvik, Noorwegen, op 4 mei 1906, en Tameln, Finland, op 25 mei 1915 (Olsson 1988). Een adulte Daurische Kauw die op 22 juni 1995 te Île de Noirmoutier, Vendée, Frankrijk, werd gezien betreft mogelijk dezelfde als de Nederlandse vogel (cf Fouquet 1996).

Op 20 juni 1994 vloog een vogel aan boord van een schip bij Noord-Taimyr, Rusland, en bleef aan boord tot 24 juni (Vår Fågelvärld 54: 13, 1995). Deze waarneming illustreert hoe ver noordelijk dwaalgasten kunnen optreden.

De biotoopkeuze is ongeveer gelijk aan die van Kauw. Foerageren wordt vaak gedaan in kleine groepjes in open landschap, meestal in de buurt van dorpjes of boerderijen. 's Zomers leven Daurische Kauwen hoofdzakelijk van ongewervelde dieren en 's winters schakelen ze over op zaden en graan die ze op stoppelvelden vinden. Ook halen ze voedsel uit mest. De vogels broeden in losse kolonies en bouwen, in tegenstelling tot Kauw, vaak een open nest in bomen, maar broeden ook in nissen in gebouwen (Madge & Burn 1994).

Herkomst

De mogelijkheid van afkomst uit gevangenschap is aanwezig maar is om de volgende redenen in

dit geval minder waarschijnlijk.

In gevangenschap schijnt Daurische Kauw niet veel voor te komen. Een oproep ter verkrijging van gegevens omtrent voorkomen in gevangenschap in Onze Vogels (56: 455, 1995; oplage 47 000!), waarbij een kleurenfoto werd afgebeeld, leverde drie reacties op, één uit Nederland en twee uit België. Eén van de Belgische reacties betrof een exemplaar in gevangenschap. Tekenend voor het hoegenaamd ontbreken in gevangenschap van de soort is dat de handelaar niet wist om welke soort het ging, en ook de plaats van herkomst was hem onbekend. De drie reageerders verklaarden, behalve dit ene exemplaar, verder nooit een Daurische Kauw in gevangenschap (inclusief tentoonstellingen en beurzen) te hebben gezien en ook nooit een exemplaar aangeboden te hebben gezien. Ook Belgische vogelaars waren onbekend met de soort in gevangenschap (Gerald Driessens & Raf Drijvers pers meded). In Engeland zijn geen gevallen bekend en ook worden ze daar niet te koop aangeboden (Steve Gantlett in litt).

Verder is het opvallend dat de data van de waarnemingen binnen een periode van vier weken in het voorjaar liggen. Daar komt nog bij dat het voorjaar van 1995 in West-Europa opviel door de vele meldingen van oostelijke dwaalgasten, waaronder behalve Daurische Kauw ook Siberische Gierzwaluw *Apus pacificus*, Stekelstaartgierzwaluw *Hirundapus caudacutus* (Noorwegen), Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni* (Engeland), Blauwstaart *Tarsiger cyanurus* (Engeland), Perzische Roodborst *Irania gutturalis* (Nederland), Bonte Tapuit *Oenanthe pleschanka* (Zweden), Goudlijster *Zoothera dauma* (Duitsland), Zwartkeellijster *Turdus ruficollis atrogularis* (Engeland en Duitsland), Vale Lijster *T obscurus* (Schotland en Frankrijk), Bruine Boszanger *Phylloscopus fuscatus* (Schotland) en Izabelklauwier (Engeland, Nederland en Noorwegen) (cf Dutch Birding 17: 118-124, 171-175, 1995).

Dankzegging

Hierbij dank ik Piet Veel voor zijn oplettendheid, voor informatie over zijn waarneming en voor het doorlezen van dit artikel, Enno Ebels voor het opsturen van informatie en voor zijn commentaar, Rob ter Ellen voor zijn hulp bij het boven water halen van de waarneming in Den Haag, Arjen Leendertse voor het vertalen van het Zweedse artikel, Marc Guyt en René en Rossum voor het beschikbaar stellen van fotomateriaal en iedereen die de 'I saw the Daurian Jackdaw-sticker' kocht.

Summary

DAURIAN JACKDAW IN COASTAL AREA OF HOLLAND IN MAY 1995. In early May 1995, an adult Daurian Jackdaw *Corvus dauuricus* was seen on several locations in the coastal area of Holland. It was first seen by a single observer at Hargen, Noord-Holland, on 1 May. Although his first thought was Daurian Jackdaw, he was not fully confident about this identification. At 14:00 the bird flew south into the dunes and could not be relocated. The news did not reach other birders until one week later.

On 4 May, the Daurian Jackdaw turned up at Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, c 60 km south of Hargen, where it was found independently by two birders. This time, its identity was immediately clear and the news of its presence was quickly released. The bird stayed at Katwijk until the morning of 6 May. On 7 May, the Daurian Jackdaw was first seen near Wassenaar, Zuid-Holland, c 7 km south of Katwijk; later that day, it was photographed when it stayed briefly in the Westduinpark, Den Haag, Zuid-Holland, c 20 km south of Katwijk. On 13 May, the Daurian Jackdaw was relocated at Scheveningen, Den Haag, Zuid-Holland, c 15 km south of Katwijk, where it was last seen in the evening of 15 May.

On all occasions, it behaved in the same manner as and was always with Jackdaws *C. monedula*. There were no indications of captive origin. There are two previous Western Palearctic records: Uusikaarleppey, Finland, on 1 May 1883 (shot), and Umeå, Sweden, on 26-28 April 1985 (photographed). The first for France was seen on 22 June 1995 on Île de Noirmoutier,

Vendée, and may have concerned the same bird as the one seen in the Netherlands. Another interesting extralimital record concerns one aboard a ship north of Taimyr, Russia, on 20-24 June 1994.

This record of Daurian Jackdaw came in a spring with a remarkable influx of eastern vagrants into western Europe.

Verwijzingen

- Cramp, S & Perrins, C M 1994. The birds of the Western Palearctic 8. Oxford.
- Fouquet, M 1996. Première mention du Choucas de Daourie *Corvus dauuricus* en France. Ornithos 3: 145-146.
- Jonsson, L 1994. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.
- Lewington, I, Alström, P & Colston, P 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. Londen.
- Madge, S & Burn, H 1994. Crows and jays: a guide to the crows, jays and magpies of the world. Londen.
- Olsson, C 1988. Klippkaja *Corvus dauuricus* för första gången anträffad i Sverige. Var Fågelvärld 47: 197-199.
- Peterson, R T, Mountfort, G & Hollom, P A D 1984. Petersons vogelgids van alle Europese vogels. 17e druk. Amsterdam.
- van Oosten, H & Ebels, E B 1995. DB Actueel: Opnieuw Izabelklauwier op Texel. Dutch Birding 17: 132.
- van der Vliet, R 1995. Korteenuleeuwrik te Katwijk in mei 1995. Duinstag 10 (2): 10-11.
- Wassink, A 1996. Izabelklauwier op Texel in mei 1995. Dutch Birding 18: 129-131.

Arnold W J Meijer, Secr Varkevisserstraat 54, 2225 LE Katwijk aan Zee, Nederland

Bulwers Stormvogel per schip aangevoerd in Europoort in november 1993

Het Natuurmuseum Rotterdam (NMR) te Rotterdam, Zuid-Holland, ontvangt regelmatig dode vogels van het plaatselijke vogelopvangcentrum Vogelklas Karel Schot. Het museum conserveert de vogels voor wetenschappelijke en/of educatieve doeleinden. Het betreft doorgaans slachtoffers van verkeer, ruiten, botulisme, vorst of geloosde olie die ondanks de deskundige verpleging in de vogelklas hun traumatische ervaringen niet te boven komen. Vanwege de ligging in 's werelds grootste havengebied krijgt Vogelklas Karel Schot (en daarmee het Natuurmuseum) ook vogels binnen die in verzwakte toestand per schip in de regio Rotterdam verzeild raken.

In december 1993 was zulks het geval. In een vuilniszak gevuld met de nodige diepgevroren Houtsnippen *Scolopax rusticola*, Zeekoeten *Uria aalge* en Ransuilen *Asio otus* afkomstig van De Vogelklas ontwaarden wij een geheel bruinzwart gekleurde vogel die qua formaat en structuur op het eerste gezicht het midden hield tussen een pijlstormvogel Procellariidae en een stormvogeltje Hydrobatidae. Het ontbreken van wit in het kleed, de wigvormige staart en de grijsbruine grote en middelste armdekveren (die een contrasterende lichte band over de armvleugel vormen) sloten een hele lijst kanshebbers uit. Na enig geblader in Harrison (1985) werd duidelijk dat we met een Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii* of een Jouanins Stormvogel *B fallax* te maken hadden. Afgezien van de onwaarschijnlijkheid dat ze, zelfs per schip, (levend) tot in West-Europese wateren zouden kunnen door-

226-227 Bulwers Stormvogel / Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* (aanvankelijk levend aan boord van schip in haven te Europoort, Zuid-Holland, in november 1993), Natuurmuseum Rotterdam (collectie NMR 9997-00205), Rotterdam, Zuid-Holland, 20 januari 1994; top van p10 afgebroken (Kees Moeliker)

dringen (Bourne 1967), waren de enige andere kandidaten: Macgillivray's Stormvogel *Pseudobulweria macgillivrayi*, Réunionstormvogel *P aterrima* en enige geheel donkere pijlstormvogels, bijvoorbeeld Wigstaartpijlstormvogel *Puffinus pacificus* en Kleine Wigstaartpijlstormvogel *P nativitatis*. Deze konden op grond van grootte en (snavel)structuur worden uitgesloten. Hetzelfde geldt voor het enige geheel donkere stormvogeltje met een wigvormige staart, Dwergstormvogeltje *Halocyptena microsoma*, met een lichaamslengte van slechts 13-15 cm. Uiteindelijk kon de vogel op grond van biometrie (tabel 1) en door directe vergelijking met balgen uit de collecties van het Nationaal Natuurhistorisch Museum (NNM) te Leiden, Zuid-Holland, en het Instituut voor Systematiek en Populatiebiologie (Zoölogisch Museum) (ZMA) te Amsterdam, Noord-Holland, definitief als Bulwers gedetermineerd worden. De balg en het rompskelet zijn opgenomen in de collectie van het NMR onder nummer 9997-00205 (plaat 225-226). Onderstaande beschrijving werd gemaakt aan de hand van het vers ontdoode kadaver.

GROOTTE, BOUW & STRUCTUUR Lengte 26 cm. Vleugelpunten 2 cm voorbij staartpunt reikend, 11 handpennen, allemaal vrij puntig, p10 (op één na buitenste) langste, p9 3 mm korter. Staart wigvormig, 12 staartpennen, t6 (buitenste) 38 mm korter dan t1 (binnenste). Tarsus dun en rond. Neusgaten rond en naar voren gericht. Voor overige biometrie zie tabel 1.

LICHAAM Bovendelen bruinzwart, voorhoofd en kruin lichter als gevolg van grijze veerzomen. Kin grijs; rest van onderdelen grijszwart met bruine zweem (duidelijk minder zwart dan bovendelen).

BOVENVLEUGEL Hand- en armpennen bruinzwart, zwarter aan buitenvlaggen; toppen van armpennen met zeer dun licht geelbruin randje. Grote en middelste armdekveren bruingrijs (lichtst aan zomen); kleine en kleinste armdekveren bruinzwart.

ONDERVLEUGEL Handpennen licht grijszwart (iets lichter dan armpennen) met zilvergrijze zweem in midden van hand. Armpennen grijszwart. Grote onderhanddekveren zilvergrijs (buitenste veren met bruine zweem over buitenvlaggen), middelste onderhanddekveren bruinzwart. Grote onderarmdekveren zilvergrijs (donkerder aan toppen), middelste onderarmdekveren zilvergrijs (lichtst aan basis). Kleine en kleinste onderdekveren (van hand en arm) bruinzwart. Okselveren bruinzwart.

STAART Bruinzwart.

TABEL 1 Biometrie gemeten aan vers ontdooid kadaver van Bulwers Stormvogel *Bulweria bulwerii* van Europoort (NMR) in vergelijking met gegevens in Cramp & Simmons (1977) (BWP) en Zonfrillo (1988) (ZON) van Bulwers Stormvogel en Jouanins Stormvogel *B fallax* (in mm, uiterste maten tussen haakjes) / Measurements taken from fresh defrosted corps of Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* at Europoort (NMR) compared with data in Cramp & Simmons (1977) (BWP) and Zonfrillo (1988) (ZON) of Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* and Jouanin's Petrel *B fallax* (in mm, range within parentheses)

	NMR ♂	<i>Bulweria bulwerii</i>			<i>Bulweria fallax</i>
		BWP ♂ (n=29)	BWP ♀ (n=24)	ZON ♂ ♀ (n=109)	ZON ♂ ♀ (n=5)
vleugel	199.0	200.0 (191-207)	199.0 (193-209)	200.9 (183-212)	238.8 (232-246)
staart	106.0	108.0 (103-114)	109.0 (102-116)	-	-
tarsus	27.0	27.8 (24-29)	27.1 (25-30)	27.0 (24-32)	31.4 (29.5-33.0)
middenteen met nagel	29.5	29.1 (25-32)	28.6 (26-32)	-	-
middenteen zonder nagel	27.7	-	-	-	-
culmen (tot bevordering)	21.4	21.6 (19-23)	21.1 (20-22)	21.1 (18.5-25.5)	28.5 (26.5-30.5)
snavelhoogte (basis)	8.2	-	-	-	-
snavelhoogte (neusgaten)	7.2	-	-	-	-
gewicht (in gram)	54.0	-	93.4 (87-98) n=5*	-	-

* broedende exemplaren (een stervend exemplaar woog 73 gram)

NAAKTE DELEN Iris zwartbruin. Snavel geheel zwart. Poot donker vleeskleurig, lichter aan binnenkant van tarsus.

RUI & SLEET Geen rui. Armpennen vers. Achterhals- en stuitveren zeer los gestructureerd.

GESLACHT Mannetje (testes zwart, klein 2x1 mm).

PATHOLOGIE Geen. Maag leeg. Geen subcutaan vet.

In vergelijking met (oude) balgen van Bulwers Stormvogel in de collecties van het NNM en ZMA is de (verse) Rotterdamse balg opvallend veel donkerder (zwarter) van kleur. Dat zou te maken kunnen hebben met de tand des tijds die de balgen doet verbleken. Maar ook in de literatuur staat Bulwers te boek als 'sooty-brown' (Cramp & Simmons 1977, Harrison 1985), terwijl dit exemplaar zwart (en niet bruin) als basiskleur heeft. Een ander opvallend verschil is de geringe snavelhoogte van het Rotterdamse exemplaar, hetgeen duidt op een sterkere indroging van een nog zachte juveniele snavel. Ook de vrij puntige handpennen duiden op een juveniel (Kees Roseelaar pers meded). Die bevinding wordt ondersteund door de nog niet volledig ontwikkelde testes en de wat pluizige achterhals- en stuitveren. De zilvergrijze baan over de ondervleugel (gevormd door het contrast tussen de deels lichte ondervleugeldekveren en de veel donkerdere arm- en handpennen) wordt in sommige literatuur (Harrison 1985, Cramp & Simmons 1977, Witherby et al 1943) niet genoemd, hoewel deze wel in de afbeeldingen in Harrison (1985) wordt aangegeven. Het kenmerk wordt wel genoemd in Jonsson (1994), en werd tevens waargenomen bij

de Bulwers van de Westplaat, Zuid-Holland, in augustus 1995 (Schaftenaar 1996).

Navraag bij de Vogelklas Karel Schot naar de herkomst van de Bulwers Stormvogel bracht aan het licht dat de vogel in de laatste week van november 1993 levend van boord van een schip in de Mississippihaven bij de Maasvlakte, Europoort, Zuid-Holland, was gehaald en enige dagen later in het vogelopvangcentrum stierf. De naam van het schip, de vertrekhaven en de route konden niet worden achterhaald. De hamvraag 'waar is de Bulwers aan boord van het schip gekomen?' is dan ook niet te beantwoorden. De lege maag bood evenmin aanknopingspunten. Wel staat vast dat de vogel levend Europoort heeft bereikt. Het uitzonderlijk lage lichaamsgewicht (tabel 1) duidt op een lange periode zonder voedsel. Dat de Bulwers helemaal van bijvoorbeeld de noordwest-Afrikaanse wateren tot Europoort is meegevaren (een zeereis van gemiddeld 10 dagen voor een mammoettanker) is dan ook niet uit te sluiten.

Dit geval toont aan dat enige relativerende gedachten bij het beoordelen van vondsten (en waarnemingen) van zeldzame zeevogels geen kwaad kunnen. Was de Bulwers nog voor de pieken van Hoek van Holland, Zuid-Holland, door een ijverige matroos van het dek geveegd en vervolgens door een opletende vogelaar van het strand geraapt, dan had hij eenzelfde status gekregen als bijvoorbeeld het eerste en voorlopig enige aangespoelde Bont Stormvogeltje *Pelagodroma marina* (Andriesen & Tekke 1976). Dit is

overigens de enige soort op de Nederlandse lijst met alleen gevallen van dood op het strand gevonden exemplaren (cf van den Berg & Bosman 1996).

Overeenkomstig de criteria die de CDNA hanteert met betrekking tot vogels waarvan met zekerheid vaststaat dat ze per schip in Nederland zijn aangevoerd, komt dit geval niet voor aanvaarding door de CDNA in aanmerking (cf Dutch Birding 17: 256-257, 1995).

Wij danken Koos van Donk (Stichting Vogelklas Karel Schot) voor het keer op keer beschikbaar stellen van dode vogels en voor zijn zorgvuldigheid bij het bewaren van 'dat vreemde stormvogeltje'. René Dekker en Kees Roselaar verleenden toegang tot de collecties van respectievelijk het NNM en het ZMA.

Summary

SHIP-ASSISTED BULWER'S PETREL IN EUROPOORT IN NOVEMBER 1993 In December 1993, the Natural History Museum Rotterdam (NMR) at Rotterdam, Zuid-Holland, received a dead Bulwer's Petrel *Bulweria bulwerii* from a local 'bird hospital'. It proved to be a male (probably juvenile) which was taken alive from a ship at a harbour in Europoort, Zuid-Holland, during the last week of November 1993 and had died some days later. The name of the ship, its port of origin and the followed route could not be traced. The empty stomach and the exceptionally low weight (54 g) indicated a rather long passage aboard ship before it arrived in Europoort. The plumage colour of the bird was closer to black than the

generally attributed sooty-brown. The underwing showed a rather conspicuous silver-grey band. This is the first ship-assisted record of Bulwer's Petrel published for western Europe. The specimen has been preserved as a skin (and partial skeleton) and remains in the collection of the Natural History Museum Rotterdam (NMR 9997-00205). In accordance with the criteria used by the Dutch rarities committee (CDNA) with regard to proven ship-assisted vagrants (cf Dutch Birding 17: 256-257, 1995), this 'record' will not be accepted by the CDNA.

Verwijzingen

- Andriessen, A A & Tekke, M J 1976. Bont Stormvogeltje *Pelagodroma marina* een nieuwe soort voor Nederland. *Limosa* 49: 9-11.
- van den Berg, A B & Bosman, C A W 1996. Lijst van Nederlandse vogels. Vijfde editie. Santpoort-Zuid.
- Bourne, W R P 1967. Long-distance vagrancy in the petrels. *Ibis* 109: 141-167.
- Cramp, S & Simmons, K E L 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- Harrison, P 1985. Seabirds: an identification guide. Second edition. Londen.
- Jonsson, L 1994. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.
- Schaftenaar, A 1996. Bulwers Stormvogel op Westplaat in augustus 1995. *Dutch Birding* 18: 221-226.
- Zonfrillo, B 1988. Notes and comments on the taxonomy of Jouanin's Petrel *Bulweria fallax* and Bulwers Petrel *Bulweria bulwerii*. *Bull Br Ornithol Cl* 108: 71-75
- Witherby, H F, Jourdain, F C R, Ticehurst, N & Tucker, B W, 1943. The handbook of British birds 4. Londen.

C W (Kees) Moeliker & Erwin J O Kompanje, Natuurmuseum Rotterdam, Postbus 23452, 3001 KL Rotterdam, Nederland

Flight and feeding modes in White-faced Storm-petrel

As part of an investigation into seabird occurrence in oligotrophic waters, late summer pelagic distribution of seabirds in Macaronesian waters (Azores and Madeira) has been examined since 1987 by means of transect counts (eg, Moore 1994). During this time, 14 White-faced Storm-petrels *Pelagodroma marina* have been seen, more than 450 km away from any known breeding sites. Their positions are given as coordinates in table 1, and reference to those records within Portuguese waters can be found in de Juana (1990, 1991); additional information was received from Eduardo de Juana (in litt). Those examined at close quarters showed char-

acters of the subspecies *P m hypoleuca*, similar to the bird photographed close to the Salvage Islands in July 1984 (plates 227-228).

As the availability of food in the study area is likely to be a factor limiting distribution, the adaptive significance of these petrels' behaviour is of particular interest. A relevant feature in this respect may be the fact that the species has yellow webs on its feet, a distinction shared by only two other members of the subfamily Oceanitinae (Warham 1990).

Two primary modes of flight could be distinguished that were considered to be associated with feeding. These overlap with those described by Cramp & Simmons (1977) and Jolliffe (1990). The first mode, 'splash-dancing', was seen invariably in calm conditions (table 1). It involved

TABLE 1 Behaviour of White-faced Storm-petrels *Pelagodroma marina* seen in Macaronesian waters in 1988-94. See text for explanation of feeding modes

Date	number of birds	co-ordinates	wind direction and force (Beaufort)	state of sea	behaviour
18-08-1988	1	36:45 N, 11:42 W	NE 4	swell from NW	S-facing 'shuffle'
30-07-1989	3	34:32 N, 14:17 W	NE 1	slight swell	N-facing 'shuffle'
30-07-1989	1	34:18 N, 14:51 W	NE 1	slight swell	N-facing 'shuffle'
06-08-1989	1	37:04 N, 11:17 W	calm	calm	'splash-dancing'
06-08-1989	1	37:12 N, 11:10 W	calm	calm	'splash-dancing'
06-08-1989	1	37:15 N, 11:03 W	calm	calm	'splash-dancing'
24-08-1990	2	40:24 N, 13:23 W	NNE 2	swell from NW	S-facing 'shuffle'
19-07-1991	2	38:36 N, 20:59 W	W 2	swell from NW	SW-facing 'shuffle'
16-08-1992	1	39:14 N, 19:15 W	calm	slight swell	'splash-dancing'
20-08-1994	1	38:33 N, 11:28 W	calm	slight swell	'splash-dancing'

shearing, mixed with butterfly-like slow wing-beats, the legs dangling and askew, splashing in the water. Progress forward was often negligible but the amplitude of movement was considerable, the bird abruptly rising a few metres at times, the legs still dangling. Individuals often splashed repeatedly in the same spot, with the head lowered, uncannily like a Common Kestrel *Falco tinnunculus* repeatedly pouncing on an elusive rodent.

Rather different, the 'shuffle' mode always occurred in the lowest airspace, with wings and tail spread and held loosely horizontal to the surface, and the legs trailing to one side dragging the surface of the water (plate 228). Birds in this flight mode apparently moved forward very little and seemed to be 'shuffling' or treading water, all the while looking downwards, seemingly unaffected by the close proximity of noisy vessels or breezy conditions. Occasionally during this

228 White-faced Storm-petrel / Bont Stormvogeltje *Pelagodroma marina*, Salvage Islands, 16 July 1984 (Antonio Teixeira)

229 White-faced Storm-petrel / Bont Stormvogeltje
Pelagodroma marina, Salvage Islands, 16 July 1984
(Antonio Teixeira). Note bulging gular patch

steady state, the wings were raised slowly up and down like those of a perched butterfly. Sometimes individuals broke away from this apparent feeding position to glide forward on rigidly held horizontal wings and tail, sliding over crests and along troughs without any visible body movement, with a trajectory like that of a flying fish (cf Jolliffe 1990 for an excellent description). The 'shuffle' and glide seem to be associated with light to moderate winds and a visible swell, the birds often facing downwind. That this mode of

feeding is successful is supported by plate 229, taken shortly after plate 228, which clearly shows a bulging gular patch on the bird as it moves into normal flight mode, away from the vessel.

Following the suggestion of Zink & Eldridge (1980) that the adaptive significance of the yellow webs of Wilson's Storm-petrel *Oceanites oceanicus* is to attract or startle prey, the downwind 'shuffle' of those White-faced Storm-petrels found in windy conditions may have a relatively simple explanation. Given the circular motion of particles in a wave, a bird with long dangling legs trailing in the water will find that, on facing downwind, the waves' motion carries forward to the bill any prey attracted/startled by the feet. On the two occasions that birds were seen 'shuffling' upwind, their net motion was relatively downwind, thus compensating for the possible loss of prey initially attracted or startled by the feet. 'Splash-dancing' may be an energy-expensive version of this, with repeated dipping necessary to catch attracted/startled prey in very calm waters or in windless conditions with little swell.

Antonio Teixeira (Instituto de Conservação de Natureza) is acknowledged for supplying the photographs.

References

- Cramp, S & Simmons, K E L 1977. The birds of the Western Palearctic 1. Oxford.
- de Juana, E 1990, 1991. Observaciones homologadas de aves raras en España y Portugal Informe de 1988, 1989. *Ardeola* 37: 107-125; 38: 149-166.
- Jolliffe, R 1990. Seabirds off the Canary and Salvage islands. *Birding World* 3: 34-37.
- Moore, C C 1994. Transect counts of pelagic seabirds in Azorean waters. *Arquipelago* 12A: 111-116.
- Warham, J 1990. The petrels: their ecology and breeding systems. London.
- Zink, R M & Eldridge, J L 1980. Why does Wilson's Petrel have yellow on the webs of its feet? *Br Birds* 73: 385-387.

C C Moore, v/v Monte Mar R/C, Monte Santa Luzia, 2775 Parede, Portugal

Dark morph Marsh Harrier in Flevoland in June 1992

From 8 to 14 June 1992, an adult male dark morph Marsh Harrier *Circus aeruginosus* stayed along the Tureluurweg, Almere, Flevoland. In this area, high numbers of common voles *Microtus arvalis* provided good food supply for a variety of raptors, including Marsh Harriers, Hen Harriers *C cyaneus*, Montagu's Harriers *C pygargus*, Common Buzzards *Buteo buteo*, Common Kestrels *Falco tinnunculus*, Red-footed Falcons *F vespertinus* and a Black Kite *Milvus migrans*. I had prolonged views of the bird in flight and at rest, in good light conditions through a mounted telescope (30x).

BODY Entirely dark black-brown, without clear facial disc.

UPPERWING Primaries black, primary coverts grey-black. Secondaries mainly black, secondary coverts dark black-brown.

UNDERWING Primaries black. Coverts dark black-brown. Broad white band across wing, formed by white bases of, in particular, outer secondaries and inner primaries.

TAIL Silvery-grey above, more whitish grey below.

BARE PARTS Iris bright yellow. Bill black. Cere dark grey. Leg and foot yellow.

Identification was not difficult. Size, structure and flight behaviour clearly indicated Marsh Harrier. The all-dark body and upperwing, the silvery-grey tail, the broad white band on the underwing and the conspicuous bright yellow iris (which could be seen surprisingly well from great distances) all fit an adult male of the dark morph (cf Clark 1987).

It was not clear if the bird was a local breeder. I did not see any passing of food or display and territorial behaviour. Unfortunately, just one day after its discovery the bird was heavily injured, with one dangling, probably broken leg and a badly damaged wing, missing most of the primaries. The cause of this injury was uncertain, but the bird may have been hit by a car. It was almost incapable of flying and was seen less and less frequently the following days. It probably died in the area.

The dark morph of Marsh Harrier has been described by Clark (1987). He and his co-workers captured and observed several adult, immature and juvenile dark morph Marsh Harriers in Israel in spring. The author suggested that this morph might be more regular as a breeding bird in eastern Europe and western

Asia, where there are fewer birdwatchers than in western Europe. This could explain why the morph has not been noticed until 1987. One adult male dark morph Marsh Harrier was collected in Sussex, England, in 1867 (Clark 1987), showing that such individuals have occurred in western Europe. More recent are records of at least 13 dark morph Marsh Harriers in Bretagne, Vendée and Charente-Maritime, western France. Several of these birds involved local breeding birds (Fouquet & Yésou 1991). The records in France prove that this morph is not as rare in western Europe as previously suggested. In the Netherlands, however, it was not recorded before. It is probably even rarer in northern Europe as there are no published records from Scandinavia. Although immatures and females might be overlooked, this is in my opinion not the case for the rather conspicuous adult males, with their unique combination of dark plumage, silvery-grey tail and white, contrasting band on the underwing. Given a population of about 1400 breeding pairs in the Netherlands in 1992 (Bijlsma 1993) and a large number of birders interested in raptor identification and familiar with plumages of Marsh Harrier and its variation, it is unlikely that these birds are overlooked easily. There are no adult male dark morph Marsh Harriers in the collection of the Zoological Museum in Amsterdam, Noord-Holland. All-brown juveniles, however, either with or without a small, golden-brown nape patch, are present in the collection (Kees Roselaar pers comm). I have regularly seen recently fledged, locally bred juveniles and also older juveniles and immatures on passage with this plumage in Flevoland. They are by no means rare. The parents of recently fledged, all-brown juveniles that I could check were in normal plumage. I consider these juveniles as not belonging to the dark morph, as they are basically dark chocolate-brown with golden-brown napes, instead of almost blackish brown with a creamy nape patch as shown in the photographs of captured dark morph juveniles in Israel accompanying Clark's (1987) paper. Fouquet & Yésou (1991) also described dark morph juveniles as 'very much darker' than the occasional all-brown juveniles. The occurrence of all-brown variants in female-type plumages of the subspecies *C a aeruginosus* is known (Cramp & Simmons 1980). They are probably responsible for overlooking dark morph Marsh Harriers in female-type plumages by birders.

Of particular interest is that the presence of the dark morph Marsh Harrier in Flevoland coincided

ed with the largest influx of Red-footed Falcons ever recorded in the Netherlands. Furthermore, the numbers of migrating Honey Buzzards *Pernis apivorus*, Black Kites, Montagu's Harriers and also Black Storks *Ciconia nigra* and White Storks *C. ciconia* were exceptionally high, due to prolonged easterly winds and high pressure in the second half of May and the beginning of June (Hagemeijer 1994). This may indicate a possible eastern origin.

References

- Bijlsma, R G 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Haarlem.
Clark, W S 1987. The dark morph of the Marsh Harrier. Br Birds 80: 61-72.
Cramp, S & Simmons, K E L 1980. The birds of the Western Palearctic 2. Oxford.
Fouquet, M & Yésou, P 1991. Dark-morph Marsh Harriers in western France. Br Birds 84: 438.
Hagemeijer, W 1994. Invasie van Roodpootvalk *Falco vespertinus* in het voorjaar van 1992: grootste invasie van deze soort in Nederland. Limosa 67: 7-14.

Ruud F J van Beusekom, Gooise kust 21, 1274 JC Huizen, Netherlands

Ringsnavelmeeuw te Kluizen in april 1994

Op 20 april 1994 bezocht Peter Adriaens na een middag vogelen in de Gentse kanaalzone, Oost-Vlaanderen, om 18:45 het spaarbekken van Evergem-Kluizen, Oost-Vlaanderen. 's Winters is hier een grote meeuenslaapplaats waar het aantal aanwezige meeuwen kan oplopen tot 150 000. Toen PA op de middendijk tussen beide bekkens aankwam, werd zijn aandacht getrokken door een bleke middelgrote meeuw die in de verte boven het water vloog. De vogel leek oppervlakkig op een tweede-zomer Stormmeeuw *Larus canus* maar was bleker en had een donkere staartband. Iets later vond PA de vogel terug in een groepje Stormmeeuwen en kon hij hem determineren als tweede-zomer Ringsnavelmeeuw *L. delawarensis*. Die avond werd de vogel nog gezien door Dominique Verbelen en Peter De Witte. Omdat het terrein niet vrij toegankelijk is, werd het nieuws niet ingesproken op de Belgische Dutch Birding-vogellijn. Wel werd de waarneming op de semafoon gezet.

De volgende avond kwam de vogel weer slapen op het spaarbekken en werd waargenomen door Luc Bekaert, Paul Van Dale, Iwein Mauro, Gunter De Smet, Geert Spanoghe en Caroline van de Woestijne. Tevens werden er door Geert Spanoghe enkele foto's gemaakt.

De beschrijving is gebaseerd op veldnotities van PA, GDS en GS en op de foto's van GS.

GROOTTE & BOUW In zit ruim halve kop groter dan Stormmeeuw. Zwemmend grootteverschil minder opvallend maar lichaam iets langerechter en kop iets groter. Tijdens actief zwemmen hals iets gestrekt, langer lijkend dan bij Stormmeeuw en dan eveneens halve

kop boven Stormmeeuwen uitstekend. Aanzienlijk kleiner en slanker dan ook aanwezige Zilvermeeuwen *L. argentatus*. Kop meer peervormig dan van Stormmeeuw, met platter voorhoofd en hoekiger achterhoofd. Hoogste punt kruin achter oog liggend. Snavel stomp lijkend, dikker dan van Stormmeeuw, culmen en onderrand ondersnavel evenwijdig lopend. Afstand voorste bevedering op bovensnavel tot snavelpunt groter dan tot oog (dus iets langer dan bij Stormmeeuw). Kop- en snavelvorm herinnerend aan Zilvermeeuw of zelfs Audouins Meeuw *L. audouinii* maar snavel slanker, korter en zonder opvallende gonys. In vlucht vleugels langer en spitsier lijkend dan van Stormmeeuw, maar dit mogelijk beïnvloed door vrijwel ontbreken van wit op handvleugel. Handpen- en vleugelprojectie even lang als bij Stormmeeuw.

KOP & HALS Wit, zonder donkere vlekking.

BOVENDELEN Mantel, schouderveren en rug egaal lichtgrijs, kleur tussen mantelkleur van Zilvermeeuw en Kokmeeuw *L. ridibundus* in, duidelijk lichter dan van Stormmeeuw (waardoor gemakkelijk in groep terug te vinden); bij zwak licht kleurverschil alleen op bovenmantel opvallend. Stuit en bovenstaartdekveren wit.

ONDERDELEN Wit, zonder donkere vlekking.

BOVENVLEUGEL Vleugeldekveren zeer lichtgrijs, lichter dan bovendelen van adulte Kokmeeuw, en zelfs iets contrasterend met mantel; bij zwak licht contrast duidelijker door nog donkerder lijkende mantel. Tertiais lichtgrijs, behalve enkele (waarschijnlijk drie middelste) met zwartbruin centrum, lichtgrijze rand en smalle witte top; lichte tertiaalranden niet met vleugeldekveren contrasterend. Geen opvallende witte tertiaal- of schouderend. In vlucht bovenvleugel lichtgrijs met contrasterende zwarte buitenste handpennen en handdekveren, zwarte buitenrand doorlopend tot pols. Wit op handpentoppen ontbrekend. Hoeveelheid zwart op handpennen niet exact vast te stellen maar tenminste p2-5 (handpennen van buiten naar binnen genummerd) volledig zwart. Zwarte tekening uitlopend over toppen van volgende handpennen: tenminste p6-7 met beperkte hoeveelheid zwart nabij top. Alleen op p2 klein vuilwit subterminaal 'spiegeltje' (alleen op korte

afstand zichtbaar). Geen duidelijke donkere tekening op armpennen gezien. Witte vleugelachterrandsmal, onopvallend door gering contrast met lichtgrijze vleugeldekveren.

ONDERVLEUGEL Grijswit, met zwartachtige buitenste handpennen en onderhanddekveren. 'Spiegeletje' op p2 ook op ondervleugel zichtbaar.

STAART Bovenstaart wit met donkere subterminale staartband waarvan breedte één vijfde van staartlengte, gevormd door donkere tekening op en rond veerschacht van staartpennen. Waarschijnlijk drie buitenste staartpennen geheel wit. Onderstaart wit met staartband doorschemerend.

NAAKTE DELEN Iriskleur niet vastgesteld maar minder donker lijkend dan bij omringende Stormmeeuwen. Oograndkleur niet vastgesteld. Snavel heldergeel met brede scherp begrensde zwarte band ter hoogte van gony's, kleine gele snavelpunt overlatend; band op ondersnavel iets breder. Pootkleur niet vastgesteld.

SLEET Bovenvleugel sterk gesleten, met witte handpennetoppen weggesleten en grijze kleur verbleekt. Tertiaals en ondervleugel mogelijk ook met sleet. Mantel en staart ongesleten lijkend.

GELUID Niet gehoord.

GEDRAG Steeds in directe nabijheid van Stormmeeuwen verblijvend, op 20 april met c 100, op 21 april met c 70 Stormmeeuwen. Rustend op stenen dijk en regelmatig samen met andere meeuwen opvliegend. Vanaf 19:30 ononderbroken zwemmend, soms poet-send, soms vleugels uitstaand.

In zit leek de vogel oppervlakkig op een adult. Het zwart op de tertiaals, de zwarte handpennetoppen zonder wit, de donkere buitenste handdekveren, slechts één handpenspiegel, de sporen van een staartband en de zuiver witte kop wezen echter op een Ringsnavelmeeuw in tweede zomerkleed. De vogel verschilde van een derde-zomer Zilvermeeuw (die een zelfde snaveltekening kan hebben) door het kleinere en slankere formaat en de kortere en minder zware snavel. Een derde-zomer Zilvermeeuw kan nog een onregelmatige bruine tekening op de bovenzleugeldekveren hebben en de sporen van de staartband zijn breder, vager en bruiner, zodat de bovenstaart er nogal vuil uitziet. Een tweede-zomer Stormmeeuw kon worden uitgesloten op grond van een combinatie van het iets grotere formaat, de meer peervormige kop, de duidelijk blekere mantel, de bleekgrijze bovenzleugels met contrasterende zwarte handvleugelvoorrand en onopvallende witte vleugelachterrands, het ontbreken van een brede opvallende witte tertiaal- en schouderband en de dickere heldergele snavel met scherp afgescheiden zwarte band (cf Harrison 1985, Grant 1986, Harris et al 1991, Jonsson 1994).

Bedacht moet worden dat Stormmeeuwen ook

één of enkele van deze kenmerken kunnen vertonen (cf Grant 1986). Ook kunnen tweedejaars Stormmeeuwen sporen van een staartband vertonen en sommige tweedejaars Ringsnavelmeeuwen hebben al een volledig witte bovenstaart.

Dit is het derde geval van Ringsnavelmeeuw voor België. De vorige gevallen betroffen een adult-zomer te Heist, West-Vlaanderen, op 12 mei 1988 (Willemyns & de Ruwe 1989) en een adult-zomer in het Belgisch-Nederlands grensgebied bij Nieuwmoer, Antwerpen, op 18-19 april 1992 (Moerbeek & Hoogendoorn 1993). Inmiddels zijn ook het vierde tot en met zevende geval aanvaard door de Belgische Avifaunistische Homologatiecommissie (BAHC): Belgisch-Nederlands grensgebied bij Ophoven/Geistingen, Limburg (België), en Stevensweert, Limburg (Nederland), 8 januari en 22 januari (alleen België) 1995, adult (cf Evers et al 1996); Kluizen, 7 april 1995, adult-zomer (mogelijk mannetje); Kluizen, 20 en 27 april 1995, adult-zomer (mogelijk vrouwtje); en Kluizen, 30 april 1995, en Zeebrugge, West-Vlaanderen, 1 mei 1995 (zelfde vogel), tweede-zomer (mogelijk vrouwtje) (Gunter De Smet in litt).

De waarnemingen van een adult-zomer te Gullegem, West-Vlaanderen, op 26 februari 1994 en een adult te Kluizen op 6 november 1994 zijn nog in behandeling bij de BAHC. Van negen overige meldingen werd (nog) geen documentatie ontvangen door de BAHC of deze zijn niet onderzocht (Gunter De Smet in litt).

De Ringsnavelmeeuw is de meest frequent in Europa vastgestelde Nearctische meeuw, met veel gevallen in Groot-Brittannië en Ierland. Voor een overzicht van het voorkomen in Europa zij verwezen naar Hoogendoorn & Steinhaus (1990) en Moerbeek & Hoogendoorn (1993).

Summary

RING-BILLED GULL AT KLUIZEN IN APRIL 1994 On 20-21 April 1994, a second-summer Ring-billed Gull *Larus delawarensis* was observed and photographed at Kluizen, Oost-Vlaanderen, Belgium. The bird was identified as a second-summer because of the black on the tertiaals, black primary tips without white, dark outer primary coverts, only one primary mirror, traces of a dark tail-bar and the pure white head. This is the third record for Belgium. After this record, also the fourth to seventh record have been accepted by the Belgian rarities committee (BAHC).

Verwijzingen

Evers, P, Swinkels, H & Cuypers, T 1996. Ringsnavelmeeuw in Belgisch-Nederlands Maasplassengebied

in januari 1995. Dutch Birding 18: 240-241.
Grant, P J 1986. Gulls: a guide to identification. Second edition. Calton.
Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1991. Vogeldeterminatie. Handboek voor het identificeren van vogels. Baarn.
Harrison, P 1985. Seabirds: an identification guide. Second edition. Londen.
Hoogendoorn, W & Steinhaus, G H 1990. Nearctic gulls in the Western Palearctic. Dutch Birding 12:

109-164.
Jonsson, L 1994. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.
Moerbeek, D J & Hoogendoorn, W 1993. Ringsnavelmeeuw in Belgisch-Nederlands grensgebied in april 1992. Dutch Birding 15: 249-254.
Willemyns, F & de Ruwe, F 1989. Adulte Ringsnavelmeeuw (*Larus delawarensis*) in de Achterhaven van Zeebrugge in mei 1988. Mergus 3: 91-98.

Peter Adriaens, Keuzemeers 23, 9031 Drogen-Baarle, België

Ringsnavelmeeuw in Belgisch-Nederlands Maasplassengebied in januari 1995

Op 8 januari 1995 bezochten Paul Evers en Henk Swinkels het Maasplassengebied tussen Maaseik (Limburg, België) en Stevensweert, Limburg. Via de plas Klauwenhof ten oosten van Ophoven en Geistingen (Limburg, België) reden ze naar Houbenhof, vernoemd naar de boerderij die tegen deze plas aanligt. Het was bewolkt met een temperatuur rond het vriespunt, een matige zuidwestenwind en goed zicht. Op de plas lag een groep van 19 Kleine Zwanen *Cygnus columbianus* en aan de kant van het water stond een groep van c 75 Aalscholvers *Phalacrocorax carbo*. Bij deze vogels stonden enkele Zilvermeeuwen *Larus argentatus* en een Grote Mantelmeeuw *L. marinus*. Om 10:00 ontdekte HS op ongeveer 125 m afstand een meeuw die volgens hem een Ringsnavelmeeuw *L. delawarensis* was. Omdat de vogel tussen de Aalscholvers stond waren alleen de kop en de bovendelen zichtbaar. Hij was kleiner dan de aanwezige Zilvermeeuwen. De vrij zware en lichtgele snavel had een duidelijk afgescheiden zwarte ring. De witte kop met enkele lichtbruine vlekken en de uitgekleurde lichtgrijze mantel wezen op een adulte vogel in winterkleed. Gedurende het volgende kwartier bleef de vogel slechts gedeeltelijk zichtbaar. Helaas moesten de waarnemers naar huis zonder dat ze nog andere delen van de vogel hadden kunnen bekijken. Thuisgekomen informeerden ze enkele andere vogelaars over de waarneming.

Lichtelijk ontevreden met het resultaat van de ochtendwaarneming besloot PE 's middags terug te gaan in de hoop de vogel beter te kunnen observeren. Om 12:30 bleek de vogel nog steeds aanwezig en dobberde nu in gezelschap van

enkele Stormmeeuwen *L. canus* op het water. Na enige tijd kreeg PE gezelschap van Ton Cuypers die reeds had vernomen dat er een Ringsnavelmeeuw was gezien. Gezamenlijk gingen ze verder met het determineren. De vogel vloog zo nu en dan op uit het water om even in de lucht te blijven hangen en vervolgens 'watertrappend' weer neer te strijken. Daardoor konden ook veel andere kenmerken van de vogel worden waargenomen. Rond 13:15 ging hij op de wieden en maakte een rondje boven de plas om vervolgens Nederlands grondgebied op te zoeken. Hij vloog langs de bebouwde kom van Stevensweert, over de jachthaven (Amersfoortcoördinaten 187.0-349.6) en vervolgens richting Koningssteen te Thorn, Limburg.

In de loop van de middag werd de waarneming op de Dutch Birding-vogellijn ingesproken. Later die dag is de vogel nog door enkele andere Belgische en Nederlandse vogelaars waargenomen. Op 22 januari werd de vogel nogmaals aan de Belgische zijde van de grens waargenomen (cf Dutch Birding 17: 87, 1995).

De beschrijving is gebaseerd op de aantekeningen van PE, HS en TC.

GROOTTE & BOUW Duidelijk kleiner dan Zilvermeeuw. In eerste instantie op forse Stormmeeuw lijkend, c 15% groter. Echter donkere iris en ronde kop van Stormmeeuw missend. 'Grijnzende' blik ten gevolge van lichte iris en wat schuin oplopend voorhoofd, niet 'vriendelijk' ogende uitdrukking van Stormmeeuw. Opvallend stevige snavel met duidelijke nok, echter minder zwaar dan van Zilvermeeuw. Vluchtsilhouet herinnerend aan dat van kleine Zilvermeeuw. Ritme van vleugelslagen sneller dan dat van Zilvermeeuw, doch langzamer dan dat van Stormmeeuw. Poten alleen bij 'watertrappende' vogel waargenomen, waardoor lengte niet vergeleken met die van andere meeuwen.

KOP & HALS Bijna geheel wit met wat vage lichtbruine vlekken op kruin, achterhoofd en oorstreek.

BOVENDELEN Zowel mantel als schouderdelen lichtgrijs, lichter dan Stormmeeuw.

ONDERDELEN Wit.

VLEUGEL Bijna geheel zwarte vleugelpunten, slechts drie kleine witte vlekken zichtbaar. Zelfde tekening van vleugelpunten in vlucht aan onderzijde zichtbaar. Bij zwemmende vogel smalle witte rand aan lichtgrijze tertials direct opvallend.

STAART Geheel wit.

NAAKTE DELEN Iris licht. Snavel meer licht- dan donkergeel, met ter hoogte van gonys over zowel onder- als bovensnavel een subterminale zwarte ring. Geen rode gonysvlek. Poot naar lichtgele tint neigend.

GELUID Niet gehoord.

De combinatie van grootte, postuur, mantelkleur, lichte iris, gele snavel met zwarte ring en gelige poten sluit Stormmeeuw en Zilvermeeuw, die beide regelmatig met Ringsnavelmeeuw verward worden, uit. De smalle witte rand aan de tertials en het weinige wit in het zwart van de vleugeltoppen ondersteunen de determinatie (cf Peterson 1980, National Geographic Society 1983, Harrison 1985, Grant 1986, Harris et al 1991, Jonsson 1994).

Voor het voorkomen van de Ringsnavelmeeuw in het West-Palearctische gebied tot en met 1990 wordt verwezen naar Hoogendoorn & Steinhaus (1990) en Moerbeek & Hoogendoorn (1993).

De vogel van Ophoven/Geistingen/Stevensweert is door de CDNA (Gerard Steinhaus pers meded) en door de Belgische Avifaunistische Homologatiecommissie (BAHC) (Gunter De Smet in

litt) aanvaard en betreft het vierde geval voor Nederland, het vierde geval voor België en het tweede 'grensgeval' voor beide landen (cf Moerbeek & Hoogendoorn 1993).

Summary

RING-BILLED GULL AT BELGIAN-DUTCH MAASPlassen AREA IN JANUARY 1995 On 8 January 1995, an adult Ring-billed Gull *Larus delawarensis* was observed in the Belgian-Dutch border area near Maaseik, Limburg, Belgium, and Stevensweert, Limburg, Netherlands. This is an area of inundated gravel pits along the river Maas. This is the fourth record of Ring-billed Gull for the Netherlands and the fourth for Belgium.

Verwijzingen

Grant, P J 1986. Gulls: a guide to identification. Second edition. Calton.

Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1991. Vogel-determinatie. Handboek voor het identificeren van vogels. Baarn.

Harrison, P 1985. Seabirds: an identification guide. Second edition. Londen.

Hoogendoorn, W & Steinhaus, G H 1990. Nearctic gulls in the Western Palearctic. Dutch Birding 12: 109-164.

Jonsson, L 1994. Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Baarn.

Moerbeek, D J & Hoogendoorn, W 1993. Ringsnavelmeeuw in Belgisch-Nederlands grensgebied in april 1992. Dutch Birding 15: 249-254.

National Geographic Society 1983. Field guide to the birds of North America. Washington.

Peterson, R T 1980. Eastern Birds. Boston.

Paul Evers, Vlaskuilsseweg 62, 6105 CP Maria Hoop, Nederland
Henk Swinkels, Diergaarderstraat Z 39, 6105 CA Maria Hoop, Nederland
Ton Cuypers, Wilhelminalaan 26, 6107 AK Stevensweert, Nederland

First-year Mediterranean Gull with all-dark wings

On 20 February 1995, at Parc de la Falaise, Le Portel, Pas-de-Calais, France, Mushaq Ahmed, David Astins, Mark Edgeller and Kevin Wilson observed a first-year Mediterranean Gull *Larus melanocephalus* with all-dark wings. All wing-feathers were dark brownish-black with some black subterminal markings and clean white fringes to the greater and median upperwing-coverts and white tips to the secondaries. The tertials were solid brownish-black with only narrow white terminal fringes. The underwing had a very prominent and broad secondary-bar. The rest of

the plumage appeared normal. Normally, first-year Mediterranean Gull shows a pale upperwing with dark primaries, a dark secondary bar and greyish-brown wing-coverts.

The plumage appeared crisp and only the inner tertials were slightly worn. This was in contrast to many of the other first-year Mediterranean Gulls present, which were faded and worn, especially on the wing-coverts.

DA noted that the legs of the bird were blacker and rather darker than those of the other birds present, but within the range noted by Grant (1986). The bird reminded ME of a variant Little Gull *L minutus* which he had observed in Somerset, England, in February 1987 and which

230-231 Mediterranean Gull / Zwartkopmeeuw *Larus melanocephalus*, first-year with all-dark wings, Le Portel, Pas-de-Calais, France, 20 February 1995 (David J Astins)

is portrayed in Harris et al (1989).

After reference to Cramp & Simmons (1983) and Grant (1986), no mention could be found of this plumage type having previously been recorded for Mediterranean Gull.

References

- Cramp, S & Simmons, K E L 1983. The birds of the Western Palearctic 3. Oxford.
Grant, P J 1986. Gulls: a guide to identification. Second edition. Calton.
Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1989. The Macmillan field guide to bird identification. London.

Mark L Edgeller, 151 Millbrook Road East, Freemantle, Southampton, Hampshire SO15 1HQ, UK

Hume's Yellow-browed Warbler in Istanbul, Turkey, in December 1994

During a holiday visit to Istanbul, Turkey, I discovered a Hume's Yellow-browed Warbler *Phylloscopus humei*. The bird was found on 28 December 1994 in the gardens of the Topkapi Palace, in the old part of the city on the European side. At c 14:45 my attention was drawn to a distinctive call. A little later I saw the bird foraging in the canopy of a row of small trees. The bird could be studied at close distance for half an hour in dull but good light with 10x40 binoculars. The identification is based on the following field description; I had no photographic or soundrecording equipment to document the record otherwise.

GENERAL IMPRESSION Tiny *Phylloscopus*-warbler with relatively short tail. End of tail notched.

HEAD Pale greyish-green on crown and ear-coverts. No paler median crown-stripe noted. Supercilium off-white, without trace of yellow and without obvious

darker borders on both lower and upper side. Supercilium more diffuse in front of eye. Chin and throat whitish.

UPPERPARTS Greyish-green, looking paler and colder than in Yellow-browed Warblers *P inornatus* regularly observed in autumn in western Europe.

UNDERPARTS Rather uniformly off-white to greyish-white.

WING Upperwing pale greenish with two dirty white wing-bars, without trace of yellow. Upper wing-bar hardly visible, pale tips visible on only two or three median coverts, lower wing-bar on greater coverts broader, longer and more prominent. Area between both wing-bars only slightly darker than upperparts, not forming contrastingly darker panel as in Yellow-browed Warbler. Remiges grey with greenish edges. Tertiaries dark grey with conspicuous creamy edges.

TAIL Uppertail dark with pale edges to rectrices.

BARE PARTS Eye dark. Leg very dark brownish to black, foot probably slightly paler. Fine, short bill, almost completely dark with only small dirty-yellowish base to lower mandible, most obvious when bird observed from straight below.

VOICE Call variable and complex, three more or less different call types heard. Most often explosive, rather

flat, monosyllabic weeest. Few times more disyllabic wee-eet, reminiscent of familiar call of Yellow-browed Warbler but without distinct rising and less 'flowing'. Few times distinctively downward inflected, disyllabic and sparrow *Passer*-like *tjee-lup*.

BEHAVIOUR Very active, constantly moving through canopy of low trees (c 5 m high).

Identification was based primarily on the calls and supported by plumage and bare part coloration. The bird never uttered the familiar rising *swee-eeep* of Yellow-browed Warbler. The three calls described all fit Hume's Yellow-browed Warbler (cf Madge and Shirihai 1993). The sparrow-like downward inflected *tjee-lup* is the most distinctive call, differing very much from the call of Yellow-browed Warbler. As indicated by Shirihai & Madge (1993) and supported by my own experience with several Hume's Yellow-browed Warblers heard in the Netherlands, the call of this species is much more variable (between different individuals as well as in one particular individual) than in Yellow-browed Warbler. The latter seems to have a much more limited variation in call and is therefore always readily identifiable. Aspects of plumage and bare part coloration leading to identification as Hume's Yellow-browed Warbler were the overall greyish appearance, less contrasting facial pattern, much reduced upper wing-bar, less contrasting darker coverts, predominantly dark bill and dark legs (cf Lewington et al 1991, Jonsson 1992, Shirihai & Madge 1993). Since identification of worn birds in winter and spring can be extremely difficult, the call is almost essential to safely clinch the identification (Shirihai & Madge 1993).

In absence of a Turkish rarities committee and following the decision made during the second Euro Bird Week in October 1993 (cf Dutch Birding 16: 211-212, 1994), this record was submitted to and accepted by the Dutch rarities committee (CDNA).

The status of the taxa *humei* and *inornatus* in Turkey is not perfectly clear. Guy Kirwan (in litt) gives three records of Yellow-browed Warbler (*sensu lato*, but '... (presumably) of *inornatus*') up to 1994: 10 October 1967, Cankaya, Ankara, Inner Anatolia; 17-18 January 1969, Karine, Buyuk Menderes Delta, Aegean (three); and 16 December 1977, Eregli, Zonguldak province, Black Sea Coastlands. The latter record is included by Beaman (1986) in his survey of Turkish records in 1976-81, commenting: 'yet another winter record'. Martins (1989) gives no records

for 1982-86. Two old records from Gallipoli, Marmara, on 2 May 1915 and 21 October 1915 by Buxton (1916) were dismissed by Kumerloeve (1961) (Guy Kirwan in litt). According to Hollom et al (1988) 'Yellow-browed Warbler is a vagrant to Turkey, where it may winter in the south-west'. They state that 'the race *humei* probably constitutes the majority of birds occurring in the region' (ie, Middle East and North Africa), but it is not clear if this remark can be applied specifically to Turkey.

In Cyprus, there are five late-autumn (October-November) records of Yellow-browed Warbler *sensu lato* in 1968-90 (Flint & Stewart 1992). In Israel, both *inornatus* and *humei* have been recorded (cf Shirihai & Madge 1993, Shirihai 1996).

The record in Istanbul in December 1994 thus probably constitutes the first well-documented record of *humei* for Turkey and presumably the first record of Yellow-browed Warbler *sensu lato* for Thrace, the European part of Turkey (Guy Kirwan in litt; cf Birding World 9: 31, 1996). The true status of *humei* and *inornatus* in Turkey is unclear because of identification problems and the fact that both taxa are often considered conspecific. Records of both taxa in Turkey and elsewhere in the Middle East should preferably be registered and documented separately to gain better insight in their occurrence.

I thank Guy Kirwan (Ornithological Society of the Middle East) for his help to gather information for this note.

References

- Beaman, M 1986. Turkey: bird report 1976-1981. Sandgrouse 8: 1-41.
- Buxton, P A J 1916. Notes on birds seen during the Gallipoli campaign. Zoology 4 (20): 413-416.
- Flint, P & Stewart, P 1992. The birds of Cyprus. BOU-checklist 6. Second edition. Tring.
- Hollom, P A D, Porter, R F, Christensen, S & Willis I 1988. Birds of the Middle East and North Africa. Calton.
- Jonsson, L 1992. Birds of Europe. London.
- Kumerloeve, H 1961. Zur Kenntnis der Avifauna Kleinasiens. Bonn Zool Beitr. Sonderheft.
- Lewington, I, Alström, P & Colston, P 1991. A field guide to the rare birds of Britain and Europe. London.
- Martins, R P 1989. Turkey bird report 1982-1986. Sandgrouse 11: 1-41.
- Shirihai, H 1996. The birds of Israel. London.
- Shirihai, H & Madge, S 1993. Identification of Hume's Yellow-browed Warbler. Birding World 6: 439-443.

'Biscuitkleurige' Spreeuw in nest bij Weerselo in mei 1995

Op 10 mei 1995 werden door mij vier negen dagen oude juveniele Spreeuwen *Sturnus vulgaris* geringd die in een nestkast waren uitgebroed ten zuiden van Weerselo, Overijssel. Drie vogels vertoonden een normaal donker verenkleed maar de vierde was aanmerkelijk bleker gekleurd en vrijwel egaal zandkleurig. Dit exemplaar werd geringd met ringnummer Arnhem K942205 en op 19 mei gefotografeerd.

Een dergelijke kleurafwijking is eerder

beschreven ('biscuit-coloured Starling') en vormt een bekende *pit-fall* bij het determineren van juveniele Roze Spreeuwen *S. roseus*, zeker kort na het uitvliegen wanneer Spreeuwen nog een gekromde, zij het wat korte bovensnavel hebben (eg, van den Berg 1982, Harris et al 1991; Kees Roselaar in litt). De zwarte kleuren van vogels zijn vaak opgebouwd uit twee pigmenten, eumelanine en phaeomelanine, de eerste zwart tot donkerbruin, de tweede lichtbruin tot bruin-geel. Indien bij een vogel het eumelanine ontbreekt (schizochromie) of sterk is verdund treedt een licht bruinigrijze tot beige kleurafwijking op;

232-233 Spreeuw / Common Starling *Sturnus vulgaris*, 18 dagen oud 'biscuitkleurig' juveniel met normaal gekleurd juveniel uit zelfde nest, Weerselo, Overijssel, 19 mei 1995 (*Hermine Jonker*) 234 Roze Spreeuw / Rosy Starling *Sturnus roseus*, juveniel, 't Horntje, Texel, Noord-Holland, 21 oktober 1995 (*Arnoud B van den Berg*)

het voorkomen van eumelanine wordt geregeld door een aan het geslachtschromosoom gebonden gen en schizochromisme komt in het wild alleen bij vrouwtjes voor (Sage 1962, Harrison 1963, 1985). De vier jonge Spreeuwen betroffen dus waarschijnlijk één vrouwtje en drie mannetjes.

De belangrijkste verschillen van een 'biscuitkleurige' Spreeuw met een juveniele Roze Spreeuw zijn de minder met de rest van het verenkleed contrasterende vleugels en staart (donkerder bij Roze), het ontbreken van een contrasterende lichte stuit, de lichtbruine randen aan dekveren en staartpennen (randen crèmewit bij Roze) en de slankere en rechtere snavel (korter en meer lijsterachtig gekromd bij Roze; van den Berg 1982, Robel 1989). Vaak vertoont een leucistische juveniele Spreeuw een donkere teugel en een geheel zwarte snavel, maar hiervan was bij de vogel van Weerselo (nog?) geen sprake.

Ik dank Kees Roselaar voor zijn reactie op de toegezonden foto's.

Summary

'BISCUIT-COLOURED' COMMON STARLING IN NEST AT WEERSELO IN MAY 1995. On 10 May 1995, a 'biscuit-coloured' juvenile Common Starling *Sturnus vulgaris*

was found in a nest and ringed at Weerselo, Overijssel. Three other young in the same nest were normally coloured. The most important differences of 'biscuit-coloured' Common with juvenile Rosy Starlings *S. roseus* are the less contrasting wings and tail, the absence of a contrasting pale rump, the pale brown edges to the wing-coverts and rectrices (creamy-white in Rosy) and the straighter and more slender bill. This Starling also showed a remarkably pale bill (usually black in leucistic juvenile Starlings), another feature adding to possible confusion with Rosy.

Verwijzingen

- van den Berg, A B 1982. Identification of juvenile Rose-coloured Starling. Dutch Birding 4: 60-62.
Harris, A, Tucker, L & Vinicombe, K 1991. Vogeldeterminatie. Handboek voor het identificeren van vogels. Baarn.
Harrison, C J O 1963. Grey and fawn variant plumages. Bird Study 10: 219-233.
Harrison, C J O 1985. 'Plumage, abnormal'. In: Campbell, B & Lack, E (editors), A dictionary of birds, Calton, pp 472-474.
Robel, D 1989. Unterscheidung junger Rosenstare *Sturnus roseus* von hellen Staren *S. vulgaris* im Flug. Limicola 3: 31-32.
Sage, B L 1962. Albinism and melanism in birds. Br Birds 55: 201-225.

Anton Conings, Schubertlaan 8, 7522 JR Enschede, Nederland

Corrigenda

Bij plaat 205 van de Slangenarend *Circaetus gallicus* (Dutch Birding 18: 213, 1996) was de naam van de fotograaf niet correct vermeld. Deze moet luiden Jan den Hertog. REDACTIE

In the caption of plate 205 of the Short-toed Eagle *Circaetus gallicus* (Dutch Birding 18: 213, 1996) the name of the photographer was misspelt; it should read Jan den Hertog. EDITORS

De strandloper *Calidris* van plaat 210 (Dutch Birding 18: 215, 1996) blijkt bij nader inzien geen Bairds Strandloper *C. bairdii* te zijn maar een adulte Drieteenstrandloper *C. alba* in zomerkleed (zie ook WP reports en Recente meldingen in dit nummer). REDACTIE

The sandpiper *Calidris* in plate 210 (Dutch Birding 18: 215, 1996) appears to have been misidentified. It was not a Baird's Sandpiper *C. bairdii* but an adult summer Sanderling *C. alba* (see also WP reports in this issue). EDITORS

Asian-Pacific birds

Mountain Eared Nightjar in Arfak Mountains, Irian Jaya: range extension and first description of nest and egg

While assisting in the filming of *Attenborough in Paradise* (BBC National History Unit) in October 1994, I spent one night in the forest at 2400 m on Gunung (=Mount) Indon in the Arfak Mountains in the Vogelkop, western Irian Jaya (133:56 E, 01:05 S), above the village of Mokwam. At dusk, I had very brief views of a nightjar-like bird as it flitted across a clearing. As no species of nightjar had been recorded at this altitude in the Arfak mountains, I thought that it might be an owlet-nightjar *Aegotheles*, although it would be most unusual to see one fly across such an open clearing. I questioned my guide, Zeth Wonggor, whose knowledge of the local avifauna is considerable, and he told me that he had seen nightjars and even found their nests high in the mountains. I concluded that I must have seen a Large-tailed Nightjar *Caprimulgus macrurus*, the only species known in the Arfak Mountains, although not recorded above 2000 m (Coates 1985).

In October and November 1995, I returned to the area spending nearly two weeks camping at 2100 m on Gunung Indon. On 30 October, I walked up towards the summit where my observation of the previous year had been made. In one of the open heathy areas on the ridge at 2350 m one of the villagers accompanying me flushed a nightjar off a nest placed in the middle of the path. Fortunately, the bird flew only a few yards before alighting in a shrub adjacent to the ridge, where it remained immobile waiting for us to leave. Although I had not seen Large-tailed Nightjar as well as I could see this bird, I was sure that it looked quite different. Reference to Beehler et al (1986) revealed that it was a Mountain Eared Nightjar *Eurostopodus archboldi*. It is best distinguished from the similar lowland species Papuan Eared Nightjar *E. papuensis* by the spotted rather than barred underparts and the white of the throat limited to a narrow line, usually lacking medially. Both species lack in both sexes the white primary spots characteristic of males of other New Guinea nightjars.

I returned to the nest that evening and on

several of the following days to photograph the nest and the bird and to try to tape-record the bird. The incubating bird was easily photographed, sitting tight as I approached to within 40 cm. At dawn and dusk I managed to see both presumed male and female in flight, confirming the absence of white spots in wings and tail. Subsequent comparisons of the photographs with skins at the Natural History Museum at Tring, England, further confirmed the identification. Unfortunately, the only vocalizations heard were from the 'female' incubating bird as she protested against my presence and these were tape-recorded. While hovering about 60 cm in front of me she gave a harsh explosive alarm or threat call; also while perched, the bird which I assumed to be the female gave a soft liquid trill. Once the birds were foraging, I rarely saw them, since they flew fast and low over the heathy vegetation. Only once one flew high enough to see it in silhouette. Wing-beats were rapid and rather fluttery between long sweeping glides on rather blunt ended wings.

The nest was no more than a natural depression, any nesting material present could not be distinguished from the accumulated litter. It contained a single white, unmarked egg. The nest site was located in a 'step' almost at the very summit of the ridge, completely open on the down-hill side with a magnificent view across the mountains and backed by a low sheer rise about 30 cm high. Zeth Wonggor told me that other nests he had found were in similar mountain clearings as low as 1800 m, sometimes more hidden amongst heathy vegetation and also containing a single white egg.

As far as I can discover this is the first record of Mountain Nightjar from the Arfak Mountains and more than 600 km west of the nearest known records in the Snow Mountains (Rand 1942, Ripley 1964). Even within its known range, few specimens have been taken and recent observations are rare. There are no previously published accounts of the nest of Mountain Nightjar nor have I seen any other photographs.

I am very grateful to David Holyoak for his comments on this note. I would also like to express my thanks to the villagers at Mokwam for all their assistance, especially the Kepala Desa, Zeth Wonggor and Septimus Ullo.

References

- Beehler, B M, Pratt, T K & Zimmerman, D A 1986. Birds of New Guinea. Princeton.
- Coates, B J 1985. The birds of Papua New Guinea 1. Alderley.
- Rand, A L 1942. Results of the Archbold Expeditions 43, Birds of the 1938-1939 expedition. Bull Amer Mus Nat Hist 79: 425-515.
- Ripley, S D 1964. A systematic and ecological study of the birds of New Guinea. Bull Peabody Mus Nat Hist 19: 1-87.

David Gibbs, 28 Blackamoor Lane, Maidenhead, Berkshire SL6 8RD, UK

235-236 Mountain Eared Nightjar / Archbolds Nachtzwaluw *Eurostopodus archboldi*, Gunung Indon, Arfak Mountains, Irian Jaya, 30 October 1995 (David Gibbs)

Brieven

Relict Gull numbers at Beidaihe, China, in autumn 1992

The recent paper by Heintzenberg & Dierschke (1996) documented the occurrence of large numbers of Relict Gulls *Larus relictus* on Happy Island, Hebei Province, China, in August-September 1994. In addition to documenting the numbers recorded at this locality, the authors included a table that detailed the maximum autumn and winter counts of Relict Gulls in Hebei Province and South Korea during 1986-95. Counts of seven on 25 September 1986 and 18 October 1987 were given as the maximum recorded counts from the sandflats at Beidaihe, Hebei Province. It is, therefore, worth while documenting the higher numbers recorded by ourselves and other birders at this site in the autumn of 1992.

The first Relict Gull was noted on 7 September 1992, with a peak in this month of five on 17 September (Williams 1994). Numbers then increased during October with 13 present on 7 October and the autumn peak of 15 on 19-20 October; no more than 11 were noted until the end of October. 12 were present on 5 November and four were still present when coverage ended on 10 November (Bradshaw & Rowlands 1993). All birds recorded were in first-winter plumage.

References

- Bradshaw, C G & Rowlands, J A 1993. Autumn migration at Beidaihe, Hebei Province, China 1992. Unpublished report.
- Heintzenberg, F & Dierschke, J 1996. Large numbers of Relict Gulls on Happy Island, China, in August-September 1994. *Dutch Birding* 18: 59-63.
- Williams, M 1994. The China Flyway. *Bull Beidaihe Bird Soc* No 3.11: 6-7.

Chris G Bradshaw, 6 Collet Walk, Parkwood, Gillingham, Kent ME8 9QL, UK
Adam Rowlands, Kingshill Farm, Elmley RSPB Reserve, Isle of Sheppey, Kent, UK

Trends in systematics

Taxonomy of Houbara and Macqueen's Bustards and neglect of intraspecific diversity

Houbara Bustard *Chlamydotis undulata* is unique among bustards for being one of the very few true desert species (Cowan 1996). Because of its adaptation to desert environments its world range is much more extensive than that of other bustard species (Roberts 1985). Three subspecies are typically recognized, *C u macqueenii* (hereafter *macqueenii*) in eastern Egypt, Arabia, and central Asia from north-western Kazakhstan east to Mongolia and wintering from the Persian Gulf to north-western India and in central China, *C u undulata* (hereafter *undulata*) in northern Africa from northern Mauretania to western Egypt and *C u fuertaventurae* (hereafter *fuertaventurae*) on

Fuerteventura, Lanzarote and Graciosa, Canary Islands. A comparative study of the courtship behaviour of *macqueenii* and *undulata* by a multidisciplinary team headed by Philippe Gaucher of the National Wildlife Research Center at Taif, Saudi Arabia, now reveals that both the visual signals of the courtship display and the vocalizations associated with the display differ in many parameters (Gaucher et al 1996). These results are supplemented by a mitochondrial DNA (mtDNA) sequence analysis which indicates that *macqueenii* and *undulata* are also distinct at the molecular level. This study necessitates a new interpretation of Houbara Bustard taxonomy and should have consequences for conservation.

The courtship display is performed by the male and is addressed mainly to females. It is characterized by the erection of filamentous feathers on the neck and head and by stereotypical move-

237 Macqueen's Bustard / Oostelijke Kraagtrap *Chlamydotis macqueenii*, male at start of feather erection, Taif, Saudi Arabia (National Wildlife Research Center Photo Library) 238 Houbara Bustard / Westelijke Kraagtrap *Chlamydotis undulata undulata*, male at start of feather erection, Taif, Saudi Arabia (National Wildlife Research Center Photo Library) 239 Macqueen's Bustard / Oostelijke Kraagtrap *Chlamydotis macqueenii*, male with full feather erection during display run, Taif, Saudi Arabia (National Wildlife Research Center Photo Library)

240 Macqueen's Bustard / Oostelijke Kraagtrap *Chlamydotis macqueenii*, male showing almost complete feather erection just prior to display run, Taif, Saudi Arabia (National Wildlife Research Center Photo Library) 241 Houbara Bustard / Westelijke Kraagtrap *Chlamydotis undulata undulata*, male showing almost complete feather erection just prior to display run, Taif, Saudi Arabia (National Wildlife Research Center Photo Library). Note differences in plume colour at side of neck (black and white in *macqueenii*, black only in *undulata*) and degree to which head plumes fall over bill, particularly evident when comparing plates 240 and 241

ments and postures which make the bird very conspicuous. Gaucher et al (1996), who studied the behaviour and vocalizations of *macqueenii* and *undulata* both in the field and in captivity, showed that the visual aspects of the display of the two forms differ in two important ways. First, the frills on both sides of the neck are black in *undulata*, whereas they are black and white in *macqueenii*. The crest in *undulata* is white and remains erect during display, but in *macqueenii* the crest is black and white and falls down over the bill. So, both the colour and position of the feathers used during the display are different (compare, especially, plates 240 and 241). Second, during the running phase of the display, *undulata* runs at almost twice the speed of *macqueenii*. In addition, the neck swings at a much greater amplitude in *macqueenii* than in *undulata*. Gaucher et al (1996) did not study the courtship behaviour of *fuertaventurae* but an earlier study by Hinz & Heiss (1989) indicates that it is very similar to that of *undulata*.

If no potential partner is close to the displaying male, a calling phase sets in. Although calls can be heard by observers up to 50 m away, the fact that calling is part of the display was not known until Alekseev (1985) noticed it in *macqueenii*. Gaucher et al (1996) now show that the auditory stimulus during display differs between *undulata* and *macqueenii* in no less than 12 acoustic parameters. For example, *undulata* utters a series of four notes, which together last 9 sec, followed by an interval of about 2 sec before the next series of notes starts, whereas *macqueenii* typically gives a series of 25-40 notes, lasting 12 sec, followed by an interval of 12-18 sec. During a series, the notes of *macqueenii* show variation in melodic structure, intensity and rhythm, whereas in *undulata* no such variation occurs.

A genetic analysis accompanied the behavioural and vocal data. Gaucher et al (1996) sequenced 300 base pairs of the mtDNA genome from populations of *macqueenii* from Pakistan, Saudi Arabia and Sinai, Egypt, *undulata* from Algeria and *fuertaventurae* from the Canary Islands. Phylogenetic analysis of these sequences showed that *macqueenii* and *undulata* form separate monophyletic groups of populations, indicating that the division based on morphology is correct and that both groups are on separate evolutionary tracks. The sequences were also used to calculate genetic distances. The genetic distance of *macqueenii* and *undulata* was 1%. MtDNA sequences of *undulata* and *fuertaventurae* showed no differences.

Previous taxonomic studies had to rely on morphological characters, which are often unreliable or insufficient to predict the level of reproductive isolation. The new study focussed on courtship behaviour because courtship is directly involved in pair-formation (Gaucher et al 1996) and thus forms a reliable indicator of species recognition in the birds themselves. The fact that the pair-formation mechanisms of *undulata* (and *fuertaventurae*) differ in so many ways from those of *macqueenii* strongly suggests that both forms are reproductively isolated and that they should be treated as separate biological species: Houbara Bustard, with two subspecies, *C u fuertaventurae* and *C u undulata*, and Macqueen's Bustard *C macqueenii*. The subspecies *C u fuertaventurae* is currently recognized on the basis of minor quantitative differences from *C u undulata*, such as its smaller size and darker plumage. The small differences between *fuertaventurae* and *undulata* can be explained by recent colonization of the Canary Islands from North Africa or by the occurrence of gene flow between North African and Canary Island populations.

The authors carried out a DNA analysis because with 'only morphological and behavioural characteristics, deciding whether a population has the status of a species or subspecies will remain difficult'. This is ironic because the reverse is true: genetic differences have little to do with reproductive isolation, whereas (in the houbara bustard complex) morphological and behavioural characters are directly involved in pair-formation. The genetic distance of 1% is consistent with the fact that *macqueenii* and *undulata* represent separate species but, because of the low correlation between reproductive isolation and genetic distance, it cannot be used as evidence for or against a particular taxonomic arrangement under the Biological Species Concept (BSC).

Recent versions of the Phylogenetic Species Concept (PSC) have stressed the need to examine multiple characters before conclusions can be drawn about the taxonomic status of populations (eg, Zink & McKittrick 1995). The phylogenetic information in the new study, in combination with existing knowledge of morphological variation (Cramp & Simmons 1980, Osborne 1989), now offers the possibility to interpret character variation in the houbara bustard complex under a PSC framework. Under the PSC, *macqueenii* and *undulata* would represent separate species because both are characterized by unique qualitative morphological features and because gene-

tic analysis shows that both form monophyletic groups of populations. Based on present knowledge of geographical variation in the houbara bustard complex, no other population would qualify as separate phylogenetic species. Thus, despite using different criteria, the BSC and PSC indicate similar species limits in the houbara bustard complex. The populations of Houbara Bustard on the Canary Islands probably do not form a separate phylogenetic species because of the absence of qualitative differences between these and North African populations and because there is no evidence that they represent a separate monophyletic group of populations. Three individuals of Macqueen's Bustard in the Sinai, Egypt, formed a separate cluster in the genetic analysis (Gaucher et al 1996), but this was based on a difference in a single base pair and there is currently no evidence which would indicate that the Sinai population of Macqueen's Bustard represents an independent evolutionary unit. Osborne (1989) noted that the sedentary Arabian population of Macqueen's Bustard has shorter wings and wider and longer skulls than the migratory population in central Asia, which, he suggests, indicates that there is little mixing of Arabian and central Asian birds. However, there is no genetic differentiation between these populations and in the absence of other evidence they would not qualify as separate phylogenetic species.

Because of the central role of species in biology, most behavioural, faunistic and conservation studies are conducted and documented at the level of species, even if the relevant species involve two or more well-marked subspecies. When species are split, the ignorance for intraspecific variation often becomes painfully apparent. The Houbara Bustard illustrates how the fixation at biological species-taxa leads to the neglect of information about intraspecific diversity. In the discussions of behaviour and vocalizations in Cramp & Simmons (1980) and Johnsgard (1991), no distinction was made between *macqueenii* and *undulata*, which may have given the impression that there are no differences in behaviour and vocalizations below the 'species' level. Even though several aspects of the display of both species had already been published, the detection of any differences in the display became virtually impossible because in handbooks information about Houbara Bustard and Macqueen's Bustard has typically been synthesized into one account. There are probably many other cases where intraspecific diver-

sity is obscured by the fixation on species in handbooks and other secondary sources. If subspecies, which are traditionally defined on the basis of plumage and biometrical characters, have had an independent history of evolutionary change it is not unlikely that differences in other characters have evolved, such as behaviour and vocalizations. In accounts of polytypic species, descriptions of behaviour, vocalizations and other characters, should therefore remain accompanied by information about the relevant subspecies.

In faunistic studies, likewise, it is necessary to collect information for each subspecies separately, because migration and vagrancy patterns of populations from separate breeding areas may differ. If no distinction is made, such patterns may become distorted or may go unnoticed, resulting in a loss of information. Although records of 'houbara bustard' are known from all over Europe (Cramp & Simmons 1980), vagrancy patterns turn out to be different if records of Houbara and Macqueen's Bustards are considered separately. In Europe, there are only very few records of Houbara Bustard, mostly in the Mediterranean region. Houbara Bustard has been recorded in Italy in 1844, 1879 and 1937 (Pierandrea Brichetti in litt), in Switzerland in 1839 and 1916, and on Malta in 1841 and 1866 (Glutz von Blotzheim et al 1973). Records in Spain are also believed to refer to Houbara Bustard (Glutz von Blotzheim et al 1973). Macqueen's Bustard, however, has been recorded in many European countries, although most of the c 50 European records date from the 19th century. In the second half of the 20th century, records are known from Britain (1962), Germany (1968), Italy (1975 [2], 1976) and Poland (1977). Recent records in Slovenia (1970), Sweden (1974) and Lithuania (1988) probably also involve Macqueen's Bustard. It is very likely that the decline of records in Europe is due to the dramatic fall in numbers of both species.

There is a number of factors contributing to the decline of Houbara Bustard and Macqueen's Bustard, though hunting is by far the main cause. The evidence for this is overwhelming (see reviews in Johnsgard 1991 and del Hoyo et al 1996), so claims by the hunting lobby (eg, Upton 1989) that climate change is responsible for much of the decline can be dismissed. Although hunting has been practiced by falconers for 100s of years, using camels as their mode of transportation, hunting has changed dramatically since the mid 1950s and early 1960s due to the in-

crease of fire-arm licences and the advent of the jeep. Rich Arab falconers seeking to retain cultural links with their ancestors view their hunting trips as an expression of their roots (del Hoyo et al 1996) and travel to nearly all countries where Houbara or Macqueen's Bustards regularly occur. In addition to fire-arms and specially adapted jeeps, hunters now also use falcons with radiotags, modern communication equipment and even helicopters and spotter planes to locate, approach and kill bustards (Roberts 1985, *Oriental Bird Cl Bull* 5: 6-8, 1987, *Birding World* 9: 24, 1996). Each year 100s of Houbara Bustards and 1000s of Macqueen's Bustards are killed. For instance, in 1984 more than 250 Houbara Bustards were killed by Arab hunters in Morocco (*Br Birds* 78: 640, 1985) and in the winter of 1984-85 no less than 4955 Macqueen's Bustards were killed in Pakistan (del Hoyo et al 1996). In Algeria, c 1000 Houbara Bustards are killed each year by foreign Arab hunting parties in the pre-desert zone of the Aures Mountains and the Sahara Atlas alone (de Smet 1989).

Perhaps the most satisfying aspect of the new study are its implications for conservation. Due to the focus on species-level taxa in conservation, the threat status of the subspecies in the houbara bustard complex was not evaluated separately. The houbara bustard complex was not considered in the second edition of *Birds to watch* (Collar et al 1994), the current world list of threatened species, probably because central Asian populations of Macqueen's Bustard turned out to be much larger than previous reports indicated. The total population of Macqueen's Bustard is now estimated at 40 000-60 000 individuals (del Hoyo et al 1996). Houbara Bustard, however, has become very rare and has disappeared from large parts of its range in Egypt and Morocco (eg, Saleh 1989, *Dutch Birding* 18: 141, 1996), but the fact that it was considered conspecific with the less rare Macqueen's Bustard precluded it from being listed as threatened in the current red data book (Collar et al 1994). There clearly is reason for dissatisfaction if the conservation of a distinct form is impeded by the fact that it is considered conspecific with another form. Because there is good evidence that Houbara Bustard and Macqueen's Bustard represent separate species, Houbara Bustard will probably be reinstated as a threatened species. This would be a positive step, but it is based on the presumption that taxa only deserve consideration from conservationists if they are ranked as species under the BSC.

The fixation on biological species and the ignorance for intraspecific diversity in conservation is controversial. Because diversity can be detected at many levels below the level of species and even individuals can be distinguished with modern molecular assays, there clearly is a threshold below which biodiversity must be ignored in conservation biology, but it is not obvious where that threshold should be placed. Two different views on the units of conservation can be distinguished in conservation biology. One view maintains that in this era of diminishing biodiversity and limited resources we should restrict our attention to biological species, because these units are better known, fewer in number and more distinctive than the proposed alternatives, such as subspecies or phylogenetic species, which place the threshold at lower levels. This essentially is the view of BirdLife International and was recently defended by Collar (1996). An estimated 27 000-28 000 subspecies and monotypic biological species are recognized (Mayr & Gerloff 1994); if the PSC would be applied on a global scale, the number would probably be close to 20 000 phylogenetic species (Zink 1996). If phylogenetic species or subspecies would replace the biological species as the unit of conservation, the number of taxa to be monitored by conservationists would increase to roughly two or three times the current number. Collar (1996) argued that the adequate monitoring of all these forms would not only be impractical, perhaps even impossible, but it would also be at the expense of the more distinct biological species, which he feels should be given priority. Collar (1996), thus, defends a policy of preserving biological species. For some subspecies, such as Azores Bullfinch *Pyrrhula pyrrhula murina*, he would make an exception; these subspecies are selected on a case-by-case basis.

Recently, an alternative view has emerged. According to this view, the biological species should be abandoned as the unit of conservation because it has resulted in the ignorance of many distinct evolutionary taxa, with potentially disastrous consequences for the preservation of biodiversity. Hazevoet (1996) suggested that the phylogenetic species should be adopted as the unit of conservation. Using his research on the avifauna of the Cape Verde Islands, Hazevoet (1996) argued that the ignorance of variation below the level of biological species could result in the extinction of some highly distinct taxa. For instance, Cape Verde Purple Heron *Ardea (purpurea) bournei*, endemic to the island of Santia-

go, is rapidly heading for extinction even though protective measures have been advocated for over 30 years. The main reason for the general lack of attention for this bird is the fact that it is currently classified as a subspecies of the widespread Purple Heron *A. purpurea*, because its plumage suggests that it may interbreed with Purple Heron if the two would come into contact. However, in many respects this taxon is as distinct as many biological species. The PSC advocated by Zink & McKittrick (1995) and Hazevoet (1996) emphasizes the unique characters of these taxa, rather than their presumed ability to interbreed. It is unlikely that this controversy will be resolved quickly; in the interim, conservation policies using the biological species as the unit of conservation, like the Endangered Species Act in the United States (see O'Brien & Mayr 1991) and the policy of BirdLife International, will remain controversial.

The ignorance of intraspecific variation is still widespread and continues to have negative consequences for the study of behaviour, migration and vagrancy patterns and conservation. As noted before (Avisé 1994), ignorance of diversity and neglected taxonomies can kill. In the houbara bustard complex, such ignorance is no longer possible because the new study by Gaucher et al (1996) provides compelling arguments for the recognition of Houbara Bustard and Macqueen's Bustard as separate species, but it may well define the fate of other distinct forms.

I wish to thank Jánis Baumanis (Latvia), Pierandrea Brichetti (Italy), Eduardo de Juana (Spain), Alan Knox and Michael Rogers (Britain), Gabór Magyar (Hungary), Ivan Olsen (Denmark), Andrej Sovinc (Slovenia) and Tadeusz Stawarczyk (Poland) for providing details of European records of Houbara Bustard and Macqueen's Bustard.

References

Alekseev, A F 1985. The Houbara Bustard in the north-west Kyzylkum [U.S.S.R.]. *Bustard Studies* 3: 87-92.
Avisé, J C 1994. Molecular markers, natural history and evolution. New York.

Collar, N J 1996. Species concepts and conservation: a response to Hazevoet. *Bird Conserv Intern* 6: 197-200.
Collar, N J, Crosby, M J & Stattersfield, A J 1994. *Birds to watch 2 - the world list of threatened birds*. Cambridge.
Cowan, P J 1996. Desert birds of the Caspio-Central Asian desert. *Global Ecol Biogeogr Let* 5: 18-22.
Cramp, S & Simmons, K E L 1980. *The birds of the Western Palearctic* 2. Oxford.
Gaucher, P, Paillat, P, Chappuis, C, Saint Jalme, M, Lotfikhah, F & Wink, M 1996. Taxonomy of the Houbara Bustard *Chlamydotis undulata* subspecies considered on the basis of sexual display and genetic divergence. *Ibis* 138: 273-282.
Glutz von Blotzheim, U N, Bauer, K M & Bezzel, E 1973. *Handbuch der Vögel Mitteleuropas* 5. Frankfurt am Main.
Hazevoet, C J 1996. Conservation and species lists: taxonomic neglect promotes the extinction of endemic birds, as exemplified by taxa from eastern Atlantic islands. *Bird Conserv Intern* 6: 181-196.
Hinz, C & Heiss, E M 1989. The activity patterns of Houbara Bustards: aspects of a field study in the Canary Islands. *Bustard Studies* 4: 68-79.
del Hoyo, J, Elliot, A & Sargatal, J 1996. *Handbook of the birds of the world* 3. Barcelona.
Johnsgard, P A 1991. Bustards, hemipodes, and sandgrouse - birds of dry places. Oxford.
Mayr, E & Gerloff, J 1994. The number of subspecies of birds. *Bull Br Ornithol Cl* 114: 244-248.
O'Brien, S J & Mayr, E 1991. Bureaucratic mischief: recognizing endangered species and subspecies. *Science* 251: 1187-1188.
Osborne, P E 1989. The bustard morphometrics database: an introduction and some preliminary findings. *Bustard Studies* 4: 125-134.
Roberts, T J 1985. The Houbara Bustard in Pakistan in relation to conservation. *Bustard Studies* 3: 35-37.
Saleh, M A 1989. The status of Houbara Bustards in Egypt. *Bustard Studies* 4: 151-156.
de Smet, K 1989. The Houbara Bustard in Algeria: a preliminary report. *Bustard Studies* 4: 157-159.
Upton, R 1989. The Houbara Bustard and the Arab falconer. *Bustard Studies* 4: 174-176.
Zink, R M 1996. Bird species diversity. *Nature* 381: 566.
Zink, R M & McKittrick, M C 1995. The debate over species concepts and its implications for ornithology. *Auk* 112: 701-719.

George Sangster, *Nieuwe Rijn* 27, 2312 JD Leiden, Netherlands

Hybrid origin of Cox's Sandpiper confirmed by molecular analysis

The taxonomic status of Cox's Sandpiper *Calidris paramelanotos* has been controversial ever since its formal description in 1982 (Parker 1982). Parker's description was based on two moulting birds collected by John B Cox in South Australia in the mid 1970s. Field observations and photographs (eg, Pringle 1987) of similar birds in Australia showed that it is intermediate in plumage between Pectoral Sandpiper *C melanotos* and Curlew Sandpiper *C ferruginea* (Cox 1989a, 1990a). However, in the absence of any indications of the existence and location of a breeding population, the taxonomic status of Cox's Sandpiper was difficult to evaluate. The controversy has swirled around two questions: first, is Cox's Sandpiper a valid species or a hybrid?; second, if it is a hybrid, what are its parents?

There is no shortage of theories. Buckley (1988) predicted that Cox's Sandpiper would 'prove to be a valid, overlooked, Siberian-breeding *Calidris*, one of those relicts in the same group as Asiatic Dowitcher [*Limnodromus*] *semipalmatus*, Little Curlew *Numenius minutus*, Slender-billed Curlew *N. tenuirostris*, Spoon-billed Sandpiper [*Euryorhynchus pygmeus*] and Nordmann's Greenshank *Tringa guttifer*'. Others were less convinced of its specific status. In recent years, the view has developed that Cox's Sandpiper represents a hybrid. Cox himself favoured the hybrid theory and suggested that one of the parents is Pectoral Sandpiper and the other parent either Curlew Sandpiper or Sharp-tailed Sandpiper *C acuminata* (Cox 1989a, 1990a). Stepanyan (1990) postulated that Cox's Sandpiper represents an intergeneric hybrid between a female Ruff *Philomachus pugnax* and a male of either Pectoral or Sharp-tailed Sandpiper. Given all this uncertainty, Vuilleumier et al (1992), in their assessment of newly described bird species, concluded that the recognition of Cox's Sandpiper was premature and treated it as a 'species inquirenda'. The inconclusiveness of the morphological analyses on which all these opinions were ultimately based called for an investigation using a different approach.

Now we have one, an Australian study based on two kinds of molecular data: Christidis et al (1996) sequenced 288 base pairs of the mitochondrial cytochrome *b* gene of Pectoral, Curlew and Cox's Sandpipers to see whether the mitochondrial DNA (mtDNA) of Cox's Sandpiper is different from the other two species. MtDNA is

passed on from the mother to her offspring, so comparison of mtDNA provides a means of identifying the maternal parent of a putative hybrid. Thus, if Cox's Sandpiper represents a hybrid, its mtDNA sequence should be identical or almost identical to that of its maternal parent. If Cox's Sandpiper is a valid species, one would expect that some mtDNA differences are revealed, because mtDNA sequences of all *Calidris* species analysed so far differ at least 4% from each other. The mtDNA of Cox's Sandpiper proved to be identical to that of Curlew Sandpiper, which shows that Cox's Sandpiper represents a hybrid, with Curlew Sandpiper constituting the maternal parent. Additional information about parentage was obtained from an allozyme analysis, in which several possible parental species were included. This study ruled out that Cox's Sandpiper could be the result of hybridization with Sharp-tailed Sandpiper or Ruff. Both studies, taken together, indicate that Cox's Sandpiper is the product of hybridization between a male Pectoral Sandpiper and a female Curlew Sandpiper.

Although Cox's Sandpiper is by far the most frequently recorded hybrid sandpiper, with four or five seen each year in Australia (Cox 1990b), several other putative hybrid sandpipers have been reported. The most famous of these is Cooper's Sandpiper '*Calidris cooperi*', of which only a single specimen is known, collected on Long Island, New York, USA, in 1833. A similar bird captured in New South Wales, Australia, in March 1981, was identified by Cox (1989a, 1990b), who suggested that Cooper's Sandpiper is a hybrid between Sharp-tailed Sandpiper and Curlew Sandpiper (Cox 1990a). An unidentified sandpiper at Saltholme Pools, Cleveland, England, in September-October 1989 (Gantlett & Grant 1989) may have been a hybrid between Pectoral Sandpiper and Dunlin *C alpina*. A strange *Calidris* at Cley, Norfolk, England, in July 1990, showed intermediate characters of Pectoral Sandpiper and White-rumped Sandpiper *C fuscicollis*, and could have been a hybrid. Another strange sandpiper at Cley, in November 1993, was identified as a possible hybrid between Dunlin and Purple Sandpiper *C maritima* (Millington 1994). Jonsson (1996) recently determined that an immature stint at Groote Keeten, Noord-Holland, Netherlands, in September 1995, was the result of hybridization between Little Stint *C minuta* and Temminck's Stint *C temminckii*. An alleged intergeneric hybrid between Baird's Sandpiper *C bairdii* and Buff-breasted Sandpiper

Tryngites subruficollis at Martha's Vineyard, Massachusetts, USA, in September 1992 (Laux 1994), was subsequently identified as a juvenile Buff-breasted Sandpiper (Alderfer 1995).

Close scrutiny of aberrant sandpipers may reveal more hybrids, but it will probably take a molecular analysis similar to the study of Christidis et al (1996) to identify with certainty the parents involved. Cox (1989b) called the story of Cox's Sandpiper a 'controversy ... that has become an embarrassment to Australian ornithology'. It is, therefore, satisfying that Australian research has now finally laid this controversy at rest.

References

- Alderfer, J 1995. The 'mystery sandpiper'. *Birding* 27: 306-309.
- Buckley, P A 1988. The world's first known juvenile Cox's Sandpiper. *Br Birds* 81: 253-257.
- Christidis, L, Davies, K, Westerman, M, Christian, P D & Schodde, R 1996. Molecular assessment of the taxonomic status of Cox's Sandpiper. *Condor* 98: 459-463.
- Cox, J B 1989a. Notes on the affinities of Cooper's and Cox's Sandpiper. *South Aust Ornithol* 30: 169-181.
- Cox, J B 1989b. The story behind the naming of Cox's Sandpiper. *Aust Bird Watcher* 12: 50-57.
- Cox, J B 1990a. The enigmatic Cooper's and Cox's Sandpipers. *Dutch Birding* 12: 53-64.
- Cox, J B 1990b. The measurements of Cooper's Sandpiper and the occurrence of a similar bird in Australia. *South Aust Ornithol* 31: 38-43.
- Gantlett, S & Grant, P 1989. The Saltholme sandpiper. *Birding World* 2: 357-360.
- Golley, M 1990. The Cley *Calidris*: another apparent hybrid. *Birding World* 3: 237-238.
- Jonsson, L 1996. Mystery stint at Groote Keeten: first known hybrid between Little and Temminck's Stint? *Dutch Birding* 18: 24-28.
- Laux, E V 1994. Mystery sandpiper. *Birding* 26: 66-68.
- Millington, R 1994. A mystery *Calidris* at Cley. *Birding World* 7: 61-63.
- Parker, S A 1982. A new sandpiper of the genus *Calidris*. *South Aust Nat* 56: 63.
- Pringle, J D 1987. The shorebirds of Australia. North Ryde.
- Stepanyan, L S 1990. [A new hypothesis of the origin of Cox's Sandpiper *Calidris paramelanotos* (Scolopacidae, Aves).] *Zool Zh* 69 (5): 148-151. [in Russian; English summary.]
- Vuilleumier, F, LeCroy, M & Mayr, E 1992. New species of birds described from 1981 to 1990. *Bull Br Ornithol Cl Centenary Suppl* 112A: 267-309.

George Sangster, *Nieuwe Rijn 27, 2312 JD Leiden, Netherlands*

Mystery photographs

56 The mystery photograph in *Dutch Birding* 18: 156, 1996, shows an obvious *Branta* goose with the head pattern of a Canada Goose *B canadensis*. In western Europe, generally, the sight of this species does not generate much interest or birders' enthusiasm. However, since Lesser Canada Geese *B c hutchinsii/parvipes* have been encountered as genuine transatlantic vagrants, solitary birds or a family in association with wild geese merit a second look. Indeed, the mystery bird shows a smaller size and structure than the usually seen introduced birds. Could it be genuine?

All geese and ducks have a habit of hybridizing, and they do it in even the most unlikely combinations. Therefore, every supposed vagrant goose or duck should be scrutinized to see whether it actually could concern a hybrid. When doing so in this case, it should immediate-

ly be clear that the mystery bird combines a characteristic Canada Goose head pattern with a blackish breast unlike any Canada Goose and much like the accompanying Barnacle Geese *B leucopsis* and a Dark-bellied Brent Goose *B bernicla bernicla*. Canada Geese, especially eastern subspecies, should have a sharp divide between the dark neck and the pale breast. The conclusion is straightforward: the mystery bird is, in fact, a hybrid. Moreover, a closer look at its upperparts reveals a feather pattern with blackish subterminal fringes typical of Barnacle and not seen in Brent or Canada Goose. Therefore, the bird can safely be identified as a hybrid Canada x Barnacle.

The photograph was taken in the winter of 1986/87 at Goedereede, Zuid-Holland, the Netherlands. This bird and similar birds in recent years, especially when only partly visible in

242 hybrid Canada Goose x Barnacle Goose / hybride Canadese Gans x Brandgans *Branta canadensis* x *leucopsis*, Goedereede, Zuid-Holland, the Netherlands, winter of 1986/87 (Rob Cuypers)

dense mixed geese flocks, have created confusion about the alleged presence of Lesser Canada Goose in the Netherlands. Until 1 January 1995, however, only one individual has been docu-

Mystery photograph 57. Solution in next issue

mented well-enough to be accepted by the Dutch rarities committee (cf Dutch Birding 18: 106, 1996).

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, NL-2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands

Recensies

BJØRN OLAV TVEIT (EDITOR) 1996. *Utsira Fuglestasjon Årbok 1995*. Utsira Bird Observatory, PO Box 23, 5515 Utsira, Norway. 91 pp. GBP 10.00.

This is the third yearbook of the Utsira Bird Observatory, based on the small North Sea island of Utsira, 17 km off Hagesund, south-western Norway. The articles are in Norwegian, but this year most of them have extensive English summaries. There are plenty black-and-white photographs. The papers involve, amongst others, the year report *Bird observations on Utsira, Norway 1995* (211 species in 1995), an extensive and well-illustrated documentation of the first Pallid Swift *Apus pallidus* for Utsira on 3 June 1995 (already the fourth for Norway!), a nostalgic story on the most rarity-filled day ever at Utsira on 6 October 1991 (including five Short-toed Larks *Calandrella brachydactyla*, Black-throated Thrush *Turdus ruficollis atrogularis*, Lanceolated Warbler *Locustella lanceolata* and Radde's Warbler *Phylloscopus schwarzi*), a paper on the field identification of Richard's *Anthus richardi*, Blyth's *A godlewskii* and Tawny Pipits *A campestris* and reports on the ringing projects of storm-petrels (106

European Storm-petrels *Hydrobates pelagicus* ringed and 25 controlled, and one Leach's Storm-petrel *Oceanodroma leucorhoa* ringed) and other birds (not so successful in 1995, due to the absence of a permanent ringer: therefore, ringers and/or observers wishing to participate on Utsira are welcome and are offered free lodging and, if staying 25 days or more, up to NOK 1000 to cover travelling expenses). ANDRÉ J VAN LOON

FRANK LAMBERT & MARTIN WOODCOCK 1996. *Pitta's, broadbills and asities*. Pica Press, The Banks, Mountfield, Nr Robertsbridge, East Sussex TN32 5JY, UK. 271 pp. ISBN 1-873403. GBP 26.00. Published in the Netherlands and Belgium as *Dutch Birding Vogelgids 6* by Ger Meesters Boekproducties, Vrijheidsweg 86, 2033 CE Haarlem, Netherlands. ISBN 90-74345-11-5. NLG 70.00 (NLG 65.00 for subscribers to Dutch Birding).

This book covers the Old World suboscines, which comprise two families, the pittas (Pittidae) and broadbills and asities (Eurylaimidae). The asities are endemic

to Madagascar and were treated as a separate family until Prum (1993) showed that they are members of the Eurylaimidae.

With pittas featuring high on the wants list of many birders visiting the Old World tropics, it seems logical that for many these will form the main attraction of this book. More than 100 years since the publication of Elliot's rare *Monograph of the Pittidae* (1870), Frank Lambert and Martin Woodcock have finally made a monographic treatment of the pittas available to a wide public.

The book follows the format of other volumes in this well-established series, and starts off with an overview of both families, with chapters on phylogenetic relationships, classification (32 pittas, 15 broadbills and four asities and sunbird asities), biogeographic history and distribution, evolutionary ecology, distinguishing characteristics, food and foraging, social and breeding behaviour, nesting and care of young, migration and other movements, and threats and conservation. Classification and sequence of the pittas follows Sibley & Monroe *Distribution and taxonomy of the birds of the world* (New Haven, 1990), with the addition of one species, Black-headed Pitta (not a very diagnostic vernacular name) *Pitta ussheri*, on the basis of the lack of extensive hybridization, and slightly different vocalizations. Sibley and Monroe (1990) are followed in treating Sula Pitta *P. dohertyi* as a distinct species. I believe the evidence for this action is inconclusive, especially since the allegedly distinctive call could not be attributed with absolute certainty to this taxon.

The colour section comprises 24 plates by Martin Woodcock, of which 16 are devoted to pittas, two to African broadbills, five to Asian broadbills, and one to asities and sunbird asities. Sexual dimorphism, juvenile and immature plumages, and geographical variation are well-illustrated; no fewer than 11 subspecies (out of a total of 24 recognized subspecies) of Red-bellied Pitta *P. erythrogaster* are depicted. The illustrations of pittas are arguably the most life-like this reviewer has seen, although not all species are illustrated to the same high standard, with the garnet pittas as highlights, and Blue Pitta *P. cyanea* and some of the juvenile and immature pittas as the poorest. The broadbills are well-portrayed (although plate 21 does not do justice to the bright colours of bill, gape and iris of Black-and-Red Broadbill *Cymbirhynchus macrorhynchus*). As for the asities, the reviewer is not qualified to comment. The colour plates represent an enormous improvement over illustrations of pittas and broadbills in field guides such as *Field Guide to the Birds of South-East Asia* (King, Dickinson & Woodcock 1975, London, with plates by the same illustrator), *A guide to the birds of Thailand* (Boonsong Lekagul & Philip D Round 1991, Bangkok) and *A field guide to the birds of Borneo, Sumatra, Java and Bali* (John MacKin non & Karen Phillips 1993, Oxford).

The systematic section comprises species accounts

(in very small print), broken down into paragraphs on field identification (including reference to similar species), voice, distribution, geographical variation, habitat, status, food, habits, breeding, description, and measurements. Distribution maps are given for all species. However, the omission of political boundaries makes it difficult to get a clear picture of the distribution: it requires an extensive knowledge of the river systems (and has perhaps accounted for the omission of records – mentioned in the text – of Rusty-naped Pitta *P. oatesi* from northern Vietnam on the map on page 93?). Sonagrams are given for a number of look-alike species. I would like to have seen this expanded to sonagrams for all species for which recordings are available, especially for the larger pittas. Text and maps in the systematic account are interspersed with a total of 21 line-drawings, depicting plumage features, behavioural details and nests. The book concludes with an exhaustive bibliography.

Over the years, pitta-watching has developed into a trendy form of island hopping, and it seems that several birders have adopted the quest for pittas more or less as their lifestyle. There is no doubt in my mind that this book will serve as their bible, and will entice newcomers to contemplate doing the same. FRANK ROZENDAAL

PAUL DOHERTY & BILL ODDIE 1996. *Bird Images video guides: the birds of Britain & Europe*. Volume 5 (larks to thrushes), 6 (warbler to orioles), 7 (shrikes to buntings). VHS-videos. Bird Images, 28 Carousel Walk, Sherburn-in-Elmet, North Yorkshire LS25 6LP, UK. GBP 16.95 each (or all three for GBP 44.95), plus GBP 1.00 p&p per tape (GBP 3 outside Europe).

These videos complete a set of seven covering 460 WP species. The three passerine tapes cover an impressive number of 208 species, and offer great value for money. The images by Paul Doherty are of the same high quality as his previous video guides (see also Dutch Birding 17: 258, 1995). Bill Oddie is again an excellent narrator giving relevant information on identification features. The videos are highly instructive and enjoyable. Rarely videoed species include Dupont's Lark *Chersophilus duponti*, Blyth's Pipit *Anthus godlewskii*, Pechora Pipit *A. gustavi*, Isabelline Wheatear *Oenanthe isabellina*, Dusky Thrush *Turdus naumanni eunomus*, Naumann's Thrush *T. n. naumanni*, Lanceolated Warbler *Locustella lanceolata*, Blyth's Reed Warbler *Acrocephalus dumetorum*, Olivaceous Warbler *Hippolais pallida*, Greenish Warbler *Phylloscopus trochiloides*, Arctic Warbler *P. borealis*, Radde's Warbler *P. schwarzi*, Dusky Warbler *P. fuscatus*, Semi-collared Flycatcher *Ficedula semitorquata*, Isabelline Shrike *Lanius isabellinus*, Yellow-browed Bunting *Emberiza chrysophrys*, Chestnut Bunting *E. rutila* and Pallas's Reed Bunting *E. pallasi*. All these species have a coverage of nearly a minute or more. ARNOUD B VAN DEN BERG

DBA-nieuws

25% korting op British Birds Nog altijd komen Dutch Birding-abonnees in aanmerking voor een korting van 25% op de abonnementsprijs van British Birds. Hierdoor kost dit abonnement in 1997 slechts GBP 33.60. Zoals bekend verschijnt British Birds maandelijks. Voor een abonnement of een proefnummer kunt u zich wenden tot: Erika Sharrock, Fountains, Park Lane, Blunham, Bedford MK44 3NJ, UK, fax +44-1767640025.

Betaling van abonnementsgeld voor 1997 Bij dit nummer van Dutch Birding treft u een acceptgirokaart aan waarmee het abonnementsgeld voor 1997 kan worden betaald. In verband met gestegen kosten is er sprake van een geringe verhoging van de abonnementsprijs; deze wordt NLG 60.00. Het abonnementsgeld voor Belgische abonnees blijft in verband met koersherstel ongewijzigd op BEF 1250. Wij verzoeken u het abonnementsgeld voor 1 februari 1997 over te maken. In verband met de kosten die verbonden zijn aan het versturen van herinneringen en aanmaningen zal voor latere betalings NLG 5.00 extra in rekening worden gebracht.

Wij verzoeken u ook nota te nemen van de adresverandering van de Dutch Birding abonnementenadministratie (zie onder).

Adresverandering Dutch Birding abonnementenadministratie Met ingang van 15 november 1996 zal de abonnementenadministratie worden overgenomen door Jeannette Admiraal (financiële zaken) en Ron van den Enden (ledenadministratie, adresmutaties & informatie over abonnementen). Wij verzoeken u om voor correspondentie over abonnementszaken de volgende adressen te gebruiken:

Financiële abonnementszaken: Dutch Birding Association, p/a Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Nederland.

Ledenadministratie, adresmutaties & informatie over abonnementen: Dutch Birding Association, tav Ron van den Enden, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Nederland.

Payment of subscription for 1997 We request our subscribers to pay their subscription rate for 1997 as soon as possible. The subscription rate has been raised slightly. For subscribers in continental Europe the rate is NLG 67.50 and for subscribers outside Europe NLG 72.50. For British and Irish subscribers, the rate is GBP 26.00. We kindly request to follow the instructions on the enclosed invoice. Please do not pay by bank (NLG 20.00 extra costs), cheque (NLG 20.00 extra costs) or our giro account in the Netherlands (NLG 6.50 extra costs). Preferably use **Eurocheques**, payable in Dutch guilders, as this will cause no extra costs. British and Irish subscribers can pay by Sterling cheque (GBP 26.00) or Eurocheque (GBP 26.00 or NLG 67.50). Subscribers in Denmark, Finland, Germany, Norway

and Sweden can also use the Dutch Birding giro accounts in these respective countries, as indicated on the enclosed invoice. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa); please state account number and expiry date and append signature. (Note: this method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.) Subscribers who will not have paid by 1 February 1997 will be charged NLG 5.00 extra.

Please also note the change of address of the Dutch Birding subscription administration (see below).

Change of address of Dutch Birding subscription administration From 15 November 1996, the subscription administration will be taken over by Jeannette Admiraal (financial matters) and Ron van den Enden (circulation & subscription information). For all subscription matters, please use the following addresses:

Financial matters, payments (cheques, credit card orders): Dutch Birding Association, c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands.

Circulation & subscription information: Dutch Birding Association, c/o Ron van den Enden, Postbus 75611, 1070 AP Amsterdam, Netherlands.

Dutch Birding Travel Report Service nieuws Vanaf 1 oktober 1996 heeft de Dutch Birding Travel Report Service (DBTRS) een nieuw telefoonnummer (050-5274993) en faxnummer (050-5272668). Telefonisch is de DBTRS meestal bereikbaar tussen 10:00 en 15:00 op werkdagen. Ook is de volledige catalogus sinds kort op Internet (<http://www.mebweb.nl/DBTRS>) te raadplegen en kunt u direct bestellingen doen via een speciaal e-mail-bestelformulier. Nieuw vanaf 1 oktober is de DBTRS Quick Service™: wanneer u voor 11:00 's morgens telefonisch, per fax of per e-mail reisverslagen bestelt, en betaalt per Eurocard/Mastercard, wordt de bestelling dezelfde dag nog verstuurd zonder extra kosten! Tenslotte het volgende: De DBTRS is verheugd over de samenwerking met de Spaanse uitgever van *Handbook of the birds of the World*. De DBTRS is de enige 'travel report service' in de wereld die zich 'Main Supplier of travel reports to the *Handbook of the birds of the world*' mag noemen!

Dutch Birding Travel Report Service news From 1 October 1996, the Dutch Birding Travel Report Service (DBTRS) has a new telephone number (+31-505274993) and fax number (+31-505272668). DBTRS can be reached by phone between 09:00 and 14:00 GMT on office days. Another novelty is the presence of DBTRS on Internet (<http://www.mebweb.nl/DBTRS>). The complete and updated catalogue can be consulted, and orders can be made directly with the special e-mail orderform. Furthermore, a DBTRS Quick Service™ has been introduced: if you order before 10:00 GMT,

by phone, fax or e-mail and pay by Eurocard/Mastercard, reports will be posted the same day! Last but not least, DBTRS proudly announces the co-operation with the publishers of *Handbook of the birds of the world*. DBTRS is the only travel report service in the world which may call itself 'Main Supplier of travel reports to the *Handbook of the birds of the world*'!

Dutch Birding Vogellijn vernieuwd Trouwe gebruikers zullen het gemerkt hebben: de Dutch Birding Vogellijn (06-320 321 28; 75 cpm) werkt sinds oktober 1996 met een nieuw systeem. Om hiervan optimaal gebruik te kunnen maken is een zogenaamde 'pulstelefoon' erg handig. Hiermee kan snel door de berichten heen en weer 'gezapt' worden. De berichten worden per soort of plek ingesproken. Als u wilt weten waar de Pallas' Boszanger zit, zapt u langs Mongoolse Pieper en Izelbaptuit, tot u hoort 'twee Pallas' Boszangers waren aanwezig...etc'. De informatie kunt u echter ook te horen krijgen met een 'oud' telefoontoestel, door simpelweg geen keuzes te maken. Ook een waarneming inspreken op de Dutch Birding Inspreeklijn (078-6180935) kan zonder pulstelefoon.

Elke dag wordt de Vogellijn (meerdere malen) ingesproken. Het kan voorkomen dat er geen actuele berichten zijn; dan zijn er geen waarnemingen binnengekomen. De waarnemingen van gisteren, eergisteren, tot en met vijf dagen geleden, zijn te horen in het 'vijfdagenoverzicht'. Hierin staan alle waarnemingen van de afgelopen vijf dagen. Hiermee vervalt het oude 'weekoverzicht'. In het 'semafoonberichtenoverzicht' kunt u horen of er die dag nog iets centraal is 'doorgepiept'. Vogelaars die een semafoon bezitten en aangesloten zijn op de Vogellijncomputer, kunnen via de Inspreeklijn een bericht centraal doorsturen naar alle semafoonbezitters van de diverse semafoongroepen. Het bericht is dan bovendien af te luisteren op de Vogellijn, zodat ook niet-semafoonbezitters over deze, door de computer in gesproken tekst omgezette, informatie kunnen beschikken. Bij zo'n semafoonbericht kan aanvullende informatie staan over de vogel of de plek, ingesproken door de afzender van het semafoonbericht. Het kan voor iedereen nuttig zijn om hiervan kennis te nemen! Om verwarring te voorkomen worden deze semafoonberichten iedere nacht gewist.

Indien u meer wilt weten over het 'zappen', dan kunt u de 'Helpbox' afluisteren. Voor meer informatie over Dutch Birding en DBA-activiteiten kunt u de 'Dutch Birding-box' afluisteren. Nieuwe ideeën, klachten en opmerkingen over het systeem kunnen ingesproken worden op de Inspreeklijn, onder keuze 3. Probeer klachten zo duidelijk mogelijk te omschrijven. Aan vage klachten als 'het werkt niet' hebben we niets. LEO HEEMSKERK

Nieuw Internetadres van DBA-homepage Het adres van de DBA-homepage op Internet is gewijzigd in <http://www.mebweb.nl/DutchBirding>. Dit adres staat ook afgedrukt in de colofon van ieder nummer van Dutch Birding.

New Internetaddress of DBA-homepage The address of the DBA-homepage on Internet has been changed in <http://www.mebweb.nl/DutchBirding>. This address is also printed on the inside of the back cover of each issue of Dutch Birding.

DBA-Vogelweek op Texel in september 1996 Afwijkend van de traditie werd de DBA-Vogelweek in 1996 in september gehouden. De verwachtingen waren torenhoog gespannen. Van zaterdag 22 september tot en met zondag 30 september werd er dan ook fanatiek gevogeld door een groot aantal vogelaars die voor één of meerdere dagen naar het eiland waren gekomen. De week leverde het verwachte grotere aantal soorten op, maar helaas niet de 'knallers' waar iedereen op had gehoopt. Toch was het alles bij elkaar zeker geen slechte week.

Op zaterdag 22 september werd door Klaas Eigenhuis in de Slufter een Kleine Mantelmeeuw *Larus fuscus* ontdekt met kenmerken van de ondersoort *L. f. fuscus*, die de nodige discussie opleverde. Twee Kleine Zilverreigers *Egretta garzetta* luisterden de plek op (ook de rest van de week). Het eiland zat vol met Vuurgoudhanen *Regulus ignicapillus*, vliegenvangers en Zwarte Mezen *Parus ater* maar er zat helaas niets anders tussen. 's Avonds werd in zaal De Kiekendief van vakantiepark De Krim door Roy de Haas verslag gedaan van zijn reis naar Zuid-Afrika. De belangstelling was groot en de lezing, met uiteraard weer veel praktische tips, heeft zeker mensen warm gemaakt voor een trip door dit steeds populairder wordend vogelvakantieland.

Op zondag 23 september was het erg rustig en werden alleen een Grote Pieper *Anthus richardi* over de Mokbaai en een overvliegende Dwerggors *Emberiza pusilla* gemeld. Ook werd deze dag voor het eerst een onvolwassen Morinelplevier *Charadrius morinellus* gemeld, vliegend over de Robbenjager. Deze vogel zou tot woensdag af en toe overvliegend gezien worden in de noordhoek van het eiland.

Maandag 24 september leverde de beste soort van de week op. In de omgeving van de Horsmeertjes zagen Hans Gebuis, Aart Vink en Wim Wiegant een vogel op zich af vliegen, die als onvolwassen Poelsnip *Gallinago media* werd herkend. Helaas bleek de vogel zich verborgen te houden voor de toegestroomde menigte. Laatkomers werden beloofd met een rondzwalkende Rode Wouw *Milvus milvus* en zes rondvliegende Grote Piepers. Dinsdag werd de Poelsnip door alle aanwezigen 's morgens 'fraai' gezien. Op de terugweg konden nog een onvolwassen Sperwergasmus *Sylvia nisoria* en een vrouwtje of onvolwassen Roodmus *Carpodacus erythrinus* toegevoegd worden aan menig lijstje. Een Bladkoning *Phylloscopus inornatus* zat deze dag op camping De Sluftervallei. Woensdag bracht twee Bladkoningen, één bij de Krim en één langs de rand van De Sluftervallei, terwijl de Sperwergasmus en de Roodmus nog steeds waren te zien bij de Horsmeertjes. Hier werd bovendien een overvliegende Duinpieper *A. campestris* opgemerkt. Langs Westerslag vloog een adult-winter Zwarte Zeekoet *Cephus grylle*.

Op donderdag 27 september werd een *big day* georganiseerd, waaraan zeven teams deelnamen. Er waren drie prijzen te vergeven: voor de meeste soorten, voor het hoogste puntentotaal volgens de lijst van de 'Reality Birding Competitie' en voor de beste soort. De laatste prijs werd niet uitgekeerd, maar ging naar Aart Vink cs voor de 'beste soort van de week', de Poelsnip. Het team van Hein Prinsen won met 122 soorten. De meeste punten (voor 121 soorten van gemiddeld iets beter 'kaliber') werden behaald door het team van Theodoor Muusse. Naast het exemplaar van de Horsmeertjes werd een andere Roodmus ontdekt langs de Jan Ayenslag. Een eerste-winter Sperwergrasmus zat in de Loodmansduinen. Interessant waren verder een overvliegende Purperreiger *Ardea purpurea*, een voor Texel late Kleine Plevier *C dubius* en een Strandplevier *C alexandrinus*. In totaal werden deze dag 155 soorten gezien. De 'Mystery Bird Competitie', gepresenteerd door Arnoud van den Berg, werd bezocht door meer dan 80 personen. Slechts 55 hiervan durfden hun formulieren in te leveren. De uitslag: Max Berlijn (29 van de 35 dia's goed), Roef Mulder (25), Ruud van Beusekom, Enno Ebels, Ronald Messemaker (allen 23) en Theodoor Muusse (22). Boekhandel Van den Berg uit Katwijk, Zuid-Holland, stelde een aardige prijs voor de winnaar beschikbaar.

Vrijdag 28 september waaide het flink en dat leidde ertoe dat veel mensen deze dag gebruikten om zeetrek waar te nemen. Toch een soort 'klapper' was een mogelijke Kuhls *Calonectris diomedea* of Grote Pijlstormvogel *Puffinus gravis*, die door Teus Luijendijk en Pieter van der Luit werd waargenomen. De vogel scheerde op

grote afstand langs Westerslag. Een Vale Pijlstormvogel *P mauretanicus* werd van zuid naar noord vliegend gezien bij zowel Westerslag als bij De Koog (op de laatste plek hielp de semafoon aan de determinatie mee). Deze soort was nieuw voor Texel. Een Vorkstaartmeeuw *Larus sabini* passeerde het eiland, maar nu van noord naar zuid, en werd eveneens op beide posten gezien. Verder deze dag c 17 Grauwe Pijlstormvogels *P griseus*, enkele Noordse Pijlstormvogels *P puffinus* en een Vaal Stormvogeltje *Oceanodroma leucorhoa*. Vogelaars in het 'binnenland' vonden een Roodkeelpieper *A cervinus* op een akker bij Oost.

Zaterdag 29 september vlogen langs De Koog meer dan 90 Grauwe Pijlstormvogels, een Grote Jager *Catharacta skua* en een Alk *Alca torda*. 's Avonds was er voor een select gezelschap een lezing van Tom Kompier over 'het Vlieland van Japan': Hegurajima. Op dit piepkleine eilandje in de Japanse Zee strijken zowel in voor- als najaar veel hongerige en dorstige zangvogels neer. Door de Japanse natuurfotografen worden deze opgewacht met meelwormen, zaad en drinkbakken. Vrijwel alle dia's waren van soorten (zangertjes, vliegvangers, gorzen) die ook het West-Palearctische gebied (kunnen) bereiken. Tom ontdekte er een nieuwe soort voor Japan: de Himalayaboszanger *P affinis* ('Tickell's Warbler', mede dankzij het artikel in Dutch Birding 16: 89-94, 1994!) en onder meer de derde Geelgors *E citrinella* deze eeuw voor Japan.

Op de afsluitende zondag kon het geleerde jammer genoeg niet in de praktijk gebracht worden. Het weer was te slecht, zelfs voor zeetrek. JUSTIN JANSEN & GIJS VAN DER BENT

Aankondigingen & verzoeken

1996: vijf jaar Milvus Het Vlaamse roofvogeltijdschrift *Milvus* bestaat in 1996 vijf jaar. *Milvus* stelt zich tot doel om informatie te verstrekken over de studie en bescherming van alle dagroofvogels ter wereld. Naar aanleiding van het vijfjarig bestaan worden in 1996 vijf (in plaats van vier) nummers uitgegeven, voor de prijs van slechts BEF 200. De extra editie besteedt aandacht aan de geschiedenis, achtergrond en doelstelling van *Milvus* en bevat een index van alle eerder in *Milvus* verschenen artikelen. *Milvus* is ook nog steeds op zoek naar nieuwe medewerkers en auteurs en illustratoren. Voor meer informatie over het tijdschrift en andere projecten van *Milvus* kunt u schrijven naar: *Milvus*, p/a Eddy Gadeyne, Roggereep 20, 9960 Assenede, België.

Inventarisatie Vlaamse roofvogels Ten behoeve van een in 1998 te publiceren boek over de status, verspreiding, broedvogeltrends en overwintering van alle in Vlaanderen, België, voorkomende dagroofvogels, worden veldwaarnemers opgeroepen hun beschikbare gegevens hierover op te sturen naar het roofvogeltijd-

schrift *Milvus*. Vooral gegevens over de periodes 1985-90 en 1990-95 zijn zeer welkom. Dit verzoek is een verlenging van een eerdere oproep, zoals verschenen in enkele tijdschriften. Alle medewerkers zullen worden vermeld en bedankt. U kunt uw gegevens nog insturen tot eind december 1996, en wel naar: *Milvus*-onderzoeksprojecten, p/a Eddy Gadeyne, Roggereep 20, 9960 Assenede, België.

New address Texel Birdwatching Center Since 1 October 1996, the Texel Birdwatching Center on Texel, Noord-Holland, the Netherlands, has a new address. Visiting address: Vuurtorenweg 94, 1795 LM De Cocksdorp, Netherlands, telephone +31-222-316416, fax +31-222316408; postal address: Postbus 214, 1795 ZG De Cocksdorp, Netherlands.

Nieuw adres Texel Birdwatching Center Sinds 1 oktober 1996 heeft het door Arend Wassink beheerde Texel Birdwatching Center op Texel, Noord-Holland, een nieuw onderkomen en een nieuw postadres.

Bezoekadres: Vuurtorenweg 94, 1795 LM De Cocksdorp, Nederland, telefoon 0222-316416, fax 0222-316408; postadres: Postbus 214, 1795 ZG De Cocksdorp, Nederland.

Reisgezelschap gezocht Vogelaars die met mij in september en oktober 1997 naar Peru en/of Ecuador willen gaan, kunnen voor informatie bellen naar: Nico Slabbekoorn, telefoon 070-3647574.

Request for photographs and tape recordings of larks, pipits and wagtails For a book on Holarctic larks, pipits and wagtails, to be published by Helm/A & C Black, high quality colour photographs of all species and subspecies in any plumage are urgently needed for publication. We are particularly interested in photographs of the following (sub)species: all bushlarks *Mirafra* (except Red-winged Bushlark *M erythroptera*), Desert Lark *Ammomanes deserti* of dark subspecies *annae* (Jordan), Bar-tailed Desert Lark *A cincturus* of subspecies *zarudnyi* (Iran-Pakistan), Dunn's Lark *Eremalauda dunnii* of nominate subspecies (Sahara), White-winged Lark *Melanocorypha leucoptera*, Black Lark *M yeltoniensis*, Hume's Short-toed Lark *Calandrella acutirostris*, Lesser Short-toed/Asian Short-toed Lark *C rufescens/cheleensis* (all subspecies!), Sand Lark *C raytal*, Dupont's Lark *Chersophilus duponti*, Crested Lark *Galerida cristata* and Thekla Lark *G theklae* from Iberia and North Africa, Malabar Crested Lark *G malabarica*, Sykes's Crested Lark *G deva* (even poor photos!), Eurasian Skylark *Alauda arvensis* from eastern Asia, Oriental Skylark *A gulgula* from east/south-east Asia, Horned Lark *Eremophila alpestris* (all subspecies), Water Pipit *Anthus spinoletta* (all subspecies, especially from Europe!), Buff-bellied Pipit *A rubescens* (all subspecies), Rosy Pipit *A roseatus*, Long-billed Pipit *A similis* from Middle East, Sprague's Pipit *A spragueii*,

Upland Pipit *A sylvanus*, Nilgiri Pipit *A nilghiriensis*, Yellow Wagtail *Motacilla flava* (central and east Asian subspecies), Citrine Wagtail *M citreola* of black-backed subspecies *calcarata*, Pied Wagtail *M alba* (central and east Asian subspecies), Large Pied Wagtail *M madaraspatensis*, African Pied Wagtail *M aguimp* and Forest Wagtail *Dendronanthus indicus*. Please write where and when (at least month) the photos were taken. Moreover, tape recordings of the following species are urgently needed: Singing Bushlark *M cantillans* (song; also from Africa and Arabia), Australasian Bushlark *M javanica* (song from Australasia and Indonesia), Dunn's Lark (song), White-winged Lark and Black Lark (calls), Lesser Short-toed/Asian Short-toed Lark (song and calls of central Asian subspecies), Crested Lark and Thekla Lark from Iberia and North Africa (songs and calls), Sykes's Crested Lark (songs and calls), Eurasian Skylark of North East Asian subspecies (song), Oriental Skylark of Eastern Chinese subspecies, Long-billed Pipit of central and South East Asian subspecies (song), Sprague's Pipit (song and call), Nilgiri Pipit (song and calls), Water Pipit (song of Asian subspecies *blakistoni*), Buff-bellied Pipit (songs and calls of all subspecies), Pechora Pipit *A gustavi* (song), Yellow Wagtail (songs and calls of east Asian subspecies and song of central Asian *lutea*), Pied Wagtail (songs and calls of subspecies *personata* 'Masked Wagtail') and songs and calls of east Asian subspecies, particularly *lugens* ('Black-backed Wagtail'), Large Pied and Japanese Wagtails (calls), and African Pied Wagtail (song and call).

Everybody who sends us photographs and tapes will, of course, be acknowledged in the book, and those whose photographs or tape recordings are published will be paid a fee.

Photographs, slides and tapes should be sent as soon as possible to: Per Alström, Kungsgatan 3, 462 33 Vänersborg, Sweden.

WP reports

This review lists rare and interesting birds reported in the Western Palearctic in **September-October 1996** and focuses on north-western Europe. Information covering earlier reports is included as well. Additional October reports will appear in the next issue. The reports are largely unchecked and their publication here does not imply future acceptance by the rarities committee of the relevant country. Observers are requested to submit records to each country's rarities committee. Corrections on data mentioned in these reports will be published when received.

In eastern England, four single **soft-plumaged petrels** *Pterodroma feae/deserta/madeira/mollis* were seen between 13 and 20 September. The seventh **Cory's Shearwater** *Calonectris diomedea* for the Netherlands was

found exhausted in an inland agricultural field at Fijn-aart, Noord-Brabant, on 27 September; it was taken into care at a bird hospital, where it was still present in mid-October. In the Netherlands, c 400 **Sooty Shearwaters** *Puffinus griseus* during the last week of September and nearly 200 in the first days of October were more than usual. Similarly, in Britain, 3350 were counted of which two-thirds in the North Sea, mostly from 13 September onwards; on Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 350 were counted, including 95 on 3 October. A **Bulwer's Petrel** *Bulweria bulwerii* was flying steadily south close inshore at Lunan Point, Montrose, Tayside, Scotland, on 12 October. Interesting sightings reported by Colm C Moore during a pelagic trip from Leixoes, Porto Portugal, to Ponta Delgada, Azores, included two **Bulwer's Petrels** at 230 and 235

243 Pacific Golden Plover / Aziatische Goudplevier *Pluvialis fulva*, Lohja, Finland, 19 September 1996 (Henry Lehto)

244 Great Snipe / Poelsnip *Gallinago media*, Tampere, Finland, 15 September 1996 (Henry Lehto)

245 Lanceolated Warbler / Kleine Sprinkhaanzanger *Locustella lanceolata*, Zeebrugge, West-Vlaanderen, Belgium, October 1996 (Kris de Rouck) 246-247 Blyth's Pipit / Mongoolse Pieper *Anthus godlewskii*, Helgoland, Schleswig-Holstein, Germany, 2 October 1996 (Axel Halley)

km west of Leixoes and one **Wilson's Petrel** *Oceanites oceanicus* on 10 August; a pelagic trip from Ponta Delgada to Funchal, Madeira, on 17-18 August produced one **soft-plumaged petrel** (in Azores waters on 17 August), only one **Little Shearwater** *P assimilis*, 200 **Bulwer's Petrels** and one **Wilson's Petrel**; a pelagic from Funchal to Lisboa on 20 August resulted in five **Bulwer's Petrels** (one 125 km off the Portuguese mainland), single **White-faced Pelagodroma marina**, dark-rumped *Oceanodroma* and **Madeiran Storm-petrels** *O castro*, and an 'avalanche' of 1100 adult and juvenile **Grey Phalaropes** *Phalaropus fulicaria* c 90 km offshore. The 1994 report of the Iberian Rarities Committee included a subadult male **Swinhoe's Storm-petrel** *O monorhis* trapped at Benidorm, Alicante, on 13 July 1994; a male **American Black Duck** *Anas rubripes* in Asturias from 11 January 1993 to 5 February 1994 and again on 17 November 1994; a first-winter **Yellow-billed Cuckoo** *Coccyzus americanus* on Mallorca on 28 October 1994; a **Bar-tailed Desert Lark** *Ammodramus cincturus* on Mallorca on 24-26 March 1994; and a male **Meadow Bunting** *Emberiza cioides* trapped in Cantabria on 3 December 1994 (*Ardeola* 43: 103-118, 1996). A **Brown Booby** *Sula leucogaster* at Cabo Raso on 8 September could be the second for Portugal after the one at Lagos in July-August. A **White Pelican** *Pelecanus onocrotalus* was seen at Ermatinger Becke, Switzerland, on 25 August. A group of five **Pink-backed Pelicans** *P rufescens*, including a juvenile, stayed at Abu Simbel, Upper Egypt, from 9 September. The first **Chinese Pond Heron** *Ardeola bacchus* for the USA visited St Paul, Pribilof Islands, Alaska, in early August. Apart from a long-staying individual (now at Les Olles lagoon), a second dark-morph **Western Reef Egret** *Egretta gularis* was discovered in the Ebro delta, Catalonia, Spain, on 22 September (at Poble Nou rice-fields). A group of seven adult **Yellow-billed Storks** *Mycteria ibis* was seen on 9 September at Abu Simbel, with one still present on 11 September. In Coto Doñana, Andalucía, Spain, at least 28 **Glossy Ibises** *Plegadis falcinellus* were present this summer and seven breeding pairs raised 12 chicks; an additional four pairs bred in the Ebro delta, raising four chicks. In the Netherlands, a flock of 20 was reported flying past Alphen aan den Rijn, Zuid-Holland, on 4 October and another flock of eight flew past Oosterhout, Noord-Brabant, on 23 October. An adult **Bald Ibis** *Geronticus eremita* presumably of captive origin stayed from 22 September near Esslingen, Baden-Württemberg, Germany. For the first time in more than 25 years, **Eurasian Spoonbills** *Platalea leucorodia* bred in Denmark, raising at least one young. Several pairs bred on two North Sea islands in Niedersachsen, Germany (where there has been only one previous breeding record). The first for El Hierro, Canary Islands, stayed near Valverde on 17-20 September.

On 26 October, three **Greenland White-fronted Geese** *Anser albifrons flavirostris* were seen at Herdla, Askøy, Hordaland, Norway. On 6 September, 21 **Lesser White-fronted Geese** *A erythropus* had arrived at the

traditional stop-over site at Hudiksvall, Hälsingland, Sweden (four non-breeding birds had been present here since July). The flock included four pairs with young (10 in total); in three pairs, the female was colour-ringed. On 20 September, the birds had moved on. This winter's first for the Netherlands was seen near Anjum, Friesland, on 3 October and, from 17 October, 18 individuals were present, probably all Swedish birds. In the Hortobágy, Hungary, 12 had arrived on 19 September. In October, a Finnish expedition found 7900 individuals in Kazakhstan. Numbers of **Ruddy Shelduck** *Tadorna ferruginea* seemed to be much lower than in previous late summers, with no large groups in the Netherlands and only a handful singles, twos and threes in Britain during September. A male **American Black Duck** was found at Barrow Harbour, Kerry, Ireland, on 19 September and remained until 14 October. The resident male was still on Tresco, Scilly, England. The long-staying male **Lesser Scaup** *Aythya affinis* remained during September at Frodsham, Cheshire, England, while another was at Lough Gill, Kerry, from 10 October. In the Azores, an immature male **Common Eider** *Somateria mollissima* was photographed on 12 August at Ponta Delgada. An eclipse male **King Eider** *S spectabilis* stayed off Holy Island, Northumberland, England, on 8-26 September. A female in north-eastern Kent, England, drew much attention from 15-22 October. The first **Black Scoter** *Melanitta americana* for Sweden was a male at Mellbystrand, Halland, on 22-23 October.

In December, six **California Condors** *Gymnogyps californianus* from zoos will be released at the Vermilion Cliffs, Marble Canyon, Arizona, USA. A **Crested Honey-buzzard** *Pernis ptilorhynchus* photographed at Borcka, Turkey, on 25 September 1979 was recently identified (cf *Birding World* 9: 324-325, 1996), thus becoming the first for the WP; for records in Israel and Saudi Arabia during 1994, see *Dutch Birding* 16: 158, 205-206, 1994; 17: 76, 119, 170, 1995; 18: 126-129, 1996. Two presumed juvenile hybrids **Black Kite** *Milvus migrans* x **Common Buzzard** *Buteo buteo* were photographed on Tolfa hill near Rome, Italy, during August-September. The sixth **Long-legged Buzzard** *B rufinus* for Denmark (and the first twitchable) was photographed at Blåvand on 12-15 August. The third for the Canary Islands concerned an adult at Tijimiraque, El Hierro, on 17 September. A Long-legged Buzzard and the second **Lesser Spotted Eagle** *Aquila pomarina* for Norway were seen at Mandal, Vest-Agder, on 19 and 9 September, respectively. In Portugal, a pair of **Bonelli's Eagles** *Hieraetus fasciatus* bred once again in the Serra de Sintra near Lisboa. Last summer, a male **Lesser Kestrel** *Falco naumanni* was trapped and died aboard a fishing boat at the Barents Sea near Hopen island, south-east of Spitsbergen; the specimen has been deposited at the museum in Tromsø, Norway. The sixth for Denmark was an adult female found dead in Jylland, Denmark, on 10 July; another was reported from Elmelunde, Møn, on 4 September. The sixth and seventh **Eleonora's Falcons** *F eleonorae* for Denmark

were a pale-morph photographed on Christiansø on 14 August and another at Ballum Sluse, Jylland, on 17 September. The eighth and ninth for Sweden were a dark-morph at Råö, Halland, and a pale-morph at Falsterbo, Skåne, on 31 August. Possibly, the ninth for Poland concerned an adult pale-morph in September. Near Rome, at least eight were summering on Tolfa hill; in the Camargue, Bouches-du-Rhône, France, five were staying together on 5 September.

A **Little Bustard** *Tetrax tetrax* was present at Strandstuviken, Södermanland, Sweden, on 7-10 August and another at Lizard, Cornwall, England, on 26-29 October. The first **Killdeer Plover** *Charadrius vociferus* for Cape Clear, Cork, was seen on 18 October. An influx of no less than 50 juvenile **Pacific Golden Plovers** *Pluvialis fulva* (singles and twos) occurred in Finland from 14 September onwards, more than doubling the country's total number of records of this species. The first and second for Estonia were seen in July and September. The first **American Golden Plover** *P dominicus* for Denmark was reported on Bornholm on 24-25 August, while one on Gotland on 29 July was already the 12th for Sweden. On 13-14 October, the third **White-tailed Lapwing** *Chettusia leucura* for Italy was seen at Vendicari, Sicily. The second **Great Knot** *Calidris tenuirostris* for Britain stayed at Seal Sands, Teesside, Cleveland, from 13 October into November. Adult **Semipalmated Sandpipers** *C pusilla* were reported in Baie de l'Aiguillon, Vendée, France, on 3 August and on Bygholm, Denmark, on 27 August. In the Azores, a juvenile was photographed at Praia de Vitoria, Terceira, on 13 August. In Ireland, juveniles were seen at Sandymount, Dublin, on 23-29 August, on Tory Island, Donegal, on 14 September, and at Tacumshin, Wexford, on 6-13 October. In Scilly, a juvenile stayed on Tresco and St Agnes from 1 September to 14 October. In Scotland, one was reported at Virkie on 11-20 September. Reportedly, this summer's third and fourth adult **White-rumped Sandpiper** *C fuscicollis* for the Netherlands were seen at De Cocksdorp, Texel, Noord-Holland, on 7 September and at Julianadorp, Noord-Holland, on 21 September. In Britain, four adults and two juveniles were found during September. In France, one was seen in Loire-Atlantique on 6 October. In Ireland, up to six (two adults and four juveniles) were present at Tacumshin, Wexford, between 5 and 13 October. A photograph of an adult sandpiper briefly present on the beach of Katwijk aan Zee, Zuid-Holland, on 27 July does not show the fourth **Baird's Sandpiper** *C bairdii* for the Netherlands but an adult Sanderling *C alba* (contra Dutch Birding 18: 210, 214-215, 218, plate 210, 1996). In Britain, two Baird's Sandpipers were reported during September and five in October. In France, one was present in Loiret on 5-8 October and, in Ireland, three were seen in October. On 5 September, a **Great Snipe** *Gallinago media* was reported on Helgoland; on 7-11 September, a first-winter stayed at Lier, Antwerp, Belgium; and on 20 September, one was seen on Utsira, Rogaland, Norway. After this summer's first-winter on Terschelling, Fries-

land, on 23-28 August, a second for the Netherlands was seen at Horsmeertjes, Texel, on 23-24 September, a third on Vlieland, Friesland, on 6-13 October and a fourth near Broekhuizen, Limburg, on 24-25 October. From 31 August to late September, three were seen in Finland. A record influx of 15 occurred in Britain during September and three were noted in October. A further six were reported in Denmark between 30 August and 26 September. In September, the second **Long-billed Dowitcher** *Limnodromus scolopaceus* for the Canary Islands stayed at Embalse de Cigüaña, Tenerife. In Germany, singles were at Gülper See, Brandenburg, on 6-11 August (adult), Langenwelder, Mecklenburg-Vorpommern, from 26 September to 2 October (trapped), and at Ditmarscher Speicherkoog, Schleswig-Holstein, on 18-26 October (juvenile). One was discovered at Lauwersmeer, Groningen, the Netherlands, on 22 October and a juvenile stayed at Lound, Nottinghamshire, England, in late October. The first **Little Curlew** *Numenius minutus* for Finland (and the fourth for Europe) was present at Saltvik, Ahvenanmaa on 1-2 October. An **Upland Sandpiper** *Bartramia longicauda* stayed on Foula, Shetland, Scotland, on 14-15 September. In Ireland, the **Lesser Yellowlegs** *Tringa flavipes* staying since 15 August at The Cull, Wexford, remained until at least 19 October, and another was found at Lissagriffin, Cork, on 8 October. Ireland's first **Terek Sandpiper** *Xenus cinereus* found at Rosslare, Wexford, on 24 August was seen until 17 September. A **Spotted Sandpiper** *Actitis macularia* was reported at Sagres in south-western Portugal on 17 October. Another stayed at Dumbarton near Glasgow, Scotland, from 22 September onwards. **Wilson's Phalaropes** *Phalaropus tricolor* were reported at Uitkerke, West-Vlaanderen, Belgium, on 12 September, in Northamptonshire, England, from 30 September, in Warwickshire on 1 October, at Eden estuary, Fife, Scotland, on 12-13 October and in Galway, Ireland, on 18 October.

The fourth **Great Black-headed Gull** *Larus ichthyaetus* for Sardinia (and the seventh for Italy) was a first-winter near Cagliari in late September. A second-summer was seen in Dalmacija, Croatia, on 17 August. At the Hortobágy, Hungary, four were present during September. In Britain, single second-winter **Laughing Gulls** *L atricilla* stayed at Dornoch, Highland, Scotland, from 14 August to 12 October and at Upton Warren, Worcestershire, England, from 26 August to 4 September. Besides, an adult stayed near Plymouth, Devon, England, on 13-21 September, a first-summer at Bude, Cornwall, on 23 September and one at Coleraine, Derry, Northern Ireland, from 3 November. From Norway to Ireland, good numbers of **Sabine's Gulls** *L sabini* were reported, including 105 in Britain and Ireland during October. In Germany, a few juveniles were encountered inland near Bertoldsheim, Bayern, on 2 October and near Freiburg, Baden-Württemberg, on 22-24 October. An adult **Bonaparte's Gull** *L philadelphia* stayed at Roe Estuary, Lough Foyle, Derry, from 19 October into November. In Portugal, juvenile **Audouin's Gulls** *L audouinii* were seen at Castro Marim, Algarve,

248 Booted Warbler / Kleine Spotvogel *Hippolais caligata*, Rheindelta-Vorarlberg, Austria, September 1996 (Georg Juen)

249 Northern Waterthrush / Noordse Waterlijster *Seiurus noveboracensis*, Portland Bill, Dorset, England, 17 October 1996 (Graham Armstrong)

250 Little Swift / Huisgierzwaluw *Apus affinis*, near Bolonia, Andalucía, Spain, 24 July 1996 (Diederik Kok) 251 hybrid Black Kite x Common Buzzard / hybride Zwarte Wouw x Buizerd *Milvus migrans* x *Buteo buteo*, juvenile, Tolfa, Rome, Italy, August 1996 (Andrea Corso & Roberto Gildi) 252 Paddyfield Warbler / Veldrietzanger *Acrocephalus agricola*, Fair Isle, Shetland, Scotland, 19 September 1996 (Roger Riddington) 253 Arctic Warbler / Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis*, Fair Isle, Shetland, Scotland, 8 September 1996 (Roger Riddington) 254 Desert Wheatear / Woestijntapuit *Oenanthe deserti*, male, Den Helder, Noord-Holland, the Netherlands, 3 November 1996 (René Pop) 255 Pechora Pipit / Petsjorapieper *Anthus gustavi*, Fair Isle, Shetland, Scotland, 20 September 1996 (Roger Riddington)

on 21 July and 4 August (two), at Lisboa on 8 August, and at Cabo Rase, Cascais, on 27 August. If accepted, a second-year **Ring-billed Gull** *L delawarensis* at Pyhäjoki on 6 October will be the first for Finland. On 18 September, the adult **Glaucous Gull** *L hyperboreus* at Brouwersdam, Zeeland, the Netherlands, had returned for its 13th consecutive winter. In Germany, an adult **Ross's Gull** *Rhodostethia rosea* was seen at Ditmarscher Speicherkoog on 31 October. Up to two **Royal Terns** *Sterna maxima* on 2-7 September at the Llobregat delta constituted the third record for Catalonia. In France, the returning adult **Elegant Tern** *S elegans* from Gironde was seen at Les Sables d'Olonne, Vendée, on 5-19 August. Probably the same **Forster's Tern** *S forsteri* as the long-staying individual of last winter was seen in Galway, Ireland, from 20 October. In late October, unsettled weather brought good numbers of **Little Auk** *Alle alle* to the coasts of western Europe; for instance, in southern Sweden, 626 were counted on 30 October at Hovs Hallar, Skåne, and in Denmark, 1484 on 1 November at Gilleleje, Sjælland, and 1500 past Farne Islands, Northumberland, on 2 November.

A **Eurasian Scops Owl** *Otus scops* stayed in Orkney for most of October. In Norway, large numbers of **Tengmalm's Owls** *Aegolius funereus* were recorded on the move westward in late September and early October; until the second week of October, already 51 individuals were trapped at the ringing station on Lista, Farsund, Vest-Agder, with a maximum of 21 on 5 October. A **Pallid Swift** *Apus pallidus* was found moribund on North Ronaldsay, Orkney, Scotland, on 26 October. In Spain, after earlier sightings on 20 June and 24 July (cf Dutch Birding 18: 142, 211, 1996), at least three **Little Swifts** *A affinis* were again seen on 24 August, together with **White-rumped Swifts** *A caffer*, near Bolonia, Andalucía. The observer of an alleged **Smyrna Kingfisher** *Halcyon smyrnensis* on 21 July 1994 in Hungary (Dutch Birding 16: 164, 1994) and an alleged **Pine Grosbeak** *Pinicola enucleator* in January 1996 in Tirol, Austria (Dutch Birding 18: 41, 1996) reported that these sightings were not submitted to the relevant rarities committees; therefore, for the time being, these reports can best be ignored. In Norway, a **White-winged Lark** *Melanocorypha leucoptera* was reported at Fiskumvannet, Övre Eiker, Buskerud, on 22 October; if correct, this is one of the most remarkable records of the month. The first **Crag Martin** *Ptyonoprogne rupestris* for Sweden stayed at Kullaberg, Skåne, Sweden, on 19-21 October. A **Cliff Swallow** *Hirundo pyrrhonota* was reported at Church Norton, Sussex, England, on 1 October. The first **Blyth's Pipit** *Anthus godlewskii* for Germany stayed on Helgoland from 25 September to 2 October, being the earliest ever for western Europe. Another was present at Sheringham, Norfolk, England, on 14-16 October. The second for the Netherlands was a first-winter on 25-28 October at Maasvlakte, Zuid-Holland (in the same field where an Isabelline Wheatear *Oenanthe isabellina* was present). On 6 November, a Blyth's Pipit turned up in Scilly. In Shetland, **Pechora**

Pipits *A gustavi* stayed on Foula on 16 September, on Fair Isle on 19-21 September and at Sand Voe on 27-28 September (which died after flying into telephone wires). In Norway, one was discovered on Henningsvær, Nordland, on 3 October. At St Leven, Cornwall, one stayed on 23-25 October. A **Buff-bellied Pipit** *A rubescens* remained in Scilly from 30 September to at least 28 October. An adult **Citrine Wagtail** *Motacilla citreola* on 9-12 August at Østerild Fjord was the 10th for Denmark. An adult winter from 25 August to 1 September at Stichtse Putten, Zeewolde, Flevoland, was the seventh for the Netherlands. In Sweden, six were reported during August-September and, in Norway, singles were seen on 13 October at Farsund, Vest-Agder and on 23 October at Mølen, Vestfold. Five were reported from Britain during September, including two first-winters on St Mary's, Scilly. In Egypt, up to eight **African Pied Wagtails** *M aguimp* were counted at Abu Simbel village on 11 September.

If accepted, an adult **Rufous-tailed Scrub-robin** *Cerco-trichas galactotes* near Kisoroszi on 3 June will be the first for Hungary. The third and fourth **Red-flanked Bluetails** *Tarsiger cyanurus* for Denmark were an adult male at Ballum Sluse, Jylland, on 12 October and a first-winter or adult female on Christiansø on 19 October. A first-year was present at Löt, Öland, Sweden, on 16 October. The first **Isabelline Wheatear** for the Netherlands was seen at Maasvlakte, Zuid-Holland, from 21 October until at least 8 November. In England, singles were reported at Church Hougham, Kent, on 6 October and at Lizard, Cornwall, on 29 October. **Pied Wheatears** *O pleschanka* stayed at Mustasaari, Norrskär, Finland, on 3 October, at Stenåsabadet, Öland, on 15 October, at Klepp, Rogaland, Norway, on 19 October and at Portland, Dorset, England, on 25 October. A **Desert Wheatear** *O deserti* was briefly seen at Zeebrugge, West-Vlaanderen, Belgium, on 24 October and the fifth for the Netherlands was a male at Den Helder, Noord-Holland, from 30 October until at least 9 November. A **Rock Thrush** *Monticola saxatilis* stayed on Bryher, Scilly, from 28 September to 2 October. A **White's Thrush** *Zoothera dauma* was seen at Värmlandsnäs, Värmland, Sweden, on 26 September. The second **Swainson's Thrush** *Catharus ustulatus* for Norway turned up on 28 September on Utsira, where also the first was recorded (in September 1974). In Scotland, one was seen on South Uist, Western Isles, on 6 October. Unusual reports of **Cetti's Warbler** *Cettia cetti* came from Hortobágy and, on 28 September, from Vlieland (where possibly the same bird was ringed on 12 October). A first-winter **Pallas's Grasshopper Warbler** *Locustella certhiola* was ringed at Portland Bill, Dorset, England, on 13 September and another was seen on Fair Isle on 17 September. **Lanceolated Warblers** *L lanceolata* were ringed on Fair Isle on 13 September and at Spurn, East Yorkshire, England, on 21 September and a third was watched at Rimac, Lincolnshire, England, on 22 September. In Belgium, one was (again) encountered nearby the light-house at Zeebrugge on 7 October. The fourth **Paddyfield Warbler** *Acrocephalus*

agricola for Germany was trapped on 24 August at Greifswalder Oie, Mecklenburg-Vorpommern. The eighth for the Netherlands was ringed at Makkumer Zuidwaard, Friesland, on 27 August (the country's seventh in September 1994 is currently under discussion; cf Dutch Birding 18: 13-16, 1996). One bearing a Lithuanian ring was trapped on Fair Isle on 19 September. Others were on Fetlar, Shetland, on 1 October and at Redcar, Cleveland, on 31 October. The fourth for Norway was ringed on 25 September at Slevsdalsvann, Farsund. Four **Blyth's Reed Warblers** *A dumetorum* during September in England and Scotland were singles ringed on North Ronaldsay, Orkney, on 22-27 September and on Fair Isle on 24 September, and singles at Filey, North Yorkshire, on 21-24 September and Norfolk on 25-27 September (cf Birding World 9: 351-353, 1996). On 16-18 October, one stayed at Holm, Orkney. The second **Marsh Warbler** *A palustris* for Hordaland, Norway, was trapped at Turoey Bird Observatory on 5 September. It now seems likely that the alleged first **Basra Reed Warbler** *A griseldis* for Europe which was trapped in the Ebro delta during 10-15 October 1995 was, in fact, a hybrid Great Reed Warbler *A arundinaceus* x Reed Warbler *A scirpaceus* (cf Dutch Birding 17: 217, 1995; cf Birding World 9: 30, 1996; Peter Barthel in litt, Lars Svensson in litt). The sixth and seventh **Booted Warblers** *Hippolais caligata* for the Netherlands were staying at Maasvlakte from 31 August to 1 September and at Katwijk, Zuid-Holland, on 9-11 September. In England, singles were present at Gorleston, Norfolk, on 3-4 September, at Spurn on 20-23 September (two on 21 September) and at Sidlesham, West Sussex, England, from 28 September to 1 October. The first for Austria was photographed in Rheindelta-Vorarlberg during late September. In Norway, the second for Utsira (and the fifth for Norway) was seen on 22 October. After three reports of **Greenish Warbler** *Phylloscopus trochiloides* on Rottumeroog, Groningen, on 21-22 May, 25 June (Dutch Birding 18: 215, plate 209, 1996) and 15-16 August and up to two first-year birds at Neeltje Jans, Zeeland, from 30 August to 1 September, one at Maasvlakte on 9 September was already this year's sixth for the Netherlands. Another at Heist, West-Vlaanderen, from 31 August to 2 September was the first twitchable in Belgium since 1987. In Ireland, one stayed at Murrin town, Wexford, from 14 September. In France, singles were seen on 2 October in Gironde and in Doubs. In Britain, at least five singles were well-seen during September and one was trapped on Helgoland on 19 September. A **Two-barred Warbler** *P plumbeitarsus* was ringed on Stora Fjäderägg, Vesterbotten, Sweden, on 18 August (Vår Fågelvärld 55 (6-7): 48, 1996). Another at Wells Woods, Norfolk, England, on 16-17 October was the second for Britain. In England and Scotland, eight **Arctic Warblers** *P borealis* were seen in September and five in October. In Germany, one staying on 22-25 August at Minsener Oog, Niedersachsen, was trapped. The second for Denmark was trapped at Tipperhuset, Jylland, during 18-20 September. In France, one was seen on 13 October near l'Aiguillon-

sur-Mer, Vendée. The ninth for the Netherlands and the first not trapped or collected was seen when it flew in from the sea at Paal 18, Terschelling, Friesland, on 2 October; the bird was photographed while it was catching its breath sitting on the ground. An unprecedented mid-October influx of **Pallas's Leaf Warblers** *P proregulus* became apparent in Finland, Sweden, Denmark, Germany and, to a lesser extent, in the Netherlands and England. In Finland, a total of 109 was reported. In Sweden, 29 birds had arrived on Öland and 10 in the rest of Sweden on 14 October; the next day, 31 were present on Öland and 21 elsewhere; on 16 October, a record 36 different birds were counted on Öland and 25 elsewhere (including six at Hylkan, Skåne); on 17 October, the number had dropped to 16 on Öland and on 21 October, only a handful was reported from the entire country. Later, it became known that during mid-October at least 150 were seen in Sweden. In Denmark, at least 55 were reported during October, including 11 ringed on Christiansø on 19 October. On Helgoland, at least 16 were seen during 9-24 October, including nine on 23 October. In the Netherlands, after the first on 8 October at Westkapelle, Zeeland, up to three were present on Vlieland on 12-15 October and up to five on Terschelling on 15-16 October, while up to 15 were seen elsewhere along the coast in the rest of the month. In Britain, 60 individuals were seen during the last two weeks of October. As usual in recent years, good numbers of **Yellow-browed Warblers** *P inornatus* were found in the North Sea area. In Britain, already c 100 were seen during 14-30 September and, in the Netherlands, for instance, 11 individuals were trapped on Schiermonnikoog, Friesland, during the first 10 days of October and six were present on Vlieland on 8 October. **Hume's Yellow-browed Warblers** *P humei* were seen at Södra Lundsjön, Ottenby, Öland, on 10 October, at Slagerstad, Öland, on 18-19 October and on Helgoland on 23-28 October. In Scilly, one was found on St Mary's in early November. This season's first **Radde's Warbler** *P schwarzi* for Sweden was trapped at Lyckeby, Blekinge, on 26 September. Other reports came, for instance, from Utsira on 5 October, Christiansø (two) on 2 and 11 October, Greifswalder Oie, Mecklenburg-Vorpommern, on 9 October, and Öland on 14 October. The 7th-10th for the Netherlands were trapped at Kamperhoek, Flevoland, on 3 October, on Texel and on Vlieland on 11 October and at Zandvoort, Noord-Holland, on 12 October. Seven were seen during October in Britain, including three in Shetland on 19 October. In Ireland, one was seen at Galley Head, Cork, on 23 October. Three were reported in France between 23 and 29 October. The second for Spain was trapped on Cabrera, Balearics, in mid-October. Among several early **Dusky Warblers** *P fuscatu*s were individuals ringed at Weybourne, Norfolk, on 23 September and at Zandvoort on 8 October. **Western Bonelli's Warblers** *P bonelli* stayed at De Cocksdorp, Texel, on 31 August and at Landguard Point, Suffolk, England, on 2-25 October. In Belgium, a first-winter female **Collared Flycatcher** *Ficedula albicollis* was trapped at Meet-

kerke, West-Vlaanderen, on 24 August (also seen the next day). In the Netherlands, a first-winter male was reported from West-Terschelling, Terschelling, on 12-13 October. In Belgium, southern England, northern France, Germany and the Netherlands, a huge invasion of **Coal Tits** *Parus ater* occurred in late September. For instance, in the Netherlands, peak numbers were trapped at several ringing stations, with 200-400 birds each day during 28 September to 1 October. In addition, 8300 were counted flying past from 28 September to 2 October at Diemen, Noord-Holland, 1750 were counted on 3 October near The Hague, Zuid-Holland, and, on the same day, 1060 at Katwijk. Other species arriving in much higher numbers than usual in this part of Europe included **Little Stint** *C minuta*, **Firecrest** *Regulus ignicapillus* and **Eurasian Jay** *Garrulus glandarius*. Maximum counts of the latter species at inland posts in the Netherlands included, for instance, 472 flying past on 30 September and 543 on 1 October at Noordhout, Driebergen, Utrecht. **Isabelline Shrikes** *Lanius isabellinus* stayed in Norfolk on 11-21 October, on Bardsey, Gwynedd, Wales, on 25-26 October and in Lancashire, England, from 5 November. The third **House Crow** *Corvus splendens* for Denmark foraged at Damparken, Haderslev, Jylland, on 8-9 September. The male **Spanish Sparrow** *Passer hispaniolensis* present at Waterside, Cumbria, England, from 14 July stayed until at least 10 November. The fifth **Red-eyed Vireo** *Vireo olivaceus* for the Netherlands (and the third for Vlieland) stayed at Lange Paal on 3-8 October, being the country's first twitchable. From 28 September until 23 October, a total of seven was reported from Britain, including five in Scilly and two in Cornwall. On 4 November, a late individual was found in Devon, England. In Ireland, five have been reported, including three in Cork between 5 and 14 October (on the last date one on Cape Clear), one in Kerry on 15 October and one in Waterford on 16-24 October. The 11th for Iceland was seen at Sudursveit on 29-30 September.

Possibly the first **Trumpeter Finch** *Bucanetes githagiensis* for Portugal was found at Cabo Espichel, Estremadura, on 8 August. A **Pine Grosbeak** *Pinicola enucleator* was seen on Bornholm, Denmark, in mid-October. In Britain, **Black-and-white Warblers** *Mniotilta varia* occurred in Gwynedd, Wales, on 1 October, at Beachy Head, Sussex, on 2-3 October, on St Mary's, Scilly, on 5-14 October and on Tresco, Scilly, on 20-25 October. The first **Yellow-rumped Warblers** *Dendroica coronata* for the European continent were seen at a small reed-bed on Utsira on 8 October and in village trees on Vlieland on 13-15 October. The latter appeared to be an adult male Myrtle Warbler *D c coronata* and showed itself well in the centre of the island's only village, where it was twitched by c 200 birders. A **Blackpoll Warbler** *D striata* appeared on Lewis, West-

ern Isles, on 26-29 October. A **Northern Waterthrush** *Seiurus noveboracensis* was trapped at Portland Bill, Dorset, England, on 14 October and remained until 17 October when it may have been taken by a Eurasian Sparrowhawk *Accipiter nisus*. A **Common Yellowthroat** *Geothlypis trichas* was briefly present on Bardsey, North Wales, on 27 September. A **White-throated Sparrow** *Zonotrichia albicollis* stayed at Voe, Shetland, from 26 September to 6 October. The first **Lapland Longspurs** *Calcarius lapponicus* for Gorizia in north-eastern Italy concerned up to two males on 10-12 October at Liseri. In the Netherlands, a male **Pine Bunting** *E leucocephalos* was seen on Vlieland on 14-15 October. In Wallonia, Belgium, a first-winter **Rock Bunting** *E cia* was reported at Hérisson, Namur, on 19 September. If accepted, a first-year **Yellow-breasted Bunting** *E aureola* seen with 40 Ortolan Buntings *E hortulana* during a good fall at Cabo Espichel, Estremadura, on 14 September will be the first for Portugal. The sixth for Denmark was trapped on Christiansø on 19 August. In the Netherlands, singles were reported at Maasvlakte on 2 September and on Terschelling on 21-22 September. Three were seen in England during 4-17 September; besides, one was on North Ronaldsay on 4-5 September and one on Fair Isle on 4-5 September. If accepted, a **Pallas's Reed Bunting** *E pallasi* seen and sound-recorded at Mølen on 19 October will be the first for Norway. In Wales, a first-winter male **Indigo Bunting** *Passerina cyanea* stayed on Ramsey on 18-26 October. Between 7 and 15 October, a **Bobolink** *Dolichonyx oryzivorus* was present in Scilly. On Bryher, Scilly, a **Baltimore Oriole** *Icterus galbula* turned up on 30 September.

For a number of reports, publications in Alula, Birding World, Birdwatch, DOF NYT, Limicola, Ornithos, Santa Barbara News Press, Vår Fågelvärld and Winging It were consulted. News from Britain was kindly supplied by Birdline (0891-700-222 or 0891-700-242) and Rare Bird News (0881-888-111). We wish to thank Rémy Baradez, Peter Barthel (Germany), Max Berlijn, Ruud van Beusekom, Tony Clarke (Canary Islands), Andrea Corso, Jochen Dierschke, Hugh Dufourny (Egypt), Enno Ebels, Zoltán Ecsedi, Gonçalo Elias, Danny Ellinger (Foto Natura), Danny Eysackers, Annika Forsten, Steve Gantlett, Roberto Gildi, Marcello Grussu, Morten Gunther, Ricard Gutiérrez, Per Hansson, Torkild Jensen, Erling Jirle, Guy Kirwan (OSME), Jan van der Laan, Pierre Le Maréchal, Anthony McGeehan, Peter Meininger, Richard Millington, Dominic Mitchell, Geir Mobakken (Utsira Bird Observatory), Colm C Moore, Magne Myklebust, Gunnar Numme, Gerald Oreeel, Arjen Poelmans, John Ryan, Bob Scott, Lars Svensson, Petteri Tolvanen, Bjørn Olaf Tveit, Wim Vader, Ruud Vlek, Roland van der Vliet and Alex Wieland for their help in compiling this review.

Arnoud B van den Berg, Duinlustparkweg 98, 2082 EG Santpoort-Zuid, Netherlands
George Sangster, Nieuwe Rijn 27, 2312 JD Leiden, Netherlands

Recente meldingen

Dit overzicht van recente meldingen van zeldzame en interessante vogels in Nederland en België beslaat voornamelijk de periode **augustus-september 1996**. De vermelde gevallen zijn merendeels niet geverifieerd en het overzicht is niet volledig. Alle vogelaars die de moeite namen om hun waarnemingen aan ons door te geven worden hartelijk bedankt.

Waarnemers van soorten in Nederland die worden beoordeeld door de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna wordt verzocht hun waarnemingen zo spoedig mogelijk toe te zenden aan: CDNA, Postbus 45, 2080 AA Santpoort-Zuid, Nederland. Hiertoe gelieve men gebruik te maken van CDNA-waarnemingsformulieren die eveneens verkrijgbaar zijn bij bovenstaand adres.

Nederland

PIJLSTORMVOGELS TOT VALKEN Op 27 september werd in een akker te Fijnaart, Noord-Brabant, een uitgeputte **Kuhls Pijlstormvogel** *Calonectris diomedea* gevonden. De vogel werd opgenomen in het vogelasiel in Zundert, Noord-Brabant, waar hij half-oktober nog verbleef. De eerste **Grauwe Pijlstormvogel** *Puffinus griseus* werd gemeld op 11 augustus, daarna werden vanaf 15 augustus meer dan 450 exemplaren gemeld, waarvan c 400 in de laatste week van september. Ook werd op 27 september een Kuhls of **Grote Pijlstormvogel** *P gravis* gezien op Texel, Noord-Holland. **Noordse Pijlstormvogels** *P puffinus* waren veel minder algemeen, met c 30 verspreid over de periode. Van **Vale Pijlstormvogel** *P mauretanicus* was er een opmerkelijke toename van het aantal meldingen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Er werden 24 exemplaren gemeld, voornamelijk in de vierde week van augustus en enkele in de laatste week van september. Er waren echter weinig stormvogeltjes: een **Stormvogeltje** *Hydrobates pelagicus* op 13 september langs Terschelling, Friesland, en **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa* op 31 augustus en 12 september langs Katwijk, Zuid-Holland, op 1 september langs Terschelling, op 12 september langs Westkapelle, Zeeland, en op 13 september vier langs Lauwersoog, Groningen. Er werden, voornamelijk in augustus, c 20 **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* gezien waarvan tweederde op en rond de Westerschelde, Zeeland. Op 3 en 4 augustus werden een **Kwak** *Nycticorax nycticorax* gemeld op het Soerendonks Goor, Noord-Brabant, op 4 augustus aan het Zwarte Meer, Overijssel, op 9 augustus bij de Makkumer Zuidwaard, Friesland, van 26 tot 29 augustus bij Zurich, Friesland, en op 8 september twee bij Thorn, Limburg. In totaal werden c 50 **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* waargenomen waarvan c 40 in de Zuid-Hollandse en Zeeuwse wateren. **Grote Zilverreigers** *E alba* bleven uitzonderlijk schaars: tot 26 augustus verbleef er één in de Lauwersmeer, Gronin-

gen, en op 28 september vloog er één over Streefkerk, Zuid-Holland. Er werden niet minder dan 40 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* gezien. Van half juli tot 9 augustus verbleven er twee in de omgeving van het Brede Water, Zuid-Holland, terwijl op 26 augustus de laatste werd gezien. Topdagen lagen rond 5 en 18 augustus. Op 25 september was er een melding van een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus* die samen met een Aalscholver *Phalacrocorax carbo* overvloog bij Boskoop, Zuid-Holland. Op 8 en 18 augustus zwommen respectievelijk een vrouwtje en een mannetje **Witooogend Aythya** *nyroca* op de Starrevaartplas bij Leidschendam, Zuid-Holland, en op 15 september één op de Lepelaarsplassen, Flevoland. Tot 22 augustus werd een 10-tal **Zwarte Wouwen** *Milvus migrans* opgemerkt en op 3 september vloog er één over Terschelling. In september waren er nog meldingen op 2 september bij Hellevoetsluis, Zuid-Holland, en op 24 september drie bij Houten, Utrecht. Meldingen van **Rode Wouwen** *M milvus* vonden plaats op 4 augustus bij de Mokkebank, Friesland, op de Strabrechtse Heide, Noord-Brabant, en bij Zevenhuizen, Zuid-Holland, op 5 augustus één à drie op de Hoge Veluwe, Gelderland, op 6 augustus bij Vlissingen, Zeeland, van 19 augustus tot 5 september op Terschelling, op 16 september bij Westenschouwen, Zeeland, op 23 en 24 september op Texel en op 24 september bij Middelburg, Zeeland. De twee **Slangenarenden** *Circus gallicus* van de Deelensche Was op de Hoge Veluwe bleven aanwezig tot 15 augustus, waarna er nog één overbleef tot 29 augustus. Op 20 augustus was er een melding van een tweede-kalenderjaar mannetje **Steppiekiekendief** *Circus macrourus* bij Epen, Limburg. Op 14 augustus vloog een lichte fase **Dwergarend** *Hieraetus pennatus* langs Beek-Ubbbergen, Gelderland; waarschijnlijk betrof het dezelfde die op 17 juni ook al over dit oord vloog. Van het 30-tal gemelde **Visarenden** *Pandion haliaetus* waren er c 10 pleisteraars tot eind augustus; de overige trokken door tot in de derde week van september. Van de 20 **Roodpootvalken** *Falco vespertinus* die tot 26 september werden gemeld, waren er 14 tussen 17 augustus en 5 september.

KRAANVOGELS TOT ALKEN Het enige groepje **Kraanvogels** *Grus grus* werd op 19 september gemeld bij Broekhuizen, Limburg. Een **Jufferkraanvogel** *Anthropoides virgo* bij vliegveld Beek, Limburg, van middenseptember tot in oktober vertoonde in gedrag en uiterlijk duidelijke tekenen van niet-wilde herkomst. Dit najaar viel er weer een **Griël** *Jurhinus oedincnemus* te bewonderen: van 10 tot 20 augustus in de Mokbaai op Texel. Een **Vorkstaartplevier** *Glareola pratincola* die op 10 augustus werd waargenomen langs de Oesterdam bij Tholen, Zeeland, kon daarna helaas niet meer worden teruggevonden. Dit gold wel voor de **Steppeworkstaartplevier** *G nordmanni* die op dezelfde dag

256 Grauwe Fitis / Greenish Warbler *Phylloscopus trochiloides*, Neeltje Jans, Zeeland, 31 augustus 1996 (Peter van Rij) 257 Kleine Spotvogel / Booted Warbler *Hippolais caligata*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 1 september 1996 (Hans Gebuis) 258 Kleinste Jager / Long-tailed Skua *Stercorarius longicaudus*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 16 september 1996 (Hans Gebuis) 259 Kuhls Pijlstormvogel / Cory's Shearwater *Calonectris diomedea* (gevonden te Fijnaart, Noord-Brabant, 27 september 1996), Zundert, Noord-Brabant, september 1996 (Hans Westerlaken)

Recente meldingen

- 260 Vorkstaartmeeuw / Sabine's Gull *Larus sabini*, juveniel, Ottersaat, Texel, Noord-Holland, 14 september 1996 (Sytske Dijkse)
 261 Veldrietzanger / Paddyfield Warbler *Acrocephalus agricola*, Makkumer Zuidwaard, Friesland, 27 augustus 1996 (Kees van Eerde)
 262 Kleine Spotvogel / Booted Warbler *Hippolais caligata*, Katwijk, Zuid-Holland, 10 september 1996 (Marc Guyt)
 263 Kleine Spotvogel / Booted Warbler *Hippolais caligata*, Katwijk, Zuid-Holland, 10 september 1996 (René van Rossum)
 264 Withalsvliegenvanger / Collared Flycatcher *Ficedula albicollis*, eerste-winter vrouwtje, Meetkerke, West-Vlaanderen, 24 augustus 1996 (Filip De Ruwe) 265 Poelsnip / Great Snipe *Gallinago media*, eerste-winter, Lier, Antwerpen, 7-11 september 1996 (Filip De Ruwe)

werd gezien bij de Lauwersmeer. Deze werd namelijk de volgende dag herontdekt in de Bandpolder, Friesland. Op 17 augustus werd wederom een gemeld, namelijk overvliegend bij Piaam, Friesland. Zoals eerder vermeld, was van 31 juli tot 2 augustus een **Woestijnplevier** *Charadrius leschenaultii* aanwezig op Texel. **Morinelplevieren** *C morinellus* werden vastgesteld op 17 augustus bij Middelbert, Groningen, van 23 augustus tot 2 september maximaal drie bij Westkapelle, van 5 tot 17 september op de Maasvlakte, Zuid-Holland, op 7 september twee bij Katwijk, op 15 september twee in de Bandpolder en op 18 september tussen Middelburg en Arnhemuiden, Zeeland. De **Aziatische Goudplevier** *Pluvialis fulva* van de Putten van Camperduin, Noord-Holland, bleef daar tot 4 augustus en een andere was van 3 tot 11 augustus aanwezig in de Bandpolder. Daarnaast waren er meldingen op 13 augustus bij Waalwijk, Noord-Brabant, en van 29 augustus tot 1 september op Terschelling. De derde en vierde **Bonapartes Strandloper** *Calidris fuscicollis* verbleven respectievelijk op 13 augustus in het Wagenjot, Texel, en op 18 augustus bij Langesloot op Ameland, Friesland. Deze laatste werd daar ook op 24 augustus nog gemeld. Daarnaast waren er twee andere meldingen, en wel op 7 september wederom op Texel en op 21 september op een bollenveldje bij Petten, Noord-Holland. Mogelijk speelde de magie van de plek (hotel Savoy) de waarnemers parten, maar de op 27 juli bij Katwijk gefotografeerde **Bairds Strandloper** *C bairdii* bleek toch een zomerkleed **Drieteenstrandloper** *C alba* te zijn. Op 18 augustus was er overigens nog een melding van een Bairds Strandloper en wel bij Anna-Jacobapolder, Zeeland. De gehele periode werden overal in het land ongekend hoge aantallen **Kleine Strandlopers** *C minuta* aangetroffen. **Gestreepte Strandlopers** *C melanotos* foerageerden op 17 augustus in de Lauwersmeer, Groningen, op 1 september bij de Stichtse Brug, Flevoland, op 16 september bij IJmuiden, Noord-Holland, en van 28 september tot zeker 2 oktober bij Julianadorp, Noord-Holland. Een **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* zat op 27 augustus bij Midsland op Terschelling. Op die dag was er ook een melding van een **Blonde Ruiter** *Tryngites subruficollis* bij het Veerse Meer, Zeeland. De in het vorige nummer gemelde juveniele **Poelsnip** *Gallinago media* van Westaan-Zee op Terschelling zat daar vanaf 23 augustus en bleef tot 28 augustus. Op 23 en 24 september was er voor de liefhebbers nog een drijfjacht op deze soort bij de Horsmeertjes op Texel. Van 11 tot 13 augustus verbleef een **Grote Grijs Snip** *Limnodromus scolopaceus* in de Workumerwaard, Friesland. **Poelruiters** *Tringa stagnatilis* vertoonden zich tot 1 augustus bij de Stichtse Brug, tot 2 augustus bij Appelscha, Friesland, van 1 tot 9 augustus bij de Lauwersmeer, op 3 en 4 augustus bij De Cocksdoorp op Texel, op 10 augustus langs de Oostvaardersdijk, Flevoland, op 13 en 18 augustus bij Piaam, op 17 en 18 augustus bij De Muy op Texel, op 24 augustus bij Zurich, op 31 augustus bij Lopik, Utrecht, en op 15 september twee op de Westplaat, Zuid-Holland. Verspreid over de periode werden c 15 **Grauwe Franjepoten** *Phalaropus lobatus*

waargenomen. **Rosse Franjepoten** *P fulcica* zaten op 14 september op de Westplaat en op 20 september op Schiermonnikoog, Friesland. Een **Middelste Jager** *Stercorarius pomarinus* op 1 september in de Erlecomse Waard, Gelderland, is het vermelden waard. Vanaf 25 augustus werden 10 **Kleinste Jagers** *S longicaudus* waargenomen, zowel adulte als juveniele, waarvan vier bij Westkapelle. Na een wel erg vroege waarneming op 3 augustus, arriveerden **Vorkstaartmeeuwen** *Larus sabini* voornamelijk in de laatste dagen van augustus, tussen 10 en 16 september en vanaf 27 september, met in totaal 23 exemplaren. Er waren waarnemingen van meeuwen met kenmerken van **Baltische Kleine Mantelmeeuw** *L fuscus fuscus* op 23 augustus en 21 september op Texel. Dit jaar was de **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* van de Brouwersdam, Zuid-Holland er vroeg bij; op 18 september begon hij aan zijn 13e ambtstermijn. Ook was er nog een waarneming van een onvolwassen op 19 september bij Kattendijke, Zeeland. **Lachsterns** *Gelochelidon nilotica* werden slechts opgemerkt op 2 augustus bij Anna-Paulowna, Noord-Holland, op 7 augustus bij de Putten van Camperduin (twee), op 18 augustus bij Sint-Maarten, Noord-Holland, en op 20 augustus op Texel. **Reuzensterns** *Sterna caspia* waren algemener, met in augustus 55, waaronder maximaal 11 bij de Workumerwaard en maximaal 23 bij de Steile Bank, Friesland. Begin september waren er nog slechts enkele in de Flevopolders. Er waren **Witwangsterns** *Chlidonias hybridus* op 14 augustus in de Workumerwaard en op 30 augustus bij Werkeiland Neeltje Jans, Zeeland. Tot 15 september werden c 25 **Witvleugelsterns** *C leucopterus* gezien. Een adulte **Zwarte Zeekoet** *Cephus grylle* vloog op 29 augustus langs Schiermonnikoog. **Papegaaiduikers** *Fratercula arctica* werden langsvliegend herkend op 13 september bij Lauwersoog, op 28 september bij Vlieland, Friesland, en op 30 september twee bij Terschelling.

GIERZWALUWEN TOT GORZEN Een ambitieuze vogelaar nam bij Koudekerke, Zeeland, in het voorbijgaan een **Alpengierzwaluw** *Apus melba* waar. De **Bijeneter** *Merops apiaster* die op 26 september op Vlieland zat, had blijkbaar geen zin om ook Texel aan te doen. **Hoppen** *Upupa epops* waren er op 14 en 15 augustus bij Chaam, Noord-Brabant, op 20 augustus op Ameland, op 4 september bij Ouddorp, Zuid-Holland, op 9 september op Terschelling, op 13 september bij Horst, Limburg, en op 14 september op Vlieland. Vanaf 9 september werden 23 **Grote Piepers** *Anthus richardi* doorgegeven, waaronder een groep van zes op 23 september bij de Horsmeertjes op Texel. Pas vanaf 19 augustus en tot 23 september werden c 36 **Duinpiepers** *A campestris* waargenomen, met een piek in de eerste week van september. Na de eerste meldingen op 31 augustus en 3 september werd de rest (11) van de **Roodkeelpiepers** *A cervinus* gezien na 15 september. Nadat op 6 augustus bij de Stichtse Brug een **Citroenkwikstaart** *Motacilla citreola* niet met zekerheid kon worden gedetermineerd, bleek tussen 25 augustus en 1 september aldaar toch een adult in winterkleed aan-

wezig, hoewel moeilijk te zien. Een **Roodsterblauwborst** *Luscinia svecica svecica* werd op 15 september gemeld van de Maasvlakte. Al vanaf 22 augustus zat een mysterieuze vogel onafgebroken te roepen in de Haagse Waterleidingduinen, Zuid-Holland. Dan eens was het een **Cetti's Zanger** *Cettia cetti*, dan eens veranderde hij plotsklaps in een **Nachtegaal** *Luscinia megarhynchos*; de balans leek uiteindelijk door te slaan naar Cetti's, maar in oktober werd de vogel gevangen en bleek het toch een Nachtegaal te zijn met een vergroeiing aan het strottenhoofd. Op Vlieland werd een **Cetti's Zanger** bij de kazerne ontdekt op 28 september; rond 11 oktober zou deze vogel hier geringd zijn. **Graszangers** *Cisticola juncidis* konden begin augustus worden waargenomen – vaak ternauwernood in Nederland – bij het Verdronken Land van Saefinge, Zeeland. **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* werden opgemerkt op de Maasvlakte van 14 tot 16 augustus (maximaal drie) en op 6 september, op 18 augustus bij Castricum, Noord-Holland (vangst), op 4 en 6 september bij De Wieden, Overijssel, en op 6 september op de Strabrechtse Heide. Een **Veldrietzanger** *A agricola* werd gevangen en geringd op 27 augustus in de Makkumer Zuidwaard. De **Kleine Spotvogel** *Hippolais caligata* lijkt tot de jaarlijkse gasten te gaan behoren, met ditmaal waarnemingen op 31 augustus en 1 september op de Maasvlakte en van 9 tot 11 september bij Katwijk. Op 17 september was er een melding van een **Kleine Zwartkop** *Sylvia melanocephala* bij Noordwijk, Zuid-Holland. Ook dit jaar was er een grote oogst aan **Sperwergrasmussen** *S nisoria*, met 16 tussen 27 augustus en 26 september, waarvan op 2 september drie bij Westkapelle en op 7 september drie op Vlieland.

Grauwe Fitissen *Phylloscopus trochiloides* waren te bewonderen op 15 en 16 augustus (wederom) op Rottumeroog, Groningen, op 30 en 31 augustus één en op 1 september twee op Werkeiland Neeltje Jans, en op 9 september op de Maasvlakte. Vanaf 15 september werden er reeds 13 **Bladkoningen** *P inornatus* waargenomen. Op 31 augustus werd een (Westelijke) **Bergfluit** *P bonelli* ontdekt bij De Cocksdorp op Texel. **Kleine Vliegenvangers** *Ficedula parva* verbleven op 15 en 23 (vangst) september op Schiermonnikoog, op 17 september op Terschelling, op 19 september op Vlieland en op 22 en 23 september bij Zutphen, Gelderland. Vlak voordat bekend werd dat er een invasie van **Gaaien** *Garrulus glandarius* op komst was, waren er meldingen van **Notenkrakers** *Nucifraga caryocatactes* op 11 september vijf vliegend over de Ooijpolder, Gelderland, en één bij Onnen, Groningen, en op 20 september twee vliegend bij Roermond, Limburg. Ook waren er dit najaar bijzonder veel **Vuurgoudhanen** *Regulus ignicapillus* en **Zwarte Mezen** *Parus ater*. Een adulte **Roze Spreeuw** *Sturnus roseus* pleisterde van 14 september tot ver in oktober in de Kroon's Polders op Vlieland. Op 15 september werd een **Grote Kruisbek** *Loxia pytyopsittacus* gemeld, vliegend over Katwijk. Enkele 10-tallen **Ortolanen** *Emberiza hortulana* werden gemeld tussen 26 augustus en 28 september met een piek in de eerste week van september. Een **Bosgors** *E rustica* werd op 23 september gezien bij Westkapelle, een **Dwerggors** *E pusilla* vloog op 22 september over de Horsmeertjes op Texel en **Wilgengorzen** *E aureola* werden gezien op 2 september op de Maasvlakte en op 21 en 22 september op Terschelling.

Ruud M van Dongen, Albertusstraat 4, 5261 AD Vught, Nederland
Remco Hofland, Koningstraat 23A, 2316 CC Leiden, Nederland
Peter W W de Rouw, Schoolstraat 3-bis, 3581 PM Utrecht, Nederland

België

DUIKERS TOT VALKEN Op 22 september vloog een **IJsduiker** *Gavia immer* langs Oostende, West-Vlaanderen. Er werden in totaal 10 **Roodhalsfuten** *Podiceps griseus* waargenomen. Op 29 september vlogen twee **Kuhls Pijlstormvogels** *Calonectris diomedea* langs Zeebrugge, West-Vlaanderen. Er werden 53 **Grauwe Pijlstormvogels** *Puffinus griseus* gemeld, het maximum betrof 32 langs Zeebrugge op 28 september. Er werden echter slechts 32 **Noordse Pijlstormvogels** *P puffinus* genoteerd. Er was een totaal van c 18 **Vale Stormvogeltjes** *Oceanodroma leucorhoa*; op 12 september was er een binnenlandwaarneming op Blokkersdijk, Antwerpen. In Oostende werden in september zeven verschillende **Kuifaalscholvers** *Phalacrocorax aristotelis* gezien. Op 25 en 30 september vloog er telkens één langs Koksijde, West-Vlaanderen. **Kwakken** *Nycticorax nycticorax* verbleven te Balen-Olmen, Limburg, op 6 en 22 augustus; te Nieuwpoort, West-Vlaanderen, op

17 augustus; bij Woumen, West-Vlaanderen, op 18 augustus; te Angre, Hainaut, op 26 augustus; bij Gent, Oost-Vlaanderen, op 27 augustus; en te Sint-Kruis-Winkel, Oost-Vlaanderen, op 23 en 28 september. **Kleine Zilverreigers** *Egretta garzetta* werden nog opgemerkt te Bredene, West-Vlaanderen; Dudzele-Zeebrugge (drie); Harchies, Hainaut (twee); Heist, West-Vlaanderen (drie); Kluizen, Oost-Vlaanderen (twee); Oostende; Oudenburg, West-Vlaanderen; Nieuwpoort (twee); Uitkerke, West-Vlaanderen; en Voortkapel-Westerlo, Antwerpen (twee). Ook nu haalde Het Zwin te Knokke, West-Vlaanderen, weer het hoogste aantal met als maxima telkens 15 op 24 augustus en 4 september. **Purperreigers** *Ardea purpurea* vlogen over Bazel, Antwerpen; Blokkersdijk; en Mechelen, Antwerpen; de soort wordt de laatste jaren slechts sporadisch opgemerkt. Daarentegen werden 22 **Zwarte Ooievaars** *Ciconia nigra* genoteerd. **Ooievaars** *C ciconia* werden opgemerkt te Antwerpen-De Kuifeend; Erembodegem, Vlaams-Brabant (negen); Genk, Limburg (twee); Heren-

DB Actueel: **266-267** Roodoogvireo / Red-eyed Vireo *Vireo olivaceus*, eerstejaars, Lange Paal, Vlieland, Friesland, 6 oktober 1996 (Hans Gebuis) **268** Raddes Boszanger / Radde's Warbler *Phylloscopus schwarzi*, Zandvoort, Noord-Holland, 12 oktober 1996 (Tom M van Spanje) **269** Raddes Boszanger / Radde's Warbler *Phylloscopus schwarzi*, Koryerskooi, Texel, Noord-Holland, 11 oktober 1996 (Marco Witte) **270** Noordse Boszanger / Arctic Warbler *Phylloscopus borealis*, Terschelling, Friesland, 2 oktober 1996 (Arie Ouwerkerk) **271** Bruine Boszanger / Dusky Warbler *Phylloscopus fuscatus*, Zandvoort, Noord-Holland, 8 oktober 1996 (Tom M van Spanje)

DB Actueel: 272 Pallas' Boszanger / Pallas's Leaf Warbler *Phylloscopus proregulus*, Bloemendaal, Noord-Holland, 14 oktober 1996 (Arnoud B van den Berg/VRS van Lennep)

tals, Antwerpen; Lier, Antwerpen; Mechelen; Nieuwpoort (twee); Oud-Turnhout (vijf); Veerle, Antwerpen (vier); en Wechelderzande, Antwerpen. Een groep van 29 te Boechout, Antwerpen, en een groep van 48 te Muizen, Vlaams-Brabant, op 27 augustus, verzamelden zich op 28 augustus boven Sint-Lambrechts-Woluwe, Brussel, in een spectaculaire groep van 60 à 70 vogels; het ging om vooral Nederlandse project-Ooievaars. Nog eens 13 vlogen over Winksele-Herent, Vlaams-Brabant, op 30 augustus en 32 over Boechout op 2 september. Langs Oostende trok op 2 september een **Zwarte Ibis** *Plegadis falcinellus*. Op 31 augustus vlogen drie **Sneeuwanzen** *Anser caerulescens* over Zandvliet, Antwerpen; de datum kon beter.... Reeds op 24 september zwom een vrouwtje **Witoogend** *Aythya nyroca* op De Maten te Diepenbeek, Limburg. De (hopelijk) enige **Rosse Stekelstaart** *Oxyura jamaicensis* werd op 16 augustus waargenomen te Doornzele, Oost-Vlaanderen. Op 30 augustus vloog de enige **Zwarte Wouw** *Milvus migrans* van deze periode over Egezee, Namur. **Rode Wouwen** *M milvus* trokken over Antwerpen-De Kuifeend; Dudzele; Kallo-Doel, Oost-Vlaanderen; Munte, Oost-Vlaanderen; en Zandvoorde. En wat vloog op 17 augustus over het schietveld te Brecht...? Een **Slangenarend** *Circaetus gallicus* uiteraard. Een tweede waarneming van een overtrekkende vogel gebeurde op 26 augustus bij Kessel, Antwerpen. Een derde-kalenderjaar **Steppiekiekie** *Circus macrourus* joeg, als herhaling op vorig jaar, op 24 augustus

gedurende slechts 15 min bij Angre. Er werden 10 trekkende **Grauwe Kiekendieven** *C pygargus* gezien. Van 32 plaatsen werden in totaal 56 **Visarenden** *Pandion haliaetus* gemeld. Mannetjes **Roodpootvalk** *Falco vespertinus* vlogen op 15 en 19 augustus over Brecht, op 17 augustus langs Zeebrugge en op 14 september over Kruibeke, Oost-Vlaanderen. Het enige vrouwtje vloog op 20 augustus over Lier. Een geringde, maar juveniele **Sakervalk** *F cherrug* werd op 26 augustus kortstondig waargenomen in de Voorhaven van Zeebrugge. Nog een grote valk, maar dan van het **Giervalk** *F rusticolus*-type, trok op 7 september laag langs Oostende. Er werden in totaal 23 **Slechtvalken** *F peregrinus* waargenomen.

KWARTELS TOT PAPEGAAIDUIKERS **Kwartels** *Coturnix coturnix* werden opgestoten te Oostmalle, Antwerpen, op 3 september; te Genk op 11 september; Grobbendonk, Antwerpen, op 17 september; en Heist op 18 september. Er werden een povere zeven **Porseleinhoenen** *Porzana porzana* opgemerkt. Op 2 september werd een **Kwartelkoning** *Crex crex* waargenomen te Genappe, Waals-Brabant. De weinige **Morinelplevieren** *Charadrius morinellus* werden waargenomen in de Voorhaven te Zeebrugge op 17 augustus; te Bredene op 18 en 19 augustus; te Oostduinkerke, West-Vlaanderen, op 18 augustus; bij Angre (negen) op 23 augustus; bij Waterloo, Waals-Brabant (drie), op 31 augustus; te Oostende op 4 september; bij De Panne, West-Vlaan-

deren, op 5 september; en te Mettet, Hainaut, op 10 september. Zowel te Sint-Kruis-Winkel als in Zandvliet telde men op 26 september jaarmaxima van 210 **Kleine Strandlopers** *Calidris minuta*. De periode leverde een totaal op van 12 **Temmincks Strandlopers** *C temminckii*. Op 3 augustus werd de eerste **Kleinste Strandloper** *C minutilla* voor België ontdekt bij Sint-Kruis-Winkel. Het betrof een adult exemplaar in versleten zomerkleed dat tot 14 augustus aanwezig bleef (cf Dutch Birding 18: 206, plaat 195, 219, plaat 217, 1996). De tweede **Bonapartes Strandloper** *C fuscicollis* voor België was een adult exemplaar in winterkleed dat zich op 18 augustus in de Voorhaven van Zeebrugge enkel 's avonds liet bekijken door 10-tallen waarnemers. Op 25 augustus was een **Gestreepte Strandloper** *C melanotos* aanwezig in de Uitkerkse Polders, West-Vlaanderen. De telling van 105 **Krombekstrandlopers** *C ferruginea* op 23 september bij Zandvliet was spectaculair maar vormde geen nieuw Belgisch record. Van 8 tot 10 september vertoefde een juveniele **Breedbekstrandloper** *Limicola falcinellus* bij Nieuwpoort. Op 15 augustus werd in de Voorhaven te Zeebrugge een adulte **Blonde Ruiter** *Tringytes subruficollis* ontdekt, welke tot 17 augustus ter plekke bleef. Spectaculair was een makke, juveniele **Poelsnip** *Gallinago media* die zich van 7 tot 11 september door 10-tallen waarnemers zeer mooi liet bekijken te Lier. De juveniele **Poelruiter** *Tringa stagnatilis* bleef nog tot 12 augustus aanwezig te Dudzele-Zeebrugge. Op 1 augustus verbleef er één bij Escanaffles, Hainaut; van 5 tot 21 augustus pendelde er één tussen Bredene en Stalhille, West-Vlaanderen; van 7 tot 13 augustus verbleef een juveniele bij Moerbeke-Waas, Oost-Vlaanderen; op 9 augustus kortstondig één te Wenduine, West-Vlaanderen, en op 15 september één te Sint-Kruis-Winkel. In de Uitkerkse polders werd op 12 september een **Grote Franjepoot** *Phalaropus tricolor* gefilmd; later bleek deze vogel echter spoorloos verdwenen. **Grauwe Franjepoten** *P lobatus* verbleven te Zeebrugge-Voorhaven van 27 tot 30 augustus; bij Doornzele op 30 augustus; in de Uitkerkse Polders van 13 tot 16 september; en te Nokke van 16 tot 25 september; Langstreckende exemplaren werden opgemerkt te Oostende op 2 en 12 september. Er werden c 39 **Middelste Jagers** *Stercorarius pomarinus* gemeld. Op 31 augustus vloog een **Kleine Jager** *S parasiticus* over Waterloo en op 4 september trok er één over Scholen, Limburg. In Oostende werden in totaal 57 **Kleinste Jagers** *S longicaudus* waargenomen, met als maxima 26 op 12 september en 20 op 13 september. Verder vlogen er zeven langs Nieuwpoort op 10 september en twee langs Mariakerke, West-Vlaanderen, op 12 september. Op 21 september was er een binnenlandwaarneming van een langsvliegend exemplaar te Tienen, Vlaams-Brabant. Er werden **Zwartkopmeeuwen** *Larus melanocephalus* gezien te Blokkersdijk (drie); Bredene (twee); De Panne; Ieper, West-Vlaanderen; Kluizen; Oostende (acht); Sint-Kruis-Winkel (twee); en Zeebrugge. In Oostende telde men in totaal 12 **Vorkstaartmeeuwen** *L sabini*, langs Zeebrugge vloog er één op 28 september. Op 5 september werden op de stran-

den voor De Panne 94 **Geelpootmeeuwen** *L cachinans* geteld, elders werd nog een 20-tal waargenomen. Een adulte **Grote Burgemeester** *L hyperboreus* vloog op 24 september langs Oostende. Op 21 augustus verbleven gedurende ongeveer een uur een geringde juveniele en een adulte **Reuzenster** *Sterna caspia* bij Gullegem, West-Vlaanderen. Langstreckende exemplaren werden gezien te Oostende op 3 en 24 september. Op 15 augustus vertoefde een adulte **Dougalls Stern** *S dougalli* in de Voorhaven van Zeebrugge. Een zeer waarschijnlijke adult-zomer **Forsters Stern** *S forsteri* werd op 23 en 26 augustus in de Voorhaven van Zeebrugge gezien; helaas was hij weggelegd voor slechts twee waarnemers. Juveniele **Witvleugelsters** *Chlidonias leucopterus* zaten op 14 augustus bij Kluizen; op 22 augustus bij Zandvliet; van 31 augustus tot 5 september afwisselend te Blokkersdijk en bij Kallo; en op 30 augustus een ruiend adult exemplaar te Gaurain-Ramecroix, Hainaut. Langs Oostende vlogen **Papegaaiduikers** *Fratricula arctica* op 12 en 23 september.

KOEKOEKEN TOT GORZEN Een onvolwassen **Kuifkoekoek** *Clamator glandarius* liet zich op 15 september slechts kortstondig bekijken op het Schietveld te Brecht. Op 21 september vloog een **Oehoe** *Bubo bubo* met een vleugel tegen prikkeldraad in Zutendaal, Limburg. Op 4 augustus trok een groepje van zes **Bijeneters** *Merops apiaster* over Geel, Antwerpen, en één over Baudour, Hainaut. Op 23 september verbleef een **Hop** *Upupa epops* bij De Panne. De in totaal 38 **Draaihalzen** *Jynx torquilla* vormen een behoorlijke score. Op 8 september verbleef een zo goed als zekere **Kortteenleuwerik** *Calandrella brachydactyla* in de Achterhaven van Zeebrugge en op 14 en 15 september werd er één bekeken en gefotografeerd in de Voorhaven. De eerste drie **Grote Piepers** *Anthus richardi* werden op 16 september gemeld bij Nieuwpoort en op 24 september verbleef er één te Heist. Er werden 48 **Duinpiepers** *A campestris* genoteerd; hoge tellingen zoals vorig jaar waren niet voor herhaling vatbaar. Er vlogen **Roodkeelpiepers** *A cervinus* over Barrages de l'eau d'Heure, Hainaut; Deurne, Antwerpen; Genappe (twee); Heist; Lier; Lokeren, Oost-Vlaanderen (twee); Nieuwpoort; en Zeebrugge (drie). Van 28 tot 30 september was een pleisterende vogel aanwezig bij Kruibeke. Totaal onverwacht kondigde de eerste twitchbare **Noordse Nachtegaal** *Luscinia luscinia* zich op 1 september aan te Heist; deze vogel liet zich door 10-tallen waarnemers bekijken en fotograferen, soms na lang wachten. Een mannetje **Oosterse Zwarte Roodstaart** *Phoenicurus ochruros phoenicuroides* zat op 20 september te Koksijde. Met slechts vijf exemplaren waren **Beflijsters** *Turdus torquatus* opvallend 'afwezig' dit najaar. Op 22 september werd bij Sint-Laureins, Oost-Vlaanderen, een **Cetti's Zanger** *Cettia cetti* geringd. Maximaal drie **Graszangers** *Cisticola juncidis* verbleven nog tot 1 september bij Doel. Verrassender was de verschijning van een zingend mannetje in het Mechels Broek vanaf 25 augustus tot in oktober. Naast vangsten van **Waterrietzangers** *Acrocephalus paludicola* te Gent (2 augustus); Semmerzake, Oost-Vlaande-

Recente meldingen

ren (18 augustus); en Zeebrugge (twee op 24 en één op 28 augustus), waren er veldwaarnemingen te Doornzele (10 en 11 augustus); en te Lier-Anderstad (één op 23 augustus en 28 september en twee tussen 9 en 16 september). **Sperwergrasmussen** *Sylvia nisoria* werden geringd of waargenomen te Willebroek, Antwerpen, op 14 augustus; Oostduinkerke, West-Vlaanderen, op 17 augustus; Geel-Zammel op 18 augustus; Assenede, Oost-Vlaanderen, op 26 augustus; Heist op 1 september; Beerse op 3, 6 (twee) en 18 september; De Panne op 5 en 8 september; Marche-en-Famenne, Luxemburg, op 7 september; en Knokke-Zwin op 7 september (twee). Van 31 augustus tot 2 september verbleef een **Grauwe Fitis** *Phylloscopus trochiloides* te Heist; het betrof het eerste twitchbare exemplaar sinds 1987. Na de eerste **Bladkoning** *P inornatus* in De Panne op 23 september waren er nog waarnemingen te Raversijde, West-Vlaanderen, van 24 tot 26 september en te Heist op 27 en 28 september. Op 14 september was een adult vrouwtje **Kleine Vliegenvanger** *Ficedula parva* aanwezig te Wuustwezel, Antwerpen. Bij Meetkerke, West-Vlaanderen, werd op 24 augustus een eerste-winter vrouwtje **Withalsvliegenvanger** *F albicollis* geringd; na de vrijlating de volgende dag werd deze nog slechts kortstondig waargenomen. In totaal 47 **Buidelmezen** *Remiz pendulinus* doken op te Emblem, Antwerpen (vier); Genk (twee); Heist (twee); Kruike (zes); Lier (13); Lokeren (acht); Mechelen; Rupelmonde, Antwerpen (drie); Stuivekenskerke, West-Vlaanderen (twee); Zemst-Laar, Vlaams-Brabant (zes); weer eens een beter najaar voor deze soort dus. **Grauwe Klau-**

wieren *Lanius collurio* werden waargenomen te Heist (vier); De Panne (drie); Doornzele; Genk-Bokrijk; Knokke; Melle, Oost-Vlaanderen; en Zeebrugge (twee). Even was op 31 augustus paniek rond een bleek, juveniel exemplaar te Heist; de vogel werd gevangen en de twijfel verdween... Tellingen van **Gaaien** *Garrulus glandarius* bleven tussen 100 en 400 per plaats per dag; de piek werd bereikt begin oktober. Over Geel-Zammel vloog op 17 augustus een **Notenkraker** *Nucifraga caryocatactes*. Op 20 september werd een **Roodmus** *Carpodacus erythrinus* gevangen te Beerse. Eind september werden de eerste vijf **Ijsgorzen** *Calcarius lapponicus* opgemerkt. Op 19 september werd een pleisterende, onvolwassen **Grijze Gors** *Emberiza cia* waargenomen bij Hérisson, Namur; achteraf werd helaas niet meer naar de vogel gezocht... **Ortolanen** *E hortulana* werden gezien te Deurne; Hasselt, Limburg; Heist; Oostakker, Oost-Vlaanderen; Oostende; Oostmalle (drie); en Zeebrugge. Bijzonder mooi is de waarneming van een mannetje **Geelbrauwgors** *E chrysophrys* bij Oostende, vervelend is de vroege datum van 8 september.

Deze waarnemingslijst kwam tot stand met medewerking van Luc Bekaert (Oost-Vlaanderen), Peter Collaerts (Tienen), Hugues Dufourny (Hainornitho), Koen Leysen (Limburg), Dirk Symens (VLAVICO) en Willy Verschuere (Linkeroever). Ook de hulp van al diegenen die (hun) waarnemingen inspraken op de Belgische Dutch Birding Vogellijn (03-4880194) was hier onontbeerlijk.

Gerald Driessens, Bosstraat 44, 2500 Lier, België

DB Actueel

Klein Amerika op Vlieland, deel 1: Roodoogvireo
Donderdagmiddag 3 oktober 1996 waren Mariëtte Hoffer en Peter de Knijff aan het vogelen op Vlieland, Friesland. In de hagen bij het groepskampeerterrein van Lange Paal zag MH een glimp van een 'gekke' zangvogel; toen PdK de vogel even later in het vizier kreeg kon hij deze moeiteloos als Roodoogvireo *Vireo olivaceus* determineren. Na amper een minuut verdween de vogel met een groep mezen en kon, mede door het steeds slechter wordende weer, niet meer worden teruggevonden. De volgende dag waagden c 20 dappere vogelaars de oversteek naar het eiland voor een zoektocht. Na bijna 2,5 uur zoeken, terwijl de hoop al min of meer was opgegeven, werd de vogel om c 14:00 door Han Zevenhuizen teruggevonden op de oorspronkelijke plek. Dit was net op tijd voor enkele vogelaars die zich in Harlingen hadden verzameld om de boot van 14:20 te pakken. Zes vogelaars konden vanaf Terschelling, Friesland, oversteken door een

sloep te charteren. De hele middag liet de vireo zich vervolgens goed bekijken. De volgende dag werd de vogel snel teruggevonden (door vogelaars die de avond tevoren waren overgestoken) en konden opnieuw vele 10-tallen vogelaars een moment van grote opwinding beleven, zij het dat de vogel het grootste deel van die dag een ander plekje had opgezocht. Hier haalde hij een aantal waarnemers het bloed onder de nagels vandaan door voortdurend te verdwijnen in de boomtoppen. Van zondag tot en met dinsdag 8 oktober werd de eerstejaars vireo weer op de oude plek gezien. Het betrof de vijfde Roodoogvireo voor Nederland en de eerste veldwaarneming. Eerdere gevallen betroffen een vondst te Wormerveer op 13 oktober 1985 en een vangst op Rottumerplaat, Groningen, op 19 oktober 1985 (Dutch Birding 8: 121-125, 1986) en twee vangsten kort na elkaar op Vlieland, op 24 september en 2 oktober 1991 (Dutch Birding 16: 64-66, 105, 1994).
PETER DE KNIJFF & ENNO B EBELS

Klein Amerika op Vlieland, deel 2: Geelstuitzanger

Dat de Roodoogvireo *Vireo olivaceus* niet de enige Amerikaanse zangvogel was die op Vlieland, Friesland, was aangeland bleek een week later. Zondagochtend 13 oktober rond 09:30 trok een groep Vinken *Fringilla coelebs* en Kepen *F. montifringilla* in een rij eiken langs de begraafplaats van het dorp Oost-Vlieland de aandacht van Tom van der Have. Een vogel met twee opvallende witte vleugelstrepen trof zijn netvlies. Een microseconde later realiseerde hij zich dat de vogel in kwestie bruin gestreepte witte flanken had, een opvallende witte, onderbroken oogring en een donkere oorstreek, terwijl de snavel tegen de donkere achtergrond wegviel. Een heftige reactie van het parasympatrisch zenuwstelsel was het gevolg, terwijl slechts één gedachte overheerste: *Dendroica!* 'Blackpoll' of 'Yellow-rumped'? Maar de vogel was alweer weg. Enkele minuten later zag Guido Bulteel uit het Belgische Schoten dezelfde vogel in een rij esdoorns langs de begraafplaats. Na een subtiele wenk meldde hij uiterst koel en in onvervalst Vlaams een Amerikaanse zanger en wel mogelijk een 'Blackpoll Warbler' (Zwartkopzanger) *D. striata* gezien te hebben, maar de vogel was weg....TvdH ook, en wel naar pension Torenzicht, het thuishonk van Deception Tours (een vogelaarscollectief dat voor het vijfde achtereenvolgende jaar Vlieland uitkamde op zeldzaamheden). Snel was, gewaarschuwd met behulp van fluitjes, piepers en mobiele telefoons, de gehele Deception Tours-groep van c. 25 vogelaars ter plekke om het dorp te doorzoeken. Nerveuze minuten leken uren. Flarden mist verduisterden de zon en gezongen psalmen stegen op uit de kerk. Om c. 10:30 vond Paul Schrijvershof, gealarmeerd door een opvallend *dzik*-roepje, de vogel terug in de Dorpsstraat, vlakbij pension Torenzicht. Kort daarna kreeg de hele groep de vogel in beeld waarbij deze zijn heldergele stuit ontblootte: 'Geelstuitzanger', klonk het in koor. Na het ritueel van juichen, snikken, omhelzen en kussen, bleek de vogel nog steeds zeer beweeglijk. Door zijn luide roep was deze echter eenvoudig terug te vinden. Het geel op de flanken onder de vleugel en op de kruin, alsmede de grote witte vlekken op de drie buitenste staartpennen werden bij nadere observatie zichtbaar. Later pendelde de Geelstuitzanger *D. coronata* tussen de esdoorns in de Dorpsstraat en de begraafplaats. Met de boot van 14:20 arriveerden 92 twitchers van de vastewal, die de vogel na een lange sprint door de Dorpsstraat prachtig in een esdoorn op het terrein van fietsenverhuurbedrijf Frisia konden bekijken. De volgende dag en dinsdag 15 oktober werd de vogel hier ook nog gezien.

Het betrof vermoedelijk een adult mannetje in winterkleed op basis van de grootte van de vlekken op de drie buitenste staartpennen, die bovendien te ronde toppen leken te hebben voor een eerstejaars. De wittige keel en korte wenkbrauwstreep wezen op de nominaat, Mirtezanger *D. c. coronata*, die in de oostelijke VS broedt. Het onderscheid tussen eerste- en adult-winterkleed is echter zeer lastig en staat bij deze vogel nog ter discussie.

Deze nieuwe soort voor Nederland betreft na de

Baltimoretroepiaal *Icterus galbula* van 14-19 oktober 1987 en de drie Roodoogvireo's (twee in 1991 en één in 1996) de vijfde Nearctische zangvogel die op Vlieland is vastgesteld, alle in de afgelopen 10 jaar. Beide Nearctische zangvogels op Vlieland werden gezien in een periode dat ook in Groot-Brittannië veel dwaalgasten uit Amerika werden gezien, waaronder ten minste acht soorten zangvogels. Deze influx bracht ook een Geelstuitzanger naar Utsira, Rogaland, Noorwegen, op 8 oktober (de eerste voor Scandinavië en het Europese continent), voorafgegaan door de tweede Dwerglijster *Catharus ustulatus* voor dit eiland (en Noorwegen) op 28 september. TOM M VAN DER HAVE & DECEPTION TOURS

Boszangerparade in oktober In de eerste weken van oktober werden verschillende zeldzame boszangers *Phylloscopus* vastgesteld. De eerste was tevens de beste. In de late middag van 2 oktober zag Arie Ouwerkerk tijdens zeetrekten met Roland van der Vliet bij paal 18 op Terschelling, Friesland, een vogeltje in het helm landen. Bij nadere bestudering bleek het niet om de eerder geopperde Bladkoning *P. inornatus* maar om een Noordse Boszanger *P. borealis* te gaan, die ongestoord door het helm kroop en tot op een meter te benaderen was. In totaal konden 14 vogelaars die op het eiland verbleven de vogel bekijken. Het betreft de negende 'Nobo' voor Nederland en de eerste veldwaarneming. De volgende dag leverden zoekacties niets op.

Op 3 oktober werd een Raddes Boszanger *P. schwarzi* geringd te Kamperhoek, Flevoland. Op 11 oktober werden twee Raddes Boszangers waargenomen. Arend Wassink ontdekte er 's ochtends één in de Korverskooi op Texel, Noord-Holland, die echter niet voor breder publiek toegankelijk is. Laat in de middag ontdekte Ferry Ossendorp er één op de uiterste noordoostpunt van Vlieland, Friesland. Deze vogel was erg 'ril' en kon slechts met moeite door alle c. 30 aanwezige vogelaars worden gezien. Direct daarop volgde een ringvangst in de Amsterdamse Waterleidingduinen, Zandvoort, Noord-Holland, op 12 oktober, waarmee het totaal voor dit najaar op een recordscore van minimaal vier uitkwam.

Op 8 oktober werd een (vroeg) Bruine Boszanger *P. fuscatus* geringd, eveneens op de ringbaan in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Vroeger dan normaal en in grotere aantallen werden van 8 tot 27 oktober zeker 15 Pallas' Boszangers *P. proregulus* gemeld, waaronder een ringvangst in de Kennemerduinen, Bloemendaal, Noord-Holland, op 14 oktober. Vanaf halfseptember werden al veel Bladkoningen gemeld. Zo werden op Schiermonnikoog, Friesland, in de eerste twee weken van oktober 11 exemplaren gevangen. ENNO B EBELS

Izabeltapuit op Maasvlakte (Woerden slaat toe) Op maandag 21 oktober 1996 gingen Jan Maas en Wouter Dijkman vanuit hun woonplaats Woerden, Utrecht, een dagje vogelen op de Maasvlakte, Zuid-Holland. Na enige tijd doorgebracht te hebben bij de EZH-centrale, waar een Purperglansspreeuw *Lamprolornis purpureus*

verbleef, besloten we om de vuurtorenvlakte te gaan uitkammen. We begonnen bij de Stuifdijk, waar ons direct een lichte tapuit *Oenanthe* opviel. We schonken er in eerste instantie niet veel aandacht aan en vervolgden onze tocht. Na enige tijd begon ons onderbewustzijn op te spelen en keerden we op onze schreden terug om de tapuit opnieuw te zoeken. Omstreeks 15:00 vonden we hem terug. Bij nadere inspectie viel ons een aantal kenmerken op die pasten op Izabeltapuit *O isabellina*, zoals het (in vergelijking met Tapuit *O oenanthe*) iets grotere formaat, de kortere staart die bij het voortdurend 'pompen' de grond niet raakte, de opvallende zwarte staart en het ontbreken van contrast op de middelste dekveren. Om 15:45 besloten we andere vogelaars telefonisch te raadplegen en de vogel als 'vrij zeker' door te piepen. Terug bij de vogel werden aanvullende kenmerken waargenomen: de izabelkleurige stuit, witte ondervleugeldeveren en ondiepe zwarte T op de staart. Deze zaken werden zichtbaar doordat de vogel zich ging poetsen en konden door WD fotografisch worden vastgelegd. Hoewel we zelf eigenlijk al overtuigd waren van de determinatie besloten we de vogel voorzichtigheidshalve nogmaals als 'vrij zeker' door te geven. Nu was het wachten op andere vogelaars om de juistheid van onze determinatie te bevestigen. Omstreeks 17:15 verscheen Eus van der Burg als eerste, vrijwel direct gevolgd door een 10-tal andere vogelaars. Na een kwartier was iedereen overtuigd van de determinatie als Izabeltapuit en werd hij als 'zeker' doorgepiept. De vogel kon tot donker door c 50 vogelaars met groot enthousiasme bekeken worden. Ook de daarop volgende dagen konden vele 100en vogelaars van deze soort genieten; de tapuit bleef tot ten minste 8 november aanwezig. Dit betrof de eerste Izabeltapuit voor Nederland. JAN W MAAS & WOUTER J M DIJKSMAN

Mongoolse Pieper op Maasvlakte (Woerden slaat weer toe) Op vrijdag 25 oktober 1996 besloten Wouter Dijkman, Jan Maas, Peter Meijer en Marc Plomp, allen uit Woerden, Utrecht, te gaan vogelen op de Maasvlakte, Zuid-Holland. Als eerste reden we naar de grote vlakte, waar vanaf 21 oktober de eerste Izabeltapuit *Oenanthe isabellina* voor Nederland verbleef. Na deze vogel wederom uitvoerig bekeken en gefilmd te hebben besloten we in twee groepjes de vuurtorenvlakte af te zoeken naar andere soorten.

Omstreeks 11:30 joegen PM en MP een grotere pieper *Anthus* uit het helmgras op. De *tzjep*-roep, gevolgd door een Gele Kwikstaart *Motacilla flava*-achtig *tsijie-iejep*, deed ons beiden denken aan Duinpieper *Anthus campestris*. De tweede keer dat de vogel opvloog dacht MP echter van doen te hebben met een Grote Pieper *A richardi*, waarvoor de Maasvlakte in oktober een geijkte plek is (cf plaat 277). JM, WD en de ook op de Maasvlakte aanwezige Max Berlijn werden ingeseind. De vogel werd teruggevonden in het helmgras. Na enige tijd vloog hij naar de kale open vlakte en liet hij zich op grote afstand aan de grond bekijken. Hier bleek dat het in ieder geval om een grotere pieper ging; de vogel was ongeveer anderhalf keer zo groot als de

aanwezige Graspiepers *A pratensis*.

Door het ontbreken van een donkere teugel werd Duinpieper snel uitgesloten. Een Grote Pieper dan maar? Toch waren we niet tevreden; het geluid en de geheel 'buff' gekleurde onderzijde leken niet te kloppen voor deze soort. MB was de eerste die voorzichtig over Mongoolse Pieper *A godlewskii* begon. De dekveren konden we door de grote afstand niet in detail bekijken. Wel vielen de relatief korte staart, 'nette' tekening op de bovenborst, fijne baardstreep en tekening van de bovendien op. Ook het gedrag deed niet aan een Grote Pieper denken; de vogel bewoog zich vrij horizontaal, als een kwikstaart, en 'bidde' niet voor het land.

Na bevestiging van deze kenmerken in de aanwezige literatuur besloten we onze vondst om c 13:30 via de semafoons te melden als Mongoolse Pieper, met code 6 ('mogelijk deze soort'). Na verdere bestudering van de vogel en raadpleging van derden, werd dat al snel code 5 ('vrij zeker'). Toen de eerste 20 twitchers ter plaatse waren, liet de pieper zich nog eenmaal vrijzittend bestuderen. Tijdens een poetsbeurt werden zowel de korte achterteennagel als de twee buitenste staartpennen (met een voor Mongoolse Pieper 'goede' verdeling van zwart-wit) gezien: code 2 ('zeker')! De rest van de middag moesten de toegesnelde vogelaars het met een verre blik of een overvliegende (maar gelukkig wel roepende) vogel doen.

Zaterdag 26 oktober werd de vogel, tot genoegen en opluchting van ruim 150 vogelaars, teruggevonden op de grote vlakte. In tegenstelling tot vrijdag liet hij zich veel minder in het open veld zien en landde steeds in het helmgras, waarna hij zich lopend verplaatste. In de middag liet de vogel zich toch een paar maal goed bekijken en konden foto's, filmopnames en geluidsopnames gemaakt worden (die alle van groot belang zullen zijn om de determinatie van deze lastige soort veilig te stellen). Op 28 oktober werd de pieper tijdens stormachtig weer voor het laatst gezien.

Dit betrof de tweede Mongoolse Pieper voor Nederland; de eerste werd op 13 november 1983 gevangen en verzameld te Westenschouwen, Zeeland (Dutch Birding 15: 198-206, 1993). PETER C MEIJER & MARC PLOMP

Zweedse Dwergganzen in 1996 Lambart von Essen meldde dat Dwergganzen *Anser erythropus* in Zweden in 1996 een goede zomer hebben gehad. In totaal zijn 10 jongen grootgebracht. De volgende informatie kan inzicht geven in hoeveel en welke individuen de komende winter in Nederland zijn te verwachten.

Op 6 september 1996 waren 21 Dwergganzen vanuit hun broedgebied te Svaipa, Lapland, op hun vaste rustplaats te Hudiksvall, Hälsingland, gearriveerd. Het ging om drie geringde vrouwtjes (801, 809, 110) met hun ongeringde partners en, respectievelijk, vijf, twee en twee jongen, een ongeringd paar met één jong en drie ongeringde adulte vogels. Vier adulte vogels zonder jongen waren reeds in juli op deze plaats gearriveerd: een geringd vrouwtje (818) met een ongeringde partner en een ongeringd paar. In totaal betrof het dus

273 Mirtezanger / Myrtle Warbler *Dendroica coronata coronata*, adult mannetje, Vlieland, Friesland, 14 oktober 1996 (Hans Gebuis) 274 Mirtezanger / Myrtle Warbler *Dendroica coronata coronata*, adult mannetje, Vlieland, Friesland, 14 oktober 1996 (René Pop) 275 Mongoolse Pieper / Blyth's Pipit *Anthus godlewskii*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 26 oktober 1996 (Hans Gebuis)

- 276 Izabeltapuit / Isabelline Wheatear *Oenanthe isabellina*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 23 oktober 1996 (René Pop)
277 Grote Pieper / Richard's Pipit *Anthus richardi*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 13 oktober 1996 (Peter van Rij)
278 Mongoolse Pieper / Blyth's Pipit *Anthus godlewskii*, Maasvlakte, Zuid-Holland, 26 oktober 1996 (Marc Guyt)

25 individuen, die tot c 20 september aanwezig bleven. De vrouwtjes 818, 809 en 801 zijn zeven jaar oud en 110 is vijf jaar oud. Het vrouwtje 809 betreft de bekende Limping Lotta, die ondanks het feit dat ze hinkt opnieuw jongen heeft grootgebracht (cf Dutch Birding 17: 70-72, 1995).

Bovendien zijn deze zomer 21 jonge Dwergganzen samen met Brandgans *Branta leucopsis*-pleegouders losgelaten, in families van zes, zes, vijf (waarvan er één deze zomer stierf) en vier jongen. In totaal zijn er de komende winter uit Zweden dus 30 juveniele Dwerg-

ganzen in Nederland te verwachten evenals, behalve de 15 adulte van Hudiksvall, nog 17 adulte of onvolwassen vogels die volgens Lambert von Essen (in litt) via een andere route dan die over Hudiksvall vliegen. Informatie over waarnemingen van al dan niet gekleurde Dwergganzen in Nederland kan men sturen naar Lambert von Essen, Fågelvik, Ludgo, 611 91 Nyköping, Zweden. Voor meer informatie over het Zweedse reïntroductieproject zij verwezen naar Dutch Birding 15: 220-224, 1993. ARNOUD B VAN DEN BERG & GERARD L OUWENEEL

De vreugde van vogels

Tirion

**GIDS
EUROPESE
VOGELS**
f 59,50

ALLE VOGELS VAN EUROPA
NOORD-AFRIKA EN
HET MIDDEN-OOSTEN

Thieme

**VOGEL
DETERMINATIE**
f 59,50

A. HARRIS LITJACKER KUNNENBERG

Handboek
voor het identificeren
van vogels

R.T. PETERSON G. MOUNTFORT
P.A.D. HOLLON

**PETERSONS
VOGELGIDS**
f 65,00

VAN ALLE
EUROPESE
VOGELS

Tirion

**VOGELGIDS
IN KLEUR**
f 29,50

VOGELGIDS
IN KLEUR
f 29,50

Tirion

**Lars Jonsson
Vogels van
Europa**
f 65,00

NOORD-AFRIKA EN HET
MIDDEN-OOSTEN

Met 2600
natuurgescreven
afbeeldingen

Het is half zes en de dauw ligt over de velden, geen mens is nog te zien. Het is niettemin verbazingwekkend hoeveel vogels hun opgewekte gezang laten horen op deze nevelige, vroege ochtend. De vogelaar is echter al op pad... De enige geluiden die hij hoort, zijn van de natuur. De natuur die het waard is om gekend, beleefd en beschermd te worden. Voor u, die zich voor vogels en hun omgeving interesseert, zijn dit dan ook onmisbare gebruiksboeken.

Tirion

**VOGELS
IN EN ROND
DE TUIN**
f 29,50

VOGELS IN
EN ROND DE
TUIN
f 29,50

Thieme

**WAT VLIEGT
DAAR?**
f 29,50

WAT VLIEGT
DAAR?
f 29,50

Tirion

**BRUUN'S
VOGELGIDS**
f 49,50

BERTEL BRUUN + HÅKAN DELIN + LARS SVENSSON

Illustraties: Arthur Singer en Dan Zetterholm

VEEL HERKENNEN
UITGAVE

Tirion

VOGELSPOREN
f 49,50

VOGELSPOREN
f 49,50

JÜRGEN NICOLAI

ZANGVOGELS
f 39,50

Met 300 natuurgetrouwe
kleurafbeeldingen en
tekeningen

ZANG-
VOGELS
f 39,50

JÜRGEN NICOLAI

**ROOFVOGELS
EN UILEN**
f 39,50

Met afbeeldingen en tekeningen
van 2000 natuurgetrouwe afbeeldingen

Thieme

Tirion

**TIRIONS
VOGELGIDS**
f 59,50

TIRIONS
VOGELGIDS
f 59,50

JAMES FERGUSON-LEES
IAN WILLIS

**TIRIONS
VOGELGIDS**
f 59,50

TIRION NATUUR

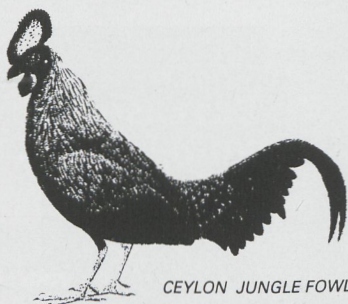
Thieme

**ZANG-
VOGELS**
f 39,50

Uitgaven van
Tirion
NATUUR

Verkrijgbaar bij de boekhandel.
Prijswijzigingen voorbehouden.

BIRD WATCHING IN SRI LANKA

CEYLON JUNGLE FOWL

Experienced Tour Operator

Delmege Forsyth Tours (Pvt) Ltd.,

101, Vinayalankara Mawatha,
Colombo 10. Sri Lanka.

Tel: 94-1-693361

Tlx: 21320 LEWIS CE

Fax: 94-1-698139

email: delmege@sri.lanka.net

MONTHLY GUIDE TO BIRD IDENTIFICATION AND BEHAVIOUR

For 12
issues
please
send
£31.00
sterling
to the
address
below:

BIRD WATCHING
SUBSCRIPTIONS,
Tower Publishing, Tower House, Sovereign Park,
Market Harborough, Leicestershire LE16 9EF,
England.

het Vogeljaar

Het tijdschrift 'het Vogeljaar' verschijnt zes maal per jaar en houdt haar lezers al ruim 40 jaar op de hoogte van de laatste ontwikkelingen op het gebied van vogelstudie en vogelbescherming.

'het Vogeljaar' wordt als het meest informatieve vogeltijdschrift in de Benelux beschouwd.

Omdat het geen commercieel blad is kan de abonnementsprijs uiterst laag worden gehouden.

Door overmaking van f 25,- op postbanknummer 964 472 ten name van 'het Vogeljaar' Boterbloemstraat 20, 5321 RR Hedel (04199 - 1967), onder vermelding van 'nieuwe abonnee' ontvangt u als welkomstgeschenk onze nieuwe veertien-daagse Vogelkalender, waarvan u na gebruik een vogelboekje overhoudt.

MEBWEB Services

EASY DOES IT!

Dutch Birding

Natuur en Boek

Dutch Birding Travel Report Service

AND NEW!

Birder's email

'the Bird Connection'

NEW ADDRESS

<http://www.mebweb.nl/BirdConnection>

FOR DETAILS CONTACT:

MEBWEB

p/a Marc Guyt, J.W. Frisodreef 17
2224 BC Katwijk, Tel.: +31 7140 73317

email: contact@mebweb.nl

OUDE NUMMERS

DE VOLGENDE NUMMERS ZIJN NOG LEVERBAAR:

Vol. 2:1	1980	NLG 5,00
Vol. 12:4	1990	NLG 5,00
Vol. 12:5	1990	NLG 5,00
Vol. 13:1	1991	NLG 7,00
Vol. 13:2	1991	NLG 7,00
Vol. 13:3	1991	NLG 7,00
Vol. 13:4	1991	NLG 7,00
Vol. 13:5	1991	NLG 7,00
Vol. 14:3	1992	NLG 7,00
Vol. 14:4	1992	NLG 7,00
Vol. 14:6	1992	NLG 7,00
Vol. 15:1	1993	NLG 7,00
Vol. 15:2	1993	NLG 7,00
Vol. 15:3	1993	NLG 7,00
Vol. 15:4	1993	NLG 7,00
Vol. 15:5	1993	NLG 7,00
Vol. 15:6	1993	NLG 7,00
Vol. 16:1	1994	NLG 7,00
Vol. 16:2	1994	NLG 7,00
Vol. 16:3	1994	NLG 7,00
Vol. 16:4	1994	NLG 7,00
Vol. 16:5	1994	NLG 7,00
Vol. 16:6	1994	NLG 7,00
Vol. 17:1	1995	NLG 7,00
Vol. 17:2	1995	NLG 7,00
Vol. 17:3	1995	NLG 7,00
Vol. 17:4	1995	NLG 7,00
Vol. 17:5	1995	NLG 7,00
Vol. 17:6	1995	NLG 7,00

Prijzen exclusief porto

SPECIALE AANBIEDING VOOR NIEUWE LEDEN:

Voor het bedrag van NLG 150,- zenden wij u **franco** alle leverbare oude nummers en indexen. Tevens ontvangt u het boek "Vogels, nieuw in Nederland".

In dit boek staan artikelen over eerste waarnemingen voor Nederland, verschenen in de eerste 10 jaargangen van "Dutch Birding" (oorspronkelijke prijs NLG 34,90).

Desgewenst kunt u gebruik maken van de bijgesloten acceptgiro.

OSME

ORNITHOLOGICAL SOCIETY OF THE MIDDLE EAST

- promotes the study and conservation of birds throughout the Middle East
- encourages the standardised recording of bird observations
- brings together knowledge of the region's birdlife
- maintains a conservation and research fund to support small-scale projects by members
- publishes *Sandgrouse* twice a year, sent to all members

Join us today!

To join (UK fee £12 a year), write to Membership Secretary,
OSME c/o The Lodge, Sandy, Bedfordshire SG19 2DL, UK

GEVRAAGD TER OVERNAME OF TE LEEN

DUTCH BIRDING

Jaargang 1 nummer 1

Jaargang 2 nummer 2

Jaargang 3 nummers 1 en 3

J.H. Becking Ercilaan 7, 6703 EM Wageningen

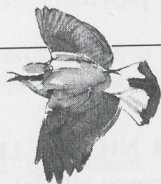
De vogels van Katwijk

112 pagina's

88 foto's

289 soorten

'Hot spots' in Katwijk

De Vogels van Katwijk is te verkrijgen door overmaking van NLG 15 vermeerderd met NLG 5 porto op bankrekeningnr. 3918.44.431 van de RABO-bank te Katwijk (gironr. van de bank 230.287), ten name van Arjan den Hollander, oov 'Vogels van Katwijk'.

SOVON Vogelonderzoek Nederland

Sovon

verricht Vogelonderzoek ten behoeve van natuurbehoud, -beleid en wetenschap. Hierbij zijn duizenden vrijwilligers betrokken. Hun resultaten worden o.a. gebruikt door Vogelbescherming.

Ook u kunt ons helpen.

Heeft u hart voor vogels, dan verdient SOVON uw steun. Voor slechts f 15,- per jaar ontvangt u viermaal SOVON-Nieuws. Wilt u waarnemer worden of meer informatie hebben, vraag dan de folder aan bij:

**SOVON, Rijksweg 178,
6573 DG Beek-Ubbergen,
tel: 024-6848111.**

Dutch Birding

CHIEF EDITOR Arnaud van den Berg (telephone +31-235378024, fax +31-235376749)

DEPUTY CHIEF EDITOR Enno Ebels (telephone / fax +31-302961335, e-mail ebels@worldaccess.nl)

EXECUTIVE EDITOR André van Loon (telephone / fax +31-206997585)

PHOTOGRAPHIC EDITOR René Pop (+31-183630585)

EDITORIAL BOARD Ferdy Hieselaar, Graham Holloway (England), Peter Meininger and George Sangster

EDITORIAL ADVISORY BOARD Peter Barthel (Germany), Gerald Driessens (Belgium), Klaas Eigenhuis (Netherlands), Dick Forsman (Finland), Ted Hoogendoorn (Netherlands), Lars Jonsson (Sweden), Anthony McGeehan (Northern-Ireland), Killian Mullarney (Ireland), Gerald OreeI (Netherlands), Kees Roselaar (Netherlands), Frank Rozendaal (Netherlands), Hadoram Shirihai (Israel), Gunter De Smet (Belgium), Lars Svensson (Sweden) and Peter Symens (Belgium)

EDITORIAL ASSISTANTS Ruud van Dongen, Gerald Driessens, Remco Hofland, Hans van der Meulen, Peter de Rouw, Jaap Schelvis and Roland van der Vliet

PRODUCTION AND LAY-OUT André van Loon and René van Rossum

ADVERTISING Peter Meijer (telephone +31-348431905, fax +31-348420394)

SUBSCRIPTIONS The subscription rate for 1996 is: NLG 57.50 (Netherlands), BEF 1250.00 (Belgium), NLG 65.00 (other countries inside Europe) and NLG 70.00 (countries outside Europe, airmail).

A subscription can be entered preferably by sending a Eurocheque, with the amount payable in Dutch guilders, to: Dutch Birding (subscriptions), c/o Jeannette Admiraal, Iepenlaan 11, 1901 ST Castricum, Netherlands. Payment may also be made by credit card (Access, Eurocard, MasterCard or Visa). Please send your credit card type and account number, indicating the expiry date and appending a signature. (Note: this latter method of payment is not applicable to subscribers resident in the Netherlands and Belgium.) British and Irish subscribers can pay by Sterling cheque (GBP 25.00) or Eurocheque (GBP 25.00 or NLG 65.00). The subscription starts upon receipt of payment.

Dutch Birding is a bimonthly journal with issues in February, April, June, August, October and December. It publishes original papers and notes on morphology, systematics, occurrence and distribution of birds in the Benelux, Europe and elsewhere in the Palearctic region. It also publishes contributions on birds in the Asian-Pacific region and other regions.

The Dutch, English and scientific bird names follow: the *Checklist of birds of the Netherlands* by A B van den Berg & C A W Bosman (1996, Santpoort-Zuid); *The 'British Birds' list of English names of Western Palearctic birds* by British Birds (1993, Blunham); the list compiled by C S Roselaar in the Dutch edition of *The illustrated encyclopedia of birds of the world* by C M Perrins (1991, Weert); and *Distribution and taxonomy of birds of the world* by C G Sibley & B L Monroe Jr (1990, New Haven).

Manuscripts should be submitted preferably on diskette (Macintosh or MS-DOS word processors) together with a printed hard copy. If this is not possible, the manuscript should be typewritten with double line-spacing and wide margins on both sides. More information is available from the editors.

A schedule of payment rates for authors, photographers and artists is available from the editors.

Dutch Birding Association

BOARD Gijsbert van der Bent (president, telephone +31-714013606), Chris Quispel (secretary, telephone +31-715124825), Roy de Haas (treasurer), Arnaud van den Berg and Peter Meijer

BOARD ASSISTANTS Jeannette Admiraal, Theo Admiraal, Gerald Driessens, Ron van den Enden, Hans Gebuis, Leo Heemskerk, Remco Hofland, Paul Knolle, Ger Meesters, Wim van der Schot, Kees Tiemstra and Arnold Veen

DUTCH BIRDING TRAVEL REPORT SERVICE (DBTRS) Ib Huysman, Postbus 737, 9700 AS Groningen, Netherlands, telephone +31-505274993, fax +31-505272668, internet <http://www.mebweb.nl/DBTRS>

Dutch rarities committee (CDNA)

MEMBERS Edward van IJzendoorn (chairman, telephone +31-235391446), Karel Mauer, Jan van der Laan, Kees Roselaar, Jelle Scharringa (secretary, telephone +31-302523801), Hans Schekkerman, Gerard Steinhaus and Wim Wiegant (archivist)

The CDNA is a committee of the Dutch Birding Association and the Netherlands Ornithological Union.

© 1996 Stichting Dutch Birding Association. The copyright of the photographs and drawings remains with the photographers and artists. ISSN 0167-2878.

Printed by Steens Schiedam BV, Postbus 59, 3100 AB Schiedam, Netherlands

Dutch Birding

International journal on
Palearctic birds

EDITORS

Dutch Birding
Postbus 116
2080 AC Santpoort-Zuid
Netherlands
fax +31-235376749

PHOTOGRAPHIC EDITOR

Dutch Birding
c/o René Pop
Zusterhuis 10
4201 EH Gorinchem
Netherlands

SUBSCRIPTION ADMINISTRATION

Financial matters & payments:
c/o Jeannette Admiraal
Iepenlaan 11
1901 ST Castricum
Netherlands

Circulation & subscription information:

Ron van den Enden
c/o Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands

BOARD

Dutch Birding Association
Postbus 75611
1070 AP Amsterdam
Netherlands

DUTCH RARITIES COMMITTEE

CDNA
Postbus 45
2080 AA Santpoort-Zuid
Netherlands

INTERNET

<http://www.mebweb.nl/DutchBirding>

Artikelen

- 221 Bulwers Stormvogel op Westplaat in augustus 1995 *Aat Schaftenaar*
 226 Daurische Kauw in Hollandse kuststreek in mei 1995 *Arnold W J Meijer*
- 231 Bulwers Stormvogel per schip aangevoerd in Europoort in november 1993 *C W (Kees) Moeliker & Erwin J O Kompanje*
 234 Flight and feeding modes in White-faced Storm-petrel *C C Moore*
 237 Dark morph Marsh Harrier in Flevoland in June 1992 *Ruud F J van Beusekom*
 238 Ringsnavelmeeuw te Kluisen in april 1994 *Peter Adriaens*
 240 Ringsnavelmeeuw in Belgisch-Nederlands Maasplassengebied in januari 1995 *Paul Evers, Henk Swinkels & Ton Cuypers*
 241 First-year Mediterranean Gull with all-dark wings *Mark L Edgeller*
 242 Hume's Yellow-browed Warbler in Istanbul, Turkey, in December 1994 *Enno B Ebels*
 244 'Biscuitkleurige' Spreeuw in nest bij Weerselo in mei 1995 *Anton Conings*

Corrigenda

245

Asian-Pacific birds

- 246 Mountain Eared Nightjar in Arfak Mountains, Irian Jaya: range extension and first description of nest and egg *David Gibbs*

Brieven

- 248 Relict Gull numbers at Beidaihe, China, in autumn 1992 *Chris G Bradshaw & Adam Rowlands*

Trends in systematics

- 248 Taxonomy of Houbara and Macqueen's Bustards and neglect of intraspecific diversity *George Sangster*
 255 Hybrid origin of Cox's Sandpiper confirmed by molecular analysis *George Sangster*

Mystery photographs

- 256 Mystery photograph 56: Hybrid Canada Goose x Barnacle Goose *Arnoud B van den Berg*

Recensies

- 257 *Utsira Fuglestasjon Årbok 1995* by Bjørn Olav Tveit (editor) *André J van Loon*
 257 *Pitta's, broadbills and asities* by Frank Lambert & Martin Woodcock *Frank Rozendaal*
 258 *Bird Images video guides: the birds of Britain & Europe, volumes 5-7* by Paul Doherty & Bill Oddie *Arnoud B van den Berg*

DBA-nieuws

- 258 25% korting op British Birds; Betaling van abonnementsgeld voor 1997; Adresverandering Dutch Birding abonnementenadministratie; Payment of subscription for 1997; Change of address of Dutch Birding subscription administration; Dutch Birding Travel Report Service nieuws; Dutch Birding Travel Report Service news; Dutch Birding Vogellijn vernieuwd; Nieuw Internetadres van DBA-homepage; New Internetaddress of DBA-homepage; DBA-Vogelweek op Texel in september 1996

Aankondigingen & verzoeken

- 261 1996: vijf jaar Milvus; Inventarisatie Vlaamse roofvogels; New address Texel Birdwatching Center; Nieuw adres Texel Birdwatching Center; Reisgezelschap gezocht; Request for photographs and tape recordings of larks, pipits and wagtails

WP reports

- 262 WP reports: September-October 1996 *Arnoud B van den Berg*

Recente meldingen

- 272 Nederland: augustus-september 1996 *Ruud M van Dongen, Remco Hofland & Peter W W de Rouw*
 276 België: augustus-september 1996 *Gerald Driessens*

DB Actueel

- 280 Klein Amerika op Vlieland, deel 1: Roodoogvireo; Klein Amerika op Vlieland, deel 2: Geelstuitzanger; Boszangerparade in oktober; Izabeltapuit op Maasvlakte (Woerden slaat toe); Mongoolse Pieper op Maasvlakte (Woerden slaat weer toe); Zweedse Dwergganzen in 1996

Voorplaat / front cover

- Kleinste Strandloper / Least Sandpiper *Calidris minutilla*, Vancouver Island, Canada, september 1994 (*René Pop*)

Abstracted/indexed in

Abstracted/indexed in Auk, Ecological Abstracts, Emu, GEOBASE (Geo Abstracts Database), Ibis, Ornithologische Schriftensschau, Wildlife Review, Zoological Record